

UNAPRJEĐENJE I UPRAVLJANJE ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA U BOSNI I HERCEGOVINI:

Smjernice za politike upravljanja,
monitoring vrsta i staništa
od državnog interesa i od interesa
za zajednicu te stvaranje
državne baze podataka

UNAPRJEĐENJE I UPRAVLJANJE ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA U BOSNI I HERCEGOVINI: SMJERNICE ZA POLITIKE UPRAVLJANJA, MONITORING VRSTA I STANIŠTA OD DRŽAVNOG INTERESA I OD INTERESA ZA ZAJEDNICU TE STVARANJE DRŽAVNE BAZE PODATAKA

Pripremio:

Istituto Superiore per la Protezione e la Ricerca Ambientale – (ISPRA)

U okviru projekta “NaturBosniaHerzegovina: Zaštićena područja i održivi razvoj” koji finansira Talijanska agencija za razvojnu suradnju (AICS), a implementira Međunarodni komitet za razvoj naroda (CISP) u Bosni i Hercegovini.

Pripremljen za:

MEĐUNARODNI KOMITET ZA RAZVOJ NARODA (CISP)

ISPRA radna grupa

Pietro Massimiliano Bianco; Nicola Lugeri; Stefania Mandrone; Chiara Vicini

CISP koordinacija i nadzor projekta

Deborah Rezzoagli, Jasmina Ovčina

Logistička i organizacijska podrška

Admir Musić, Ramo Ramić,

SADRŽAJ

DIO I – POLITIKE I ALATI UPRAVLJANJA EU ZA PRIRODU I BIODIVERZITET	4
1.1 UVOD	4
1.2 POLITIKE EU ZA PRIRODU I BIODIVERZITET	5
1.2.1 Strategija biodiverziteta EU	5
1.3 MREŽA NATURA 2000	9
1.4 UPRAVLJANJE U MREŽI NATURA 2000	11
1.5 KOPNENA ZAŠTIĆENA PODRUČJA U EUROPI	14
1.5.1. Zaštićena kopnena područja u Europi	14
1.5.2. Primjer: klasifikacija i upravljanje sistemom zaštićenih područja u Italiji	15
1.5.3. Instrumenti upravljanja	16
LITERATURA	17
DIO II - SMJERNICE ZA RAZVOJ DRŽAVNE BAZE PODATAKA ZA NADZOR I MONITORING VRSTA I STANIŠTA U BOSNI I HERCEGOVINI	18
2.1 UVOD	18
2.2 PRAĆENJE I NADZOR VRSTA U STANIŠTIMA PREMA DIREKTIVI O STANIŠTIMA I MEĐUNARODNOJ UNIJI ZA OČUVANJE PRIRODE (IUCN) PRISUTNIH U ZEMLJI. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA I REFERENTNI OKVIR	19
2.2.1. Istraživanje vrsta	20
2.2.2. Faza prijave vrsta	21
2.3 PRAĆENJE I NADZOR STANIŠTA PREMA DIREKTIVI O STANIŠTIMA ILI STANIŠTA OD MOGUĆEG INTERESA ZA UNIJU NA NACIONALNOM PODRUČJU	22
2.3.1 Istraživanje staništa	22
2.3.2. Faza izvještavanja o staništu	22
2.4 PRAĆENJE I DEFINISANJE PODRUČJA SA POSEBNOM ZAŠTITOM (SPAs) PREMA DIREKTIVI O PTICAMA	24
2.5 OZNAČAVANJE SCI/SAC/SPA PODRUČJA	25
LISTA AKRONIMA	26
LISTA ANEKSA	26

DIO I

POLITIKE I ALATI UPRAVLJANJA EU ZA PRIRODU I BIODIVERZITET

1.1 UVOD

Biodiverzitet ili biološka raznolikost definisana je u članu 2. Konvencije Ujedinjenih naroda o biološkoj raznolikosti (CBD) kao "sveukupnost svih živućih organizama koji su sastavni dijelovi kopnenih, morskih i drugih vodenih ekosistema i ekoloških kompleksa; te uključuje raznolikost unutar vrsta, između vrsta, te raznolikost između ekosistema."

Biodiverzitet se očituje na tri različita nivoa:

- 1. Genetska raznolikost:** Ovaj nivo se odnosi na različitost gena unutar jedne vrste. Svaki živi organizam ima vlastite genetske karakteristike.
- 2. Raznolikost vrsta:** Ovaj nivo se odnosi na raznolikost između vrsta unutar istog okruženja ili ekosistema. Unutar istog okruženja nalaze se najrazličitija živa bića, međusobno povezana, od različitih biljnih vrsta do raznih beskičmenjaka i kičmenjaka, uključujući beskonačan broj mikroorganizama kao što su protozoe, bakterije i virusi.
- 3. Raznolikost ekosistema:** Na Zemlji je raznovrsnost okruženja velika: rijeke, jezera, dine, travnjaci i šume su neki od različitih ekosistema prisutnih na našem planetu.

Očuvanje biodiverziteta i održivo korištenje prirodnih resursa aktuelna su pitanja koja se suočavaju sa snažnim promjenama prirodnog okruženja uzrokovanim ljudskim djelovanjem.

Interes za biodiverzitet i njegovu zaštitu se vremenom povećao do te mjere da je postao jedna od globalnih vanrednih situacija koje je još 1992. godine identificirala Konferencija Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju u Rio de Janeiru.

Već dugi niz godina naučna zajednica prepoznaje da samo stvaranje zaštićenih područja (parkova i rezervata prirode) nije dovoljna mjera da se garantuje opstanak mnogih divljih vrsta i staništa. Stoga je potrebno proširiti mjere izvan zaštićenih teritorija kako bi se obuzdali faktori koji ugrožavaju biodiverzitet kroz integraciju kriterija koji podržavaju očuvanje biodiverziteta u prostornom planiranju.

Ovaj koncept inspirisao je dvije evropske direktive: "Habitat" i "Ptice", koje predstavljaju glavne inovativne alate zakonodavstva o očuvanju prirode i biodiverziteta. U tim se direktivama prepoznaje važnost široke geografske vizije zaštite biodiverziteta, za koju konzervatorski pristup, koji je u prošlosti bio usmjeren na pojedinačne vrste, mora biti popraćen djelovanjem usmjerenim na zaštitu cjelokupnog biološkog diverziteta, u njegova tri temeljna nivoa: genetskog, vrsta i ekosistema, ne da bude pasivan koncept koji može uključivati i implementaciju i razvoj.

Znanja stečena u posljednjim godinama u oblasti ekologije i biologije pokazala su da je za zaštitu staništa i vrsta potrebno djelovati u mreži područja koja predstavljaju vitalne populacije i adekvatne površine, sve vrste i tipična staništa Europe, sa njihovom varijabilnošću i biogeografskom raznolikošću.

Ovaj dinamički koncept ima za cilj osigurati kontinuitet migracijskih kretanja, genetskih tokova različitih vrsta i dugoročnu vitalnost prirodnih i poluprirodnih staništa.

Područje Bosne i Hercegovine sadrži brojna područja ključna za zaštitu bioraznolikosti, s interesantnim staništima iz perspektive očuvanja koja nisu adekvatno zaštićena. Do sada su politike očuvanja planirane za manje od 10% tih područja.

U tom kontekstu, tokom istraživanja i tehničkih sastanaka koje je ISPRA provela na relevantnim lokacijama u okviru projekta NaturBosniaHerzegovina, identificirano je nekoliko ključnih pitanja, koja su sažeta u nastavku:

Problemi u upravljanju zaštitom prirode i zaštićenih područja, proizašli iz fragmentacije nadležnosti i sukoba interesa na političkom, socijalnom i ekonomskom nivou;

- Poteškoće s integracijom koje još uvijek postoje u zemlji, što otežava provođenje studija i analiza prirodnog teritorija na homogen i državni način;
- Poteškoće u definisanju i provođenju politika zaštite i održivog korištenja područja od visoke prirodne vrijednosti;
- Zastoj određenih zakonodavnih inicijativa usmjerenih na postojeća i planirana zaštićena područja;
- Nedostaci u prikupljanju, organizaciji i upravljanju prirodnim podacima.

Svrha ovog izvještaja je pružiti niz preporuka i smjernica, temeljenih na konsolidiranom iskustvu Instituta u ovoj oblasti i međunarodnom referentnom okviru. Ove smjernice imaju za cilj podržati uključene institucije u BiH, počevši od lokalnih javnih tijela, parkova i općina, pa do različitih ogranaka vlasti entiteta koji su dio države, kako bi se prevazišle trenutne prepreke i postigla usklađenost sa standardima zaštite okoliša i njegovog unapređenja, u skladu s procedurama za pristupanje Evropskoj zajednici.

1.2 POLITIKE EU ZA PRIRODU I BIODIVERZITET

1.2.1 Strategija biodiverziteta EU

U maju 2011. godine, Evropska unija je usvojila Strategiju EU o biodiverzitetu do 2030. godine, čije su glavne obaveze za zaštitu prirode do 2030. godine:

1. Zakonski zaštititi najmanje 30% kopnenog područja EU i 30% njenih mora te integrirati ekološke koridore u pravu transevropsku mrežu prirode.
2. Strogo zaštititi najmanje jednu trećinu zaštićenih područja EU, uključujući sve postojeće primarne i stare šume na svojoj teritoriji.
3. Učinkovito upravljati svim zaštićenim područjima, postavljajući jasne ciljeve i mjere očuvanja, te ih podvrgavati adekvatnom nadzoru.

Aktivnosti Strategije se provode kroz različite sektorske politike koje podržavaju razni programi finansiranja EU. Novom strategijom, EU se obvezuje zaštititi najmanje 30% morskih i kopnenih područja Unije, uključujući šume, tresetišta, travnjake, obalne ekosisteme, te osigurati da najmanje 10% morskih i kopnenih područja EU, uključujući postojeće prašume i druge ekosisteme bogate ugljikom, ostanu neporemećeni.

Neke planirane mjere uključuju:

- **Podsticanje stvaranja urbanih zelenih površina:** Prema izvještaju Evropskog parlamenta, povećanje zelenih površina u urbanim područjima može doprinijeti poboljšanju fizičkog i mentalnog zdravlja građana. Zbog toga su zastupnici Evropskog parlamenta pokrenuli prijedlog za stvaranje evropske platforme za zelene gradove, pozivajući Komisiju da postavi ambiciozne ciljeve, posebno obavezujuće za urbani biodiverzitet. Ovi ciljevi uključuju, na primjer:
 - Minimalnu kvotu zelenih krovova na novim zgradama
 - Podršku urbanoj poljoprivredi
 - Osiguranje odsustva upotrebe hemijskih pesticide
 - Smanjenje upotrebe đubriva u urbanim zelenim površinama EU

- **Smanjenje uticaja poljoprivrede:** Evropski parlament podržava postavljene ciljeve za 2030. godinu da se najmanje 25% postojećeg poljoprivrednog zemljišta posveti organskoj poljoprivredi, s očekivanjem da će se taj udio povećati u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju. Daljnji ciljevi smanjenja, dogovoreni s Komisijom, odnose se na:
 - Smanjenje korištenja pesticida i opasnih kemikalija za 50%
 - Smanjenje korištenja gnojiva za najmanje 20%
 - Smanjenje gubitka hranjivih tvari za najmanje 50% do 2030. godine

EU Inicijativa za oprašivače

Važno je spomenuti EU Inicijativu za oprašivače, čiji je cilj spriječiti smanjenje broja oprašivača u Evropskoj uniji i doprinijeti globalnim naporima za očuvanje, kroz unapređenje znanja i prevenciju gubitaka.

Plan održivog razvoja do 2030. godine

Agenda 2030 za održivi razvoj je akcioni program koji su 2015. godine potpisale vlade 193 zemlje članice Ujedinjenih nacija, a koji predstavlja predanost miru, međunarodnoj saradnji i sigurnosti. Zemlje potpisnice su se obavezale, koliko god je to moguće, postići 17 ciljeva Agende do 2030. godine.

Agenda 2030 proizašla je iz svijesti da trenutni model razvoja ljudskog društva više nije održiv za naš planet. Inovativni aspekt ovog programa leži u shvatanju da se održivost ne odnosi samo na ekološke aspekte, već i na druge dimenzije razvoja. Opšti cilj je iskorijeniti siromaštvo, boriti se protiv nejednakosti, promovisati ekonomski razvoj i društvenu inkluziju te riješiti probleme povezane s klimatskim promjenama, sve uz poseban fokus na održivost i poštovanje ekoloških kapaciteta.

Planetu su potrebne snažne, pažljivo osmišljene i održive politike i akcije koje će se baviti ozbiljnim ekološkim problemima uzrokovanim ljudskim djelovanjem i prekomjernim iskorištavanjem resursa.

Ugrožene vrste u Europi

Kako bi zaštitio ugrožene vrste, Evropski parlament je usvojio svoj stav o "Strategiji EU o biodiverzitetu za 2030. godinu: vraćanje prirode u naše živote", rješavajući glavne uzroke gubitka biodiverziteta i postavljanjem pravno obavezujućih ciljeva.

Međunarodna unija za očuvanje prirode (IUCN) izradila je Crvenu listu ugroženih vrsta u Evropi kako bi prikazala trenutno stanje na kontinentu i pozvala na hitnu akciju za zaštitu i očuvanje ovih vrsta.

Prema Crvenoj listi, od ukupno 15.060 evropskih vrsta, njih 1.677 je ugroženo. Među najugroženijim vrstama, koje zahtijevaju hitnu zaštitu, su puževi, školjke i ribe. Osim toga, više od polovine endemskih evropskih vrsta drveća, uključujući divlji kesten, *Heberdenia excelsa* i *sorbus*, suočava se s rizikom izumiranja, a oko jedne petine vodozemaca i gmazova je ugroženo. Među najugroženijim sisavcima u Evropi su arktička lisica, Evropska vidrica, sredozemna medvjedica, Sjevernoatlanski pravi kitovi i polarni medvjed. Oprašivači su također u opadanju: jednoj od deset vrsta pčela i leptira prijete izumiranje.

BIODIVERSITY IN EUROPE

What are the most endangered species in Europe?

(% at risk)

Freshwater molluscs
(clams and snails)

Europe's endemic trees

Freshwater fish

Amphibians

Terrestrial molluscs (snails)

Reptiles

Mammals

Dragonflies

Wild crops

Saproxyllic beetles

Birds

Butterflies

Bees

Aquatic plants

Marine fish

Medicinal plants

*data from 2019

Source: IUCN European Red List (2015 and 2019)

europarl.eu

Biodiversitet Europe

Direktiva o staništima i Direktiva o pticama

Direktiva o staništima (92/43/EEC) i Direktiva o pticama (2009/147/EC) su ključne politike očuvanja prirode u EU.

Direktiva o staništima je prihvaćena i prenesena na sve države članice te se provodi kroz nacionalne zakonodavne postupke (u Italiji je prenesena Uredbom **D.P.R. br. 357/1997, s kasnijim izmjenama Uredbom D.P.R. br. 120/2003**). Njen cilj je očuvanje biološke raznolikosti kroz zaštitu prirodnih staništa i vrsta na evropskom teritoriju. Ovo se postiže usvajanjem mjera za identifikaciju, klasifikaciju i zaštitu ključnih staništa i vrsta, te određivanjem Natura 2000 područja, ekološke mreže koja pokriva cijelu Uniju. Natura 2000 obuhvata područja od Značaja za Zajednicu (SCI), koja nakon dugog postupka postaju Specijalna Zaštićena Područja (SAC).

Direktiva o pticama 79/409/EEC, koja je prvotno usvojena kao Direktiva 79/409/EEC, kasnije je potpuno zamijenjena kodificiranom verzijom Direktive 2009/147/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 30. novembra 2009. godine, objavljenom u Službenom listu Evropske unije 26. januara 2010, serija L 20. Ova direktiva se odnosi na očuvanje divljih ptica i integrirana je u odredbe Direktive o staništima.

Direktiva o pticama prepoznaje gubitak i degradaciju staništa kao najveću prijetnju očuvanju divljih ptica. Stoga, njen cilj je zaštita staništa vrsta navedenih u Aneksu I i osiguranje redovnog vraćanja migratornih vrsta koje nisu navedene putem koherentne mreže područja posebne zaštite (SPA) koja uključuje najpogodnije teritorije za opstanak ovih vrsta. Za razliku od SCI-a, koji zahtijeva dugotrajan postupak za označavanje kao SPA, SPA-ovi se imenuju direktno od strane država članica i automatski postaju dio Natura 2000 mreže.

Direktiva nalaže državama članicama da usvoje opći režim zaštite vrsta, uključujući niz zabrana koje se odnose na specifične aktivnosti koje direktno prijete ili ometaju vrste. Trgovina živim ili mrtvim primjercima ili njihovim dijelovima je zabranjena, uz određene izuzetke za vrste navedene u Aneksu III (III/1 u svim državama članicama; III/2 u državama koje to zatraže i u dogovoru s Komisijom).

Direktiva priznaje legitimnost lova na vrste navedene u Aneksu II (II/1 u svim državama članicama; II/2 u navedenim državama) i daje smjernice za održivi lov. Zabranjuje korištenje masovnih ili neselektivnih metoda hvatanja ili ubijanja, posebno onih navedenih u Aneksu IV a). Također zabranjuje lov koristeći prevozne sredstva navedena u Aneksu IV b).

Godine 2014, u okviru napora za poboljšanje postojećeg zakonodavstva, Evropska komisija je pokrenula provjeru prikladnosti ovih dviju direktiva o staništima i pticama. Ova provjera je istaknula da, kao dio šire politike EU o biodiverzitetu, direktive o zaštiti prirode su adekvatne, ali postizanje njihovih ciljeva i ostvarenje njihovog punog potencijala zavisi od značajnog poboljšanja njihove implementacije.

1.3 MREŽA NATURA 2000

Natura 2000 je naziv koji je EU dala koordiniranoj i koherentnoj mreži područja namijenjenih očuvanju biodiverziteta prisutnog na teritorijama zemalja članica. Ova mreža temelji se na:

- ✓ Direktiva 79/409/EEC: **Direktiva o pticama**, čija je svrha očuvanje brojnih različitih vrsta ptica i identifikacija područja za njihovu zaštitu.
- ✓ Direktiva 92/43/EEC: **Direktiva o staništima** čiji je cilj dugoročno očuvanje prirodnih staništa i ugroženih ili rijetkih vrsta flore i faune na nivou EU.

Glavni cilj Natura 2000 je očuvanje biodiverziteta održavanjem prirodnih resursa (prirodnih i poluprirodnih staništa, te divlje flore i faune) u stanju "zadovoljavajuće očuvanosti" na teritoriji EU. Identifikacija Natura 2000 područja pomaže u zaštiti onih područja koja su ključna za brojne vrste ili tipove staništa navedene u Direktivama o staništima i pticama i koja se smatraju značajnim za cijelu EU zbog njihove ugroženosti, ranjivosti, rijetkosti ili endemskog statusa. Ova područja podliježu posebnim mjerama zaštite zbog njihove biodiverzitetske vrijednosti, uključujući staništa i vrste.

Osim toga, mreža ima za cilj osigurati kontinuitet migratornih kretanja i genetskih tokova među vrstama, kao i dugoročnu održivost prirodnih staništa. Važno je ne samo očuvati područja visoke prirodne vrijednosti, već i povezane teritorije koje su ključne za ekologiju, iako su prostorno udaljene. U maju 1992. godine, Evropska unija je donošenjem Direktive o staništima 92/43/EEC započela uspostavljanje ekološke mreže poznate kao 'Natura 2000 mreža', kao glavnog instrumenta politike EU za očuvanje biodiverziteta.

Za razliku od Natura 2000 područja, **rezervati prirode, nacionalni parkovi ili druga nacionalno ili regionalno zaštićena područja** osnivaju se prema nacionalnim ili regionalnim zakonima, koji se mogu razlikovati među zemljama članicama. Ova područja mogu imati različite svrhe i mogu uključivati vrste ili staništa koja nisu obuhvaćena mrežom Natura 2000. Iako ova područja nemaju isti status kao Natura 2000 područja, neka od njih mogu biti također označena kao Natura 2000 ako su važna za vrste i staništa od značaja za EU. U takvim slučajevima primjenjuju se odredbe direktiva EU, osim ako nacionalno zakonodavstvo propisuje stroža pravila.

Natura 2000 stoga teži uvođenju drugačijeg pristupa korištenju zemljišta i eksploataciji resursa, s ciljem održivog razvoja i očuvanja ekosistema. Priznaje se da su određene ljudske aktivnosti, uključujući mnoge **tradicionalne poljoprivredne prakse**, ključne za očuvanje biodiverziteta i stoga se moraju integrirati u upravljanje zaštitom prirode. Inovativni elementi se stoga mogu shematski sažeti kao:

- **pristup mreži**: svaka lokacija od interesa za Zajednicu je čvor u mreži, mjesto međusobne povezanosti. Izraz '**koherentna mreža**' se koristi i države članice su pozvane da identifikuju pristup kako bi osigurale povezanost;
- **fleksibilna i otvorena regulacija zaštite**: Ova regulacija dopušta izbor odgovarajućih planova upravljanja lokalnim tijelima koja su sposobna da odgovore na potrebu za očuvanjem bioloških resursa za buduće generacije, kao i na socio-ekonomske i kulturne potrebe;
- **prepoznavanje uloge ljudskih aktivnosti u stvaranju biodiverziteta**: Ovo uključuje mnoge tradicionalne agrošumarske prakse. Iz tog razloga, predmet zaštite nisu samo prirodna staništa, već i neka poluprirodna, za koja se tradicionalni običaji smatraju važnim faktorom u upravljanju očuvanjem.

Na osnovu mreže Natura 2000, koja omogućava aktivno upravljanje zemljištem, tradicionalne aktivnosti mogu se nastaviti ako nemaju negativan uticaj na vrste ili tipove staništa za koje je područje određeno. Mora se izvršiti procjena od slučaja do slučaja kako bi se utvrdilo da li postoji stvarni uticaj. Ako se pronađe negativan uticaj, treba ga proučiti kako bi se utvrdio njegov obim i najbolji načini za njegovo smanjenje ili otklanjanje (npr. premještanjem aktivnosti na drugo područje lokacije ili prilagođavanjem procedura i vremena) tako da više ne doprinosi pogoršanju ili degradaciji vrsta i staništa za koja je lokacija određena. **LoV** je još jedan primjer aktivnosti koja se može nastaviti na Natura 2000 području, ako nema negativan uticaj na

vrste ili tipove staništa za koje je područje određeno. Direktiva o pticama i staništima prepoznaju lov kao legitiman oblik održive aktivnosti i ne zabranjuju a priori njegovu praksu u okviru Natura 2000 područja. Naprotiv, direktive uspostavljaju okvir za kontrolu lovne aktivnosti s ciljem osiguravanja ravnoteže između lova i dugoročnog interesa održavanja zdravih i održivih populacija lovnih vrsta, uz kontrolu invazivnih vrsta.

Što se tiče obaveza koje proizilaze iz primjene Direktive o staništima, bitna novina je **Procjena efekata** planova i projekata koji se odnose na **lokalitete od značaja za Zajednicu** (Sites of Community Importance - SCI). Procjena efekata je preliminarni postupak koji ima za cilj analizu značaja efekata planova/projekata (PP) na staništa i vrste SCI-a.

Područja mreže Natura 2000

Identifikacija **Natura 2000 područja** temelji se na prisutnosti staništa i vrsta definisanih kao 'od **interesa za Zajednicu**' jer su prepoznate kao '**posebno ugroženi, fragmentirani ili izvanredni primjeri tipičnih karakteristika biodiverziteta na teritoriji Unije**'.

Ove opšte premise daju posebnosti Natura 2000 područja u smislu doprinosa koji svako od njih daje koherentnosti mreže koja, po definiciji, „mora osigurati održavanje ili, ako je potrebno, obnovu staništa i vrsta od interesa za Zajednicu uz povoljan status očuvanja“ (Član 3. Direktive o staništima).

Izbor lokacija temelji se na **naučnim kriterijumima**. Prema Direktivi o pticama, od država članica EU se traži da identifikuju „najpogodnije teritorije“, kako po broju, tako i po površini, za zaštitu vrsta ptica navedenih u Aneksu I Direktive, kao i za migratorne vrste.

Prema Direktivi o staništima, od država članica se zahtijeva da odrede područja neophodna za očuvanje ili, ako je potrebno, vraćanje tipova prirodnih staništa navedenih u Aneksu I i staništa vrsta iz Aneksa II u povoljno stanje očuvanosti u njihovom prirodnom okruženju.

Države članice biraju i predlažu područja. Evropska agencija za okoliš (EEA) pomaže Evropskoj komisiji u analizi prijedloga i procjeni doprinosa predloženih područja za očuvanje svakog tipa staništa i vrste na biogeografskoj razini. Nakon što se predložena područja ocijene kao zadovoljavajuća u skladu s Direktivom o staništima, Komisija usvaja relevantne popise, a države članice ih proglašavaju Posebnim područjima očuvanja (SAC) što je prije moguće, a najkasnije u roku od šest godina.

Ekološki zahtjevi stanišnih tipova i vrsta obuhvataju sve potrebne ekološke faktore, uključujući abiotičke i biotičke elemente, neophodne za očuvanje stanišnih tipova (npr. specifična struktura staništa i funkcije potrebne za dugoročno održavanje, tipične vrste, itd.) i vrsta prisutnih na lokaciji, uključujući njihov odnos s fizičkim okruženjem (zrak, voda, tlo, vegetacija, itd.).

Ovi zahtjevi su zasnovani na naučnim saznanjima i definiraju se od slučaja do slučaja, što znači da se mogu razlikovati ne samo prema vrsti ili tipu staništa unutar područja, već i za iste vrste ili tipove staništa na različitim lokacijama. Štaviše, ti zahtjevi nisu uvjetovani socioekonomskim razlozima.

Vrste zaštićenih područja:

- **Posebna područja zaštite (SPA)** prema Direktivi o pticama: Najpogodnija teritorija po broju i veličini za očuvanje vrsta ptica.
- **Lokacije od značaja za Zajednicu (SCI)** prema Direktivi o staništima: Područja pogodna za očuvanje staništa i vrsta flore i faune navedenih u aneksima Direktive.
- **Posebna područja očuvanja (SAC)** prema Direktivi o staništima: Definirana nakon uspostavljanja mjera očuvanja za SCI.

SPA su Natura 2000 područja označena prema Direktivi o pticama, dok su SCI i SAC područja uspostavljena prema Direktivi o staništima. SCI i SAC odnose se na istu lokaciju, s tom razlikom što je nivo zaštite različit. SCI su službeno usvojeni od strane Evropske komisije i podliježu odredbama zaštite prema članu 6(2), (3) i (4), dok su SAC-ovi određeni od strane država članica na osnovu pravnog akta, kojim se provode mjere neophodne za očuvanje vrsta i stanišnih tipova od značaja za EU.

Relevantne liste vrsta i staništa

- **Aneks I. Direktive o staništima:** Popis prirodnih staništa od interesa za Zajednicu, čije očuvanje zahtijeva određivanje posebnih područja očuvanja. Zvezdica (*) ispred naziva označava prioritetnu vrstu.
- **Aneks II Direktive o staništima:** Popis životinjskih (sisavci, gmizavci, vodozemci, ribe, člankonošci, mekušci) i biljnih vrsta čije očuvanje zahtijeva određivanje posebnih područja očuvanja. Zvezdica (*) ispred naziva označava prioritetnu vrstu.
- **Aneks I. Direktive o pticama:** Vrste ptica za koje je potrebno poduzeti posebne mjere očuvanja staništa kako bi se osigurao njihov opstanak i razmnožavanje u području njihove rasprostranjenosti.

Definicija prioritetnih staništa i vrsta

- **Prioritetna staništa:** Tipovi prirodnih staništa kojima prijete nestanak na teritoriju i za koje je potrebno predvidjeti prioritetne mjere očuvanja.
- **Prioritetne vrste:** Životinjske i biljne vrste za koje je potrebno predvidjeti prioritetne mjere očuvanja.

1.4 UPRAVLJANJE U MREŽI NATURA 2000

Ciljevi očuvanja

Ciljevi očuvanja služe za definisanje specifičnog doprinosa koji svako područje daje postizanju krajnjeg cilja Direktive o staništima. Stoga, ciljevi očuvanja na nivou područja moraju definirati status očuvanosti koji vrste i staništa moraju postići kako bi svako područje na najbolji mogući način doprinijelo postizanju ciljeva Direktive.

Ovi ciljevi su često kvantitativni, kao što je održavanje populacije određene vrste na minimalnom broju jedinki ili poboljšanje statusa očuvanja tipa staništa iz kategorije C u B u roku od 10 godina. Ako je stanište ili vrsta u zadovoljavajućem statusu očuvanja, cilj je održati taj status quo, te u mnogim slučajevima nije potrebno identificirati aktivne mjere upravljanja. Na primjer:

- **Lokacija X** je označena zbog svog značaja za tip staništa: "poluprirodne travnate formacije (6210)". Prema standardnom obliku, ovaj tip staništa je u nezadovoljavajućem konzervacionom stanju (označen kao klasa C). Cilj očuvanja postavljen za ovu lokaciju može biti poboljšanje statusa očuvanja stanišnog tipa na klasu A - odličan status - u roku od 10 godina, s obzirom na veoma nezadovoljavajući status očuvanja u regionu. Neophodne mjere očuvanja, definirane članom 6(1), osmišljene su za postizanje ovog cilja.
- **Lokacija Y** je određena jer se na njoj nalazi velika površina "aktivnih uzdignutih močvara (7110)". Prema standardnom obrascu, ovaj tip staništa je u odličnom stanju (označen kao klasa A). Stoga je cilj očuvanja za ovu lokaciju jednostavno održavanje trenutnog stanja, čak i ako tipovi staništa imaju nezadovoljavajući status očuvanja u regiji. Nisu uspostavljene mjere očuvanja prema članu 6(1), jer lokalitet ne zahtijeva mjere aktivnog upravljanja za održavanje postojećeg stanja.

Uspostavljanje jasnih ciljeva očuvanja za Natura 2000 je od suštinskog značaja kako bi se osiguralo da svaka lokacija u mreži doprinosi što učinkovitije ukupnim ciljevima dviju direktiva o prirodi.

Ciljevi očuvanja trebaju biti specifični za svaku lokaciju i zasnovani na dobrom poznavanju područja, prisutnih vrsta/staništa, njihovih ekoloških potreba, kao i svih prijetnji i pritisaka na njihov opstanak. To je važno jer svaka Natura 2000 lokacija predstavlja jedinstven skup biotičkih, abiotičkih, i socio-ekonomskih uslova, koji se mogu značajno razlikovati od jedne lokacije do druge, čak i kada obuhvataju iste vrste i staništa.

Identifikacija ciljeva očuvanja spada u odgovornost nadležnih organa svake države članice. Nadležna tijela trebaju postaviti ciljeve očuvanja za sva Natura 2000 područja. Ipak, može se desiti da procedura kasni i da ciljevi očuvanja još nisu definirani. U tom slučaju, nadležna tijela imaju obavezu informisati zainteresirane strane o implikacijama proglašenja područja Natura 2000 područjem.

Minimalni zahtjev standardnog obrasca je **da se izbjegne degradacija svih staništa i vrsta prisutnih na lokaciji u značajnoj mjeri**. U nedostatku naučnih informacija, trebao bi prevladati pristup predostrožnosti.

Mjere očuvanja

Mjere očuvanja su stvarne intervencije i radnje koje treba preduzeti u Natura 2000 područjima s ciljem postizanja identificiranih ciljeva očuvanja i rješavanja pritisaka i prijetnji kojima su izložene vrste i staništa prisutna na lokaciji.

Direktiva o staništima (član 6.2) zahtijeva od država članica da preduzmu odgovarajuće mjere kako bi izbjegle propadanje prirodnih staništa, kao i svako značajno narušavanje vrsta za koje su ta područja određena. Direktiva o pticama (član 4.4) zahtijeva sprječavanje propadanja staništa ptičjih vrsta općenito. U ovom kontekstu, za državu članicu **'poduzimanje odgovarajućih mjera'** znači poduzimanje potrebnih zakonskih i/ili ugovornih koraka kako bi se osiguralo da se izbjegne pogoršanje prirodnih staništa i značajno narušavanje vrsta za koje je područje određeno.

'Odgovarajuće mjere' koje trebaju poduzeti države članice nisu ograničene na namjerne radnje, već se odnose i na bilo koji događaj koji se može dogoditi slučajno (npr. požari, poplave), pod uslovom da je takav događaj predvidljiv i da se mjere predostrožnosti mogu implementirati kako bi se smanjili rizici za lokaciju. Nepredvidivi prirodni poremećaji koji su sastavni dio dinamike ekosistema (npr. oluje, požari, poplave) ne smatraju se pogoršanjem.

Nadalje, obaveza država članica da poduzmu „odgovarajuće mjere“ nije ograničena na ljudske aktivnosti, već također obuhvata određene prirodne procese koji mogu dovesti do pogoršanja statusa očuvanosti vrsta i staništa prisutnih na lokaciji. Na primjer, u slučaju prirodnog nakupljanja koje se dešava u poluprirodnim tipovima staništa, mogu biti potrebne mjere za zaustavljanje tog procesa ako bi mogao imati negativan učinak na vrstu ili tipove staništa za koje je područje određeno (presuda Suda Evropske unije u predmetu C-6/04). Odredba se ne primjenjuje ako se na proces ne može uticati aktivnim upravljanjem (npr. degradacija uzrokovana klimatskim promjenama).

Mjere očuvanja mogu varirati između:

- **“bez intervencije”**, kada nisu potrebne dodatne mjere za upravljanje lokalitetom u odnosu na način na koji se njime do sada upravljalo;
- **'Jednostavnih' mjera**, kao što je izbjegavanje uznemiravanja tokom sezone parenja, održavanje redovne košnje, ili povećanje količine uginulih stabala u šumi;
- **'velikih' aktivnosti obnove**, koje uključuju potpuno uklanjanje alohtonih vrsta, hidrološku obnovu močvarnog područja, ponovno zasađivanje određenih vrsta, reintrodukcije i repopulacije.

U nekim slučajevima, neintervencija i stroga zaštita se također mogu smatrati mjerama očuvanja, posebno za staništa i vrste koje su vrlo osjetljive na bilo koju vrstu ljudske intervencije i čiji opstanak zahtijeva strogo zaštićena utočišta.

Procedura za uspostavljanje potrebnih mjera očuvanja za svako Natura 2000 područje nije neobavezna, već je obavezujuća za sve države članice. Shodno tome, mjere očuvanja koje se smatraju neophodnim moraju biti uspostavljene i provedene za svako Natura 2000 područje (CJEU, predmet C-508/04).

Međutim, korisno je razlikovati mjere koje su neophodne za očuvanje i obnovu vrsta i stanišnih tipova prisutnih na lokaciji od mjera koje se smatraju poželjnim i koje bi bilo dobro provesti ako postoje sredstva i mogućnosti za to. Ove posljednje mogu biti identificirane u okviru plana upravljanja Natura 2000 kao mjere najbolje prakse, koje imaju za cilj poboljšanje ukupnog nivoa biodiverziteta na lokaciji, iako nisu obavezne.

Provedba mjera očuvanja ne uključuje uvijek aktivno upravljanje ili mjere obnove, kao što su uklanjanje invazivnih egzotičnih vrsta ili diverzifikacija strukture šumskih sastojina, već može uključivati i zaštitne mjere, poput izbjegavanja uznemiravanja vrsta tokom sezone razmnožavanja.

Planovi upravljanja

Plan upravljanja je konfigurisan kao **alat za planiranje** čije je usvajanje potrebno samo kada specifična situacija područja ne omogućava zadovoljavajući status očuvanosti. Glavni cilj plana je osigurati prisutnost staništa i vrsta koje su bile osnova za identifikaciju područja, u optimalnim uslovima, primjenom najprikladnijih strategija zaštite i upravljanja.

Planom upravljanja mogu se definirati najbolja rješenja za upravljanje područjem, kako u pogledu mjera očuvanja, tako i u definiranju razvojnih aktivnosti i inicijativa. Izrada plana zapravo može predstavljati priliku za povećanje svijesti lokalnih zajednica o važnosti očuvanja prirode. U svakom slučaju, upravljanje područjem, bez obzira na njegov doprinos mreži, mora ispuniti jedan obavezan cilj: očuvati učinkovitost i ekološku funkcionalnost staništa i/ili vrsta za koje je područje namijenjeno, čime se na lokalnom nivou doprinosi postizanju opštih ciljeva Direktive o staništima.

Iako prema Direktivi o staništima planovi upravljanja nisu obavezni, oni su vrlo korisni alati jer:

- Obezbeđuju sveobuhvatnu evidenciju ciljeva očuvanja i ekoloških uslova te potreba staništa i vrsta prisutnih na lokaciji, tako da svima bude jasno šta se čuva i zašto;
- Analiziraju socio-ekonomski i kulturni kontekst područja te interakcije između različitih namjena zemljišta i prisutnih vrsta i staništa;
- Pružaju okvir za otvorenu debatu među svim grupama zainteresovanih strana, pomažući u postizanju konsenzusa o dugoročnom upravljanju područjem i stvaranju osjećaja zajedničkog vlasništva nad krajnjim rezultatom;
- Pomažu u pronalaženju praktičnih rješenja za upravljanje koja su održiva i lakše integrirana u druge namjene zemljišta;
- Pružaju alat za utvrđivanje odgovarajućih odgovornosti različitih društveno-ekonomskih aktera, vlasti i nevladinih organizacija u provedbi potrebnih mjera očuvanja.

Praćenje/Monitoring

Prema članu 11. Direktive o staništima, države članice su obavezne osigurati praćenje statusa očuvanja prirodnih staništa i vrsta od interesa za Zajednicu. Ovaj status, za sve vrste i staništa od značaja za EU, ocjenjuje se redovno (svakih šest godina) kao dio izvještaja koje države članice podnose Komisiji prema članu 17. Direktive o staništima i članu 12. Direktive o pticama. Cilj je utvrditi status očuvanosti svake vrste ili stanišnog tipa na cijelom njihovom prirodnom području unutar EU.

Status očuvanosti se klasificira u četiri kategorije: zadovoljavajući (FV), nezadovoljavajući-neodgovarajući (U1), nezadovoljavajući-loš (U2) i nepoznat (XX). Član 17(1) zahtijeva od država članica da dostave informacije o mjerama očuvanja koje se provode na Natura 2000 područjima, kao i procjenu uticaja tih mjera.

Naravno, cilj je da svi tipovi staništa i vrste dostignu povoljan status očuvanja, kako je definisano u Direktivi o staništima. Međutim, za postizanje ovog cilja trebat će vrijeme. Tipovi staništa i vrste su odabrani jer su ugroženi ili rijetki, što znači da većinom polaze od lošeg statusa očuvanja. Stoga će biti potrebno određeno vrijeme prije nego što provedene mjere očuvanja rezultiraju poboljšanjem ukupnog statusa očuvanosti vrsta ili staništa širom EU.

Praćenje i procjena rezultata ključni su za prilagođavanje ciljeva i mjera očuvanja bilo kakvim značajnim promjenama, prirodnim ili drugim, koje mogu uticati na očuvanje staništa i vrsta od interesa za Zajednicu prisutnih na određenom području.

1.5 KOPNENA ZAŠTIĆENA PODRUČJA U EUROPI

1.5.1 Zaštićena kopnena područja u Europi

Prema podacima koje je objavio Eurostat, zaštićena zemljišna područja u zemljama Evropske unije (EU-27) povećala su se sa približno 758.000 km² u 2011. godini na 764.000 km² u 2020. godini, što predstavlja porast od gotovo 6.000 km² (+0,50%). Najveći porast zaštićenih područja zabilježen je u Francuskoj (+2.000 km²), zatim u Španiji (+941 km²), dok je Italija na četvrtom mjestu sa povećanjem od +572 km² tokom te decenije. Međutim, u nekim zemljama došlo je do smanjenja zaštićenih područja, naročito u Švedskoj (-1.235 km²).

Direktive i pravila

Centralna tema zaštite okoliša je borba protiv gubitka biodiverziteta. Naša ovisnost o prirodnom bogatstvu planete, uključujući hranu, energiju, sirovine, čist zrak i vodu, neophodna je za održavanje života i podršku ekonomiji. Zbog toga je ključna prevencija gubitka biodiverziteta, jer svaki gubitak ne samo da ugrožava prirodno okruženje, već i naše ekonomske i društvene ciljeve.

Krajem 2019. godine, Evropska komisija usvojila je Evropski zeleni dogovor, ambicioznu viziju održive zelene tranzicije koja je pravedna i socijalno odgovorna. Zaštita biodiverziteta jedno je od ključnih područja ove inicijative. Dodatno, strategija biodiverziteta uključuje cilj povećanja transevropske mreže Natura 2000, s namjerom proširenja zaštićenih područja kako bi se dostigao cilj od 30% teritorija.

Mnoga zaštićena područja Natura 2000 već su povezana prirodnim i poluprirodnim pejzažima koji pružaju ekosistemske usluge poput oprašivanja, plodnosti tla, kontrole poplava i rekreacije. Ova područja su također ključna za ublažavanje klimatskih promjena i smanjenje rizika od prirodnih katastrofa.

Ovo je i kontekst Smaragdne mreže, koja se sastoji od područja od posebnog interesa za očuvanje. Njenu implementaciju inicirao je Savjet Europe usvajanjem Preporuke br. 16 (1989) Stalnog komiteta Bernske konvencije. U cilju zaštite rijetkih i ugroženih vrsta i staništa na evropskom nivou, Rezolucije 4. i 6. Bernske konvencije navode vrste i staništa kojima su potrebne posebne mjere zaštite, koje se nazivaju "Smaragdne" vrste ili staništa. Mreža je uspostavljena u svakoj zemlji ugovornici ili državi posmatraču konvencije, uključujući sve evropske države članice, neke države koje nisu članice EU, kao i neke afričke države.

Svaka država potpisnica obavezuje se da poduzme potrebne mjere za očuvanje posebne vrijednosti zaštićenih područja koje predlaže. Smaragdne vrste i staništa na ovim područjima ne smiju biti ugroženi. Planovi upravljanja za ta područja moraju se izraditi i provesti, uz usvajanje mjera za zaštitu i povezivanje dotičnih vrsta i staništa, integrirajući relevantne sektorske politike pravovremeno.

Svaka zemlja članica obavezna je odrediti i zaštititi na nacionalnom nivou dovoljan broj područja za očuvanje "Smaragdnih" vrsta i staništa. Zemlje EU ispunjavaju ovu obavezu kroz mrežu Natura 2000.

Ova područja zajedno čine mrežu zelene infrastrukture koja pokriva cijelu Europu. Studije pokazuju da je priroda najučinkovitije zaštićena unutar ove mreže, koja obuhvata veće područje, pruža potrebne ekosistemske usluge i smanjuje pritisak na ekosisteme.

Upravljanje: instrumenti i mjere

U Evropi postoje različiti nivoi upravljanja (lokalni, regionalni, nacionalni) za zaštitu tla i njegovih resursa te za određivanje načina na koji se oni koriste. Neke od ovih mjera usko su povezane s određenim privrednim sektorima. Primjeri uključuju Zajedničku poljoprivrednu politiku EU, koja od poljoprivrednika zahtijeva primjenu određenih praksi za postizanje "dobrih poljoprivrednih i ekoloških uslova," te Sedmi ekološki akcioni program, koji usmjerava politiku zaštite okoliša EU do 2020. godine i uključuje neobavezujući cilj "nulte neto potrošnje zemljišta do 2050." kako bi se spriječilo širenje urbanih područja u šume i poljoprivredno zemljište. Iako postoje ove mjere, ne postoji koherentan i sveobuhvatan skup politika o tlu i zemljištu. U nedavnom izvještaju, Evropski revizorski sud upozorava na sve veće rizike dezertifikacije i degradacije tla, te naglašava da politike nisu dovoljno usklađene. Sud preporučuje, između ostalog,

uspostavljanje metode za procjenu obima dezertifikacije i degradacije tla u EU te pružanje smjernica državama članicama o očuvanju tla i postizanju neutralnosti u pogledu degradacije tla.

Poduzimanje aktivnosti na terenu za postizanje ovih politika nije zadatak samo pojedinačnih aktera, kao što su farmeri, potrošači i urbanisti. Naši izbori kao potrošača (npr. izbjegavanje proizvoda za ličnu njegu koji sadrže mikroplastiku), prehrambene navike i poljoprivredne prakse mogu uticati na zdravlje tla i zemljišta, ali i mnogi drugi faktori su bitni. Tržišne cijene hrane i zemljišta, produktivnost tla, klimatske promjene i pritisak širenja urbanih sredina mogu potaknuti poljoprivrednike da usvoje monokulturu ili intenzivne poljoprivredne prakse kako bi ostali ekonomski održivi. Nije iznenađujuće da mnoge poljoprivredne zajednice širom Europe napuštaju zemlju, posebno u područjima niske poljoprivredne produktivnosti, dok se mladi sele u gradove. Slično tome, planeri mogu nastojati ograničiti širenje gradova pretvaranjem braunfield lokacija u nova urbana područja, ali često vlastima nedostaju resursi za te projekte. U mnogim slučajevima, rekultivacija i sanacija zemljišta u industrijskim područjima može biti skuplja od proširenja infrastrukture i izgradnje na poljoprivrednom zemljištu.

1.5.2 Primjer: klasifikacija i upravljanje sistemom zaštićenih područja u Italiji

Zaštićena prirodna područja su mjesta gdje je neophodno osigurati, promovirati, očuvati i unaprijediti prirodnu baštinu životinjskih i biljnih vrsta, šumskih zajednica, geoloških posebnosti, pejzažnih i panoramskih vrijednosti, te ekološke ravnoteže.

U Italiji trenutno postoji 843 kopnena zaštićena područja, uključujući i ona koja se protežu prema moru. Među njima se nalaze:

- 25 nacionalnih parkova
- 148 državnih rezervata prirode
- 134 regionalna rezervata prirode
- 365 regionalnih parkova prirode
- te 171 drugo zaštićeno područje različitih klasifikacija i denominacija.

Zaštićena kopnena područja obuhvataju više od **3 miliona hektara**, što čini **10,5%** ukupne površine nacionalnog kopna, u skladu s ciljevima definisanim u Konvenciji o biološkoj raznolikosti (**CBD**) iz 1992. godine. Najveći udio čine nacionalni parkovi (46,4%) i regionalni parkovi prirode (40,8%).

Nacionalni parkovi

Nacionalni parkovi obuhvataju kopnena, riječna, jezerska ili morska područja koja sadrže jedan ili više netaknutih ili djelomično izmijenjenih ekosistema pod uticajem ljudske aktivnosti. Takođe obuhvataju fizičke, geološke, geomorfološke, biološke formacije od međunarodnog ili nacionalnog značaja zbog njihove prirodne, naučne, estetske, kulturne, obrazovne i rekreativne vrijednosti. Za njihovo očuvanje, koje je bitno za sadašnje i buduće generacije, potrebna je državna intervencija..

Regionalni i međuregionalni parkovi prirode

Regionalni i međuregionalni parkovi prirode obuhvataju kopnena, riječna i jezerska područja, kao i eventualno dijelove mora okrenute prema obali. Ova područja imaju prirodnu i ekološku vrijednost te čine homogen sistem unutar jedne ili više susjednih regija, identifikovan po prirodnim dobrima, pejzažu, umjetničkim vrijednostima i kulturnoj tradiciji lokalnog stanovništva.

Prirodni rezervati

Prirodni rezervati obuhvataju kopnena, riječna, jezerska ili morska područja koja sadrže jednu ili više vrsta flore i faune od značaja ili predstavljaju jedan ili više ekosistema bitnih za biološku raznolikost ili očuvanje genetskih resursa. Ovi rezervati mogu biti državni ili regionalni, zavisno od značaja prirodnih karakteristika koje sadrže.

Močvare od međunarodnog interesa (Ramsarska konvencija)

Ova kategorija uključuje močvarna područja, tresetišta ili vodena područja (prirodna ili umjetna), koja su trajna ili privremena. Takođe obuhvata područja morske vode čija dubina u vrijeme oseke ne prelazi šest metara. Zbog svojih karakteristika, ova područja se smatraju od međunarodnog značaja prema Konvenciji o močvarama (Ramsarska Konvencija iz 1971. godine).

Ostala zaštićena prirodna područja

Ostala zaštićena prirodna područja uključuju lokacije poput oaza ekoloških udruženja i prigradskih parkova, koje ne spadaju u prethodne kategorije. Ova područja mogu biti javno ili privatno upravljana. Javna uprava ovim područjima se ostvaruje kroz regionalne zakone ili ekvivalentne mjere, dok se privatna uprava ostvaruje kroz formalne javne mjere ili ugovorne akte, poput koncesija ili ekvivalentnih aranžmana.

1.5.3 Instrumenti upravljanja

Pravila parka

Pravila Parka regulišu obavljanje aktivnosti na teritoriji parka, uz poštovanje njegovih karakteristika. Konkretno, uređuju se:

- vrste i metode izrade radova i artefakata;
- ponašanje i kretanje javnosti, uključujući upotrebu prevoznih sredstava;
- obavljanje naučnih i biosanitetskih istraživanja;
- ograničenja u vezi sa bukom i svjetlom;
- organizacija rada sa mladima, volonterskog rada, posebno u terapijskim zajednicama i alternativnoj civilnoj službi;
- pristupačnost parka, uključujući staze i sadržaje prilagođene osobama s invaliditetom, hendikepiranim osobama i starijima.

Plan parka

Uprava Parka štiti njegove prirodne i ekološke vrijednosti kroz Plan Parka, koji obuhvata:

- opštu organizaciju teritorije.
- ograničenja i pravila javne i privatne upotrebe, s obzirom na različite oblasti ili dijelove plana.
- sisteme pristupačnosti za vozila i pješake, s posebnim naglaskom na staze, prilaze i objekte za osobe s invaliditetom, hendikepirane osobe i starije osobe.
- sisteme opreme i usluga za upravljanje parkom, uključujući muzeje, centre za posjetitelje, informativne urede, kampove i agroturističke aktivnosti.
- smjernice i kriterije za intervencije na flori, fauni i prirodnom okolišu.

Plan izrađuje Uprava Parka u roku od šest mjeseci od osnivanja, a usvaja ga Regija u naredna četiri mjeseca, nakon konsultacija sa lokalnim vlastima.

Inicijative za ekonomsku i društvenu promociju

U cilju promocije ekonomske i društvene aktivnosti zajednica koje žive u parku, Zajednica Parka izrađuje višegodišnji ekonomski i socijalni plan u roku od godinu dana od osnivanja. Plan uključuje:

- a) dodjelu subvencija;
- b) obezbjeđivanje opreme, postrojenja za prečišćavanje i štednju energije, kao i usluga i objekata za turizam i zaštitu prirode;

- c) olakšavanje ili promociju tradicionalnih zanata, agrosilvopastoralnih aktivnosti, kulturnih i socijalnih usluga, kao i aktivnosti obnove biblioteka;
- d) inicijative usmjerene na poticanje razvoja turizma i lokalnih aktivnosti uz poštovanje zahtjeva za očuvanje parka.
- e) aktivnosti i intervencije usmjerene na poticanje zapošljavanja i volonterskog rada mladih, kao i osiguravanje dostupnosti i uživanja u parku, posebno za osobe s invaliditetom;
- f) organizaciju posebnih kurseva obuke, u dogovoru s relevantnim regijama, nakon kojih se dodjeljuje zvanična i ekskluzivna titula vodiča parka.

Plan važi četiri godine.

Plan prevencije šumskih požara Parka

Dodatni alat za upravljanje Nacionalnim parkom, predviđen Okvirnim zakonom o šumskim požarima (L. 353/2000), integrira kognitivne aspekte iz drugih alata sa specijalizovanim informacijama o šumskim požarima, sve uz prateće mapiranje. Sveukupne informacije i njihova obrada putem GIS-a igraju ključnu ulogu u planiranju i upravljanju zaštićenim područjem radi zaštite od šumskih požara.

Planom su obuhvaćeni:

- regulatorni elementi: Informacije o sporazumima o prevenciji šumskih požara, kontakt osobe itd;
- postojeće planiranje: Silvo-agro-pastoralno planiranje i opis teritorije (geomorfološki, vegetacija/namjena zemljišta itd.), uključujući urbano-šumska područja;
- analiza prošlih požara: Predisponirajući faktori, utvrđivanje uzroka, klasifikacija i mapiranje područja rizika od požara, ozbiljnosti i opasnosti;
- ciljevi i prioriteti: Identifikacija i zoniranje intervencija za prevenciju šumskih požara koje treba implementirati;
- primijenjene procedure: Veza između različitih institucija u slučaju požara.
- monitoring i godišnja ažuriranja: Praćenje i redovno ažuriranje plana.

LITERATURA

- European Commission 2001 Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites.
- MASE (2019) Linee Guida Nazionali per la Valutazione di Incidenza (VInCA) - Direttiva 92/43/CEE "HABITAT" articolo 6, paragrafi 3 e 4 (<https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2019/12/28/19A07968/SG>)
- Genovesi P., Angelini P., Bianchi E., Dupré E., Ercole S., Giacanelli V., Ronchi F., Stoch F. (2014).
- Specie e habitat di interesse comunitario in Italia: distribuzione, stato di conservazione e trend. ISPRA, Serie Rapporti, 194/2014
- Ercole S., Angelini P., Carnevali L., Casella L., Giacanelli V., Grignetti A., La Mesa G., Nardelli R., Serra L., Stoch F., Tunesi L., Genovesi P. (ed.), 2021. Rapporti Direttive Natura (2013-2018). Sintesi dello stato di conservazione delle specie e degli habitat di interesse comunitario e delle azioni di contrasto alle specie esotiche di rilevanza unionale in Italia. ISPRA, Serie Rapporti 349/2021
- Ministero dell'Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare (2014) Le misure di compensazione nella direttiva habitat.

DIO II - SMJERNICE ZA RAZVOJ DRŽAVNE BAZE PODATAKA ZA NADZOR I MONITORING VRSTA I STANIŠTA U BOSNI I HERCEGOVINI

2.1 UVOD

Put Bosne i Hercegovine ka pristupanju Evropskoj uniji ne može zanemariti brigu o svim aspektima, pravnim i tehničko-operativnim, vezanim za zaštitu prirodnog okoliša. U okviru ovog projekta, ISPRA je u saradnji sa CISP-om, kao vodećim partnerom, i ostalim partnerima, radila na kreiranju smjernica za upravljanje ovim pitanjima. Ovaj izvještaj se bavi temom prirodnih baza podataka, koje su neophodne za nadzor i praćenje vrsta i staništa u zemlji. Jasno je da su smjernice inspirisane regulatornom i operativnom praksom, koja je sada konsolidovana u Europi po ovim pitanjima, s ciljem njihove što skorije implementacije u Bosni i Hercegovini kao budućoj državi članici.

Okvir se zasniva na razmatranju, već uvedenom u prethodnom poglavlju, da su, prema odredbama člana 11. Direktive o staništima, države članice dužne osigurati nadzor statusa očuvanja staništa (Aneks 1: Habitats_Directive_habitats.xls) i vrsta (Aneks 2: Habitats_Directive_species.xls) od interesa za Zajednicu na cijeloj njihovoj nacionalnoj teritoriji¹.

Da bi se locirala područja koja će biti označena kao SCI ili SPA, distribucija vrsta i staništa navedenih u aneksima Direktive 92/43/EEC treba biti identificirana s visokim nivoom detalja.

Rezultati monitoringa moraju biti prosljeđeni Evropskoj komisiji u skladu sa članom 17. Direktive o staništima, koji predviđa nacionalni izvještaj o statusu implementacije odredbi Direktive svakih šest godina. Podaci se moraju prijaviti za svako stanište i vrstu na biogeografskom nivou, u formatu koji je pripremila Evropska komisija. Taj format uključuje opšti dio, s podacima o implementaciji Direktive, i dio koji se odnosi na procjenu očuvanosti statusa staništa i vrsta (Aneks 3: Format izvještavanja Art_17_Natura 2000.doc).

Za organizaciju podataka u informacionim sistemima, pogledajte dokument "Protok podataka Natura 2000" (<https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/document-library/natura-2000/the-natura-2000-data-flow/view>) **Aneks 4: Natura 2000 dataflow doc 2017.doc**

Više detaljnih informacija možete pronaći na Referentnom portalu za Natura 2000 <https://cdr.eionet.europa.eu/help/natura2000>.

U slučaju Bosne i Hercegovine, endemske i ograničene vrste i staništa mogu se, uz odgovarajuće obrazloženje, predložiti za uključivanje u Aneks Direktive 92/43/EC.

¹Data from: <https://cdr.eionet.europa.eu/help/natura2000>

2.2 PRAĆENJE I NADZOR VRSTA U STANIŠTIMA PREMA DIREKTIVI O STANIŠTIMA I MEĐUNARODNOJ UNIJI ZA OČUVANJE PRIRODE (IUCN) PRISUTNIH U ZEMLJI. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA I REFERENTNI OKVIR

Istraživanja koja su historijski provedena na teritoriji od strane nadležnih istraživačkih grupa i baza podataka na podnacionalnom nivou moraju se prenijeti u nacionalnu listu, koja se prvo mora zasnivati na vrstama navedenim u prilogima Direktive 92/43/EZ s oznakama lokacija istraživanja.

Podaci o ispitivanim vrstama mogu se povezati s kategorijama prijetnji na globalnom nivou (IUCN Global Red List, <https://www.iucnredlist.org/>) ili evropskom nivou (European Red Lists: https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/european-red-list-threatened-species_en) ili lokalnom nivou (Crveni popisi na nižim nivoima²). Endemske, lokalno zaštićene i/ili ograničene vrste mogu biti predložene za uključivanje u anekse direktive ili na drugi način uključene u aktivnosti praćenja.

Georeferencirana istraživanja vrsta mogu se naći u listi endemskih taksoma jugoistočne Evrope (<http://e-prirodafbih.ba/en/endemics/>) i za relevantne baze podataka endemskih vrsta čiji se klasični lokaliteti nalaze u EEA području (vaskularne biljke, sisari, vodozemci i bube):

https://www.qbif.org/dataset/search?publishing_org=856529fb-02f1-4539-80c1-174f7231ef0f

Postoje i izvještaji o pojedinačnim taksonomskim grupama³ također vezanim za strukture tipa GIS⁴, poput onih pohranjenih u informacionim sistemima Herpetološkog društva Bosne i Hercegovine. (<https://www.bhhuatra.com/en>).

U Federaciji Bosne i Hercegovine mnoge vrste su analizirane i podaci o njima organizovani u crvene liste.⁵ Federalne vlasti su već uspostavile Informacioni sistem ('Informacioni sistem za zaštitu prirode Federacije Bosne i Hercegovine'. <http://e-prirodafbih.ba/en/>

Sistem uključuje listu vrsta rasprostranjenih u FBiH, koje imaju kategoriju ugroženosti prema IUCN kriterijima (Crvena lista FBiH <http://e-prirodafbih.ba/en/endangeredspecies/>) i Registar zaštićenih vrsta FBiH (Indeks zaštićenih vrsta FBiH <http://e-prirodafbih.ba/en/protectedspecies/>). Postoje i specijalizovane baze podataka grupa vrsta⁶.

² Es. Red List of FBiH, <http://e-prirodafbih.ba/en/endangeredspecies/> e Red List of RS, <http://e-priroda.rs.ba/en/endangeredspecies/>

³ Lubarda, B., Stupar, V., Milanovic, Dj., & Stevanovic, V. (2014). Chorological characterization and distribution of the Balkan endemic vascular flora in Bosnia and Herzegovina. *Botanica Serbica*, 38(1), 167-184; https://www.researchgate.net/publication/316830849_Crvena_lista_gmizavaca_Chordata_Vertebrata_Reptilia_Federacije_Bosne_i_Hercegovine;

⁴ Koljanin, Dragan & Brujić, Jugoslav & Stupar, Vladimir & Milanović, Đordije. (2023). Notes on the distribution and conservation status of some rare plants of wet habitats in Bosnia and Herzegovina. 14. 15-29. 10.5281/zenodo.8027089.

⁵ Crvena lista flore FBiH.

<https://www.fmoit.gov.ba/upload/file/okolis/Crvena%20lista%20Flore%20FBiH.pdf>; <https://www.fmoit.gov.ba/upload/file/okolis/Crvena%20lista%20Flore%20FBiH.pdf>.

Crvena lista faune FBiH.

<https://www.fmoit.gov.ba/upload/file/okolis/Crvena%20lista%20Faune%20FBiH.pdf> <https://www.nationalredlist.org/publication/crvena-lista-faune-federacija-bosne-i-hercegovine>.

Crvena lista gljiva FBiH. <https://www.fmoit.gov.ba/upload/file/okolis/Crvena%20lista%20gljiva%20FBiH.pdf>.

⁶ Lelo, Suvad. (2015). Crvena lista listorožaca (Coleoptera: Scarabaeoidea) Federacije Bosne i Hercegovine. Prilozi fauni Bosne i Hercegovine. 11. 13-28.

https://www.researchgate.net/publication/301215441_Crvena_lista_listorozaca_Coleoptera_Scarabaeoidea_Federacije_Bosne_i_Hercegovine

Slično tome, kompjuterizovana lista botaničkih vrsta⁷ postoji za Republiku Srpsku, dok Baza biodiverziteta RS (<http://e-priroda.rs.ba/en/>) sadrži spisak prijavljenih vrsta koje imaju kategoriju opasnosti prema IUCN kriterijumima (<http://e-priroda.rs.ba/en/endangeredspecies/>) i Registar zaštićenih vrsta RS (<http://e-priroda.rs.ba/en/protectedspecies/>).

Listama i bazama podataka koje ih sadrže, u cilju ispunjavanja kriterija navedenih u Direktivi 92/43/EC, prioritet je povezati nazive polja ili veze između polja koja omogućavaju karakterizaciju vrsta i njihove lokacije direktno s onima koja se koriste u nacionalnim izvještajima (Aneks 5. National Checklist Fields.xls, SpeciesChecklistField). Ovaj aneks ukazuje na osnovna polja za nacionalnu kontrolnu listu, naglašavajući vrste koje su prisutne u Direktivi i identificirane za Bosnu i Hercegovinu na IUCN listama (list HDvSIUCN species u gore navedenom dokumentu) i u istraživanjima koja su proveli CISP, CeSBiN i Univerzitet u Perugi tokom aktivnosti koje su provedene u prašumi Perućica u Nacionalnom parku Sutjeska, Parku prirode Blidinje i Zaštićenom pejzažu Konjuh.

Također, treba se pozvati na evropsku crvenu listu (https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/european-red-list-threatened-species_en) i na podatke u IUCN izvještajima za Bosnu (vidi npr. Aneks 6: Species_IUCN_Bosnia_Herzegovina.xls, u kojima su vrste identifikovane po taksonomskim grupama uz moguće upućivanje na one uključene u Direktivu⁸).

Već popunjena polja ovih skupova podataka mogu pomoći u istraživanju kategorija rizika, prijetnji i pritisaka na vrste, opravdavajući, u odnosu na podatke prikupljene na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou, njihovo uključivanje u zaštićena područja prema Direktivi 92/43/EC i Direktivi 2009/147/EC.

Na osnovu nedostataka identifikovanih u fazama skrininga na nacionalnom ili podnacionalnom nivou, posebno u pogledu statusa očuvanja i karakterizacije uticaja, može se razviti detaljno praćenje na odgovarajući način.

2.2.1 Istraživanje vrsta

Direktiva zahtijeva sprovođenje aktivnosti nadzora, implementaciju mjera očuvanja, te ocjenu njihove djelotvornosti. U tu svrhu, terenska istraživanja za potrebe mjerenja trendova specifičnih za vrstu moraju sadržavati skup informacija o tačkama (Aneks 7: Format za uzorak taksona.docx).

Skup podataka o biogeografskim regijama (<https://www.eea.europa.eu/en/datahub/datahubitem-view/11db8d14-f167-4cd5-9205-95638dfd9618>) sadrži službene delineacije koje se koriste u Direktivi o staništima³ (92/4 EEC) i za mrežu EMERALD (Smaragdnu) uspostavljenu u skladu s Konvencijom o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa (Bernska konvencija).

Za vrste iz Aneksa II postoji i treći odjeljak koji se odnosi na populacije i mjere očuvanja.

Kako bi se prevazišao problem nehomogenosti kartografskih podataka iz različitih zemalja, Evropska komisija je predvidjela korištenje jedinstvenog geografskog referentnog sistema, zasnovanog na mreži sa ćelijama 10x10 km, koristeći se evropskim LAEA5210 - ETRS89 projekcijskim sistemom, kreiranim od strane Evropske agencije za životnu sredinu (<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/eea-reference-grids-2/gis-files/europe-10-km-100-km/view>).

Polazeći od karti rasprostranjenosti, mogu se izraditi karte areala koje se mogu prikazati kao omotač unutar kojeg se nalaze područja na kojima je utvrđena prisutnost vrste.

³ [sne i Hercegovine](#); Gajić, A., Kahrić, A., & Lelo, S. (2017). Preliminary proposal of the Red list of the elasmobranchs, Classis Elasmobranchii Bonaparte, 1838, in Bosnia and Herzegovina. Annexes to Fauna of BiH, 13, 21-34.

⁷ Ček Lista Vaskularne Flore Republike Srpske. <http://florasrpske.rs.ba/checklist/>

⁸ Podaci sa <https://www.iucnredlist.org/search> and matched with the Checklists for Annex I habitat types and Annex II, IV and V species (https://cdr.eionet.europa.eu/help/habitats_art17/Reporting2025/Art%2017%20checklist_v1.1%20DRAFT.xlsx)

Poseban alat koji je razvila Evropska komisija koristi se u tu svrhu (https://cdr.eionet.europa.eu/help/habitats_art17/Reporting2019/Guidelines_for_EEA_range_tool_READ_ME_.pdf). Koristeći karte distribucije kao ulazne podatke, automatski vraća kartu raspona. Alat također pruža veličinu područja unutar svake biogeografske regije u kojoj je vrsta prisutna (podaci potrebni u formatu izvještaja).

Drugi ključni koncept je trend koji ukazuje na direktnu promjenu parametara tokom vremena (područje raspona, veličina populacije i kvalitet staništa i površina za vrstu). Smjernica EC je procijeniti trendove tokom dva ciklusa izvještavanja, odnosno 12 godina.

Za svaki takson, sistem izvještavanja predviđa sastavljanje liste za svaki biogeografski region u kojem se javlja, podijeljen u 2 odjeljka: nacionalni nivo i biogeografski nivo.

2.2.2 Faza prijave vrsta

Direktiva o staništima (92/43/EEC) zahtijeva da se procjena statusa očuvanosti vrsta od interesa Zajednice navedenih u njenim Aneksima II, IV i V izvrši s obzirom na tri osnovna parametra: raspon, veličinu populacije i stanište vrste (Aneks 8 Izvještavanje o vrstama.docx)

Za svaki od ovih parametara potrebno je definirati trenutno stanje, dosadašnje trendove u kratkim i dugim vremenskim periodima (12 odnosno 24 godine) te buduće izgleda. Procjene, koje se provode zasebno za svaki parametar i za svako stanište ili vrstu, objedinjene su u matricu koja omogućava klasifikaciju ukupne ocjene.

U slučajevima kada nedostaju informacije, moguće je pribjeći stručnoj prosudbi, koja je ipak zasnovana na relevantnim izvorima podataka, poput kartografskih materijala, bibliografskih izvora ili ličnih zapažanja.

2.3 PRAĆENJE I NADZOR STANIŠTA PREMA DIREKTIVI O STANIŠTIMA ILI STANIŠTA OD MOGUĆEG INTERESA ZA UNIJU NA NACIONALNOM PODRUČJU

Što se Natura 2000 staništa tiče, u nedostatku mapiranja na nacionalnom nivou, čini se da algoritmi za identifikaciju strukturnih karakteristika, statusa i pritisaka nikada nisu primijenjeni, osim na lokalnom nivou.

Spisak staništa Evropske unije prema Aneksu 1 Direktive o staništima i njena naknadna ažuriranja mogu se naći u Aneksu 9: Natura 2000 Lista staništa.xlsx, sa primjerima onih identifikovanih na Sutjesci, Blidinju, Konjuhu zajedno sa pritiscima koje je identificirao CeSBiN.

Ovaj popis ne uključuje sve one koje su vrijedne zaštite u Bosni i Hercegovini, a koje su i od evropskog značaja. Tokom istraživanja u ovim i drugim prirodnim područjima Bosne i Hercegovine uočeno je nekoliko staništa vrijednih zaštite.

Uopšteno govoreći, za integracije, primarno se poziva na Evropsku crvenu listu staništa (<https://sdi.eea.europa.eu/data/65576285-06b1-43b4-bd31-8085e36750dc>).

Ako je moguće, bilo bi primjereno identificirana staništa uputiti na EUNIS klasifikaciju (<https://eunis.eea.europa.eu/habitats-code-browser-revised.jsp>), čija distribucija u smislu rijetkosti i obima na teritoriji može opravdati njihovo uvrštavanje u Natura 2000 listu staništa.

2.3.1 Istraživanje staništa

Format (Aneks 11: Format izvještavanja Habitat.docx) je pripremljen za fazu izvještavanja, zasnovan na specifičnim zahtjevima za prikupljanje podataka za izvještavanje prema Direktivi, uključujući verifikaciju efikasnosti mjera očuvanja primijenjenih u SACs.

Za metodologije analize statusa očuvanosti staništa preporučuje se pregledavanje CeSBiN informativne liste o parametrima staništa u studijama o biodiverzitetu šume Perućica, Nacionalnog parka Sutjeska i o biodiverzitetu Parka prirode Blidinje, koje uključuju sve podatke koje traži format.

Kartografski podaci se moraju ažurirati svakih 6 godina.

Svaka životinjska vrsta, kada je relevantna za procjenu statusa očuvanosti staništa, može biti predmet identifikacije i popisa. Biološki kvalitet zemljišta može se procijeniti putem QBS indeksa.⁹

2.3.2. Faza izvještavanja o staništu

Format (Aneks 11: Format izvještavanja Habitat.docx) je pripremljen za fazu izvještavanja, zasnovan na specifičnim potrebama prikupljanja podataka za izvještavanje prema Direktivi, uključujući verifikaciju djelotvornosti mjera očuvanja primijenjenih u SACs.

Za metodologije analize statusa očuvanosti staništa preporučuje se konsultovanje liste pripremljene od strane CeSBiN koje se odnose na parametre koji se odnose na staništa, sadržane u Studijama o biodiverzitetu prašume Perućica, Nacionalnog parka Sutjeska i Parka prirode Blidinje.

⁹ see.: Microarthropod communities as a tool to assess soil quality and biodiversity: a new approach in Italy <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167880904000970>; New indices for the evaluation of biological soil fertility: the QBS ar. <https://www.microbiologiaitalia.it/test-microbiologici/qbs-ar/>; Qualità biologica dei suoli Emiliano-Romagnoli. <https://ambiente.regione.emilia-romagna.it/it/geologia/suoli/proprietà-e-qualità-dei-suoli/qualità-biologica-dei-suoli>

Nacionalna kartografija, osim direktnih istraživanja, može se oslanjati i na poluautomatsku fotointerpretaciju u GIS okruženju, koristeći tematske slojeve poput DTM-a, nagiba, ekspozicije, nadmorske visine, geomorfologije, geologije, hidrologije, pedologije, propusnosti, pH vrijednosti, teksture, solarne radijacije, bioklimatskih pojaseva, termotipa, ombrotipa i drugih relevantnih faktora. Nakon primjene modela i njegovih rezultata, izrađuje se uzorkovni plan s ciljnim terenskim pregledima radi razvoja i kreiranja geometrija koje slijede topološka pravila. Potom se finalna karta potvrđuje uz mjerenje reprezentativnosti dobijene kartografije (poligona) na definiranoj referentnoj skali.

Fotointerpretacija može naići na ograničenja u slučajevima prijelaznih staništa. U takvim situacijama potrebna je integracija s florističko-vegetacijskim podacima prikupljenim na terenu, kao i s geolitoškim ili drugim relevantnim podacima koji mogu pružiti informacije o potencijalnoj distribuciji staništa.

Kod mješovitih listopadnih i četinarskih šuma ili travnjaka raspoređenih duž nagiba, razlikovanje samo putem fotointerpretacije možda neće biti dovoljno precizno. U tim slučajevima, neophodno je dopuniti podatke florističkim analizama.

Nakon toga, konačna kartografska restitucija može se izdati s uključenim metapodacima (fotointerpretacija, satelitske ili ortofoto scene i tematski slojevi) koji su korišteni za modeliranje. Za ista staništa, podaci vezani za pokazatelje strukture, funkcionalnosti i mogućnosti očuvanja mogu se dobiti iz fitosocioloških istraživanja ili direktno na terenu.

Antropske aktivnosti moraju biti procijenjene od strane operatera na temelju prisutnosti i intenziteta tih aktivnosti. U tom kontekstu, analiziraće se tip šumarskih aktivnosti koje su uticale i utiču na stanište, uključujući njihovu učestalost, vrstu i opseg, te procjenu efekata sječe na specifičan sastav šikare i dominantne slojeve vegetacije.

Na travnjacima i livadama, mjerenje koncentracije organskog dušika u organskom horizontu tla, uz praćenje florističkog bogatstva i vrsta, može pružiti ključne informacije o mogućoj prekomjernoj gnojidbi, naročito u dugoročnim studijama. U optimalnim uslovima, na oglednim plohamo moguće je mjeriti vlažnost tla na dubini od 15-20 cm u različitim periodima godine.

Učinci i obim ispaše i/ili košnje trebaju se ocijeniti poređenjem učestalosti s vrijednostima pokrivenosti vrsta koje ukazuju na neadekvatno korišćenje ili zanemarivanje, kao i na prekomjernu upotrebu, uključujući prekomjernu ispašu i intenzitet košnje.

Prilikom praćenja uzoraka, posebnu pažnju treba posvetiti prisutnosti invazivnih stranih vrsta. Lista pritisaka, prijetnji i mjera očuvanja bazirana je na centralnom EIONET registru (https://cdr.eionet.europa.eu/help/habitats_art17). Informacije o njihovoj važnosti, lokaciji i procjeni trebaju biti pružene.

2.4 PRAĆENJE I DEFINISANJE PODRUČJA SA POSEBNOM ZAŠTITOM (SPAs) PREMA DIREKTIVI O PTICAMA

Ključ za implementaciju i uspjeh Direktive 2009/147/EC je osiguranje visokog nivoa informacija o statusu i trendovima populacija ptica, kako je propisano članom 12 te Direktive. Podaci i informacije moraju biti prikupljeni u strukturiranom i uporedivom formatu kako bi ih Komisija mogla analizirati i procijeniti. Pravni osnov za dostavljanje podataka u ovom formatu je član 12.1, drugi stav.

Izvještaj po članu 12 sastoji se od dva glavna dijela:

- Dio A – Opšti format izvještavanja, koji pruža pregled informacija o implementaciji i opštim mjerama poduzetim prema Direktivi 2009/147/EC.
- Dio B – Format izvještavanja o statusu i trendovima vrsta ptica, uključujući informacije o pritiscima, mjerama očuvanja i pokrivenosti zone posebne zaštite.

Dokument 'Objašnjenja u prilog formatu izvještavanja iz članka 12. Direktive 2009/147/EC (Direktiva pticama),

https://cdr.eionet.europa.eu/help/birds_art12/Reporting%202025/Explanatory%20Notes%20Art%2012%20final.docx) pruža informacije i upute o tome kako ispuniti različita polja podataka u obrascu za izvještavanje prema Članu 12 (Dio A i Dio B). Sastoji se uglavnom od opisa informacija koje treba unijeti u svako polje i osnovnih zahtjeva koje izvještajna informacija mora ispuniti.

Detaljniji opisi pojmova i metoda za izvještajnu informaciju pruženi su u smjernicama 'SMJERNICE O POJMOVIMA I DEFINICIJAMA. Član 12 Direktive 2009/147/EZ – Izvještajni period 2019-2024'. (https://cdr.eionet.europa.eu/help/birds_art12/Reporting%202025/Final%20Guidelines%20Art.%2012_2019-2024.pdf/)

Dodatna dokumentacija koja treba biti korištena za pravilno sastavljanje izvještajnog obrasca dostupna je online putem "Referentnog portala za Član 12"

(https://cdr.eionet.europa.eu/help/birds_art12/).

Slično kao kod Direktive o staništima, svake šeste godine članice moraju izvještavati o stanju populacije ptica zaštićenih Direktivom o pticama na svom teritoriju. Sve informacije iz Nacionalnog izvještaja se unose u bazu podataka (u Microsoft Access formatu), sa unaprijed postavljenim i skruktuiranim grafičkim sučeljem od strane EEA. Isti je dostupan članicama putem preuzimanja sa Referentnog portala za član 12 na web stranici EIONET mreže.

(<https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-be/activities/reporting/article-12>).

Na istom portalu dostupni su i drugi alati potrebni za prikupljanje podataka, obradu kartografskih informacija, identifikaciju šifri vrsta, te prepoznavanje povezanih pritisaka i prijetnji, zajedno sa Smjernicama koje usklađuju cjelokupno izvještavanje.

Direktiva o pticama ne pravi razliku između prioriternih i neprioriternih vrsta. Ipak, LIFE Uredba predviđa mogućnost usvajanja liste ptica koje se smatraju prioriternim za finansiranje u okviru LIFE programa. Projekti LIFE programa koji se fokusiraju na praktične mjere očuvanja bilo koje od ovih vrsta ili podvrsta mogu ostvariti veće sufinansiranje od strane EU, do 75%.

Trenutna verzija liste (Current List) odobrena od strane Ornis odbora 28. aprila 2021. godine, uzima u obzir najnovije dostupne podatke o stanju i trendovima populacija ptica u EU (kako su ih prijavile države članice Komisiji 2019. godine). Izvještajni obrazac mora biti ispunjen u skladu s uputama u objašnjenjima. Daljnje informacije mogu se pronaći online na gore pomenutom 'Referentnom portalu za član 12'. Format svake kartice sastoji se od osam prozorskih sekcija koje se odnose na informacije o:

- [1] specifičnoj vrsti ili populaciji koja se tretira;
- [2] veličini populacije;
- [3] trendu populacije;
- [4] distribuciji i rasprostranjenosti;
- [5] trendu površine;
- [6] napretku u usvajanju planova za upravljanje vrstama: Planovi akcije za vrste (SAPs), Planovi upravljanja (MPs) ili Kratke izjave o upravljanju (BMSs);
- [7] glavnim pritiscima i prijetnjama koje utiču na vrstu;
- [8] populaciji područja sa posebnom zaštitom (SPAs) i mjerama očuvanja koje su usvojene u tim područjima.

Kako bi se utvrdio status vrsta ptica, odgovarajuće bi bilo konsultovati EU kontrolnu listu koja u tabeli prikazuje vrste prijavljene za Bosnu i Hercegovinu (Aneks 12: Kontrolna lista vrsta ptica.xlsx) i razmotriti situaciju za uključivanje na listu vrsta prema IUCN Globalnoj listi (Aneks 6: Species_IUCN_Bosnia_Herzegovina, sheet Aves) i prema Evropskoj crvenoj listi (vidi: Evropska crvena lista ptica 2021 European Red List).

2.5 OZNAČAVANJE SCI/SAC/SPA PODRUČJA

Nacionalno ministarstvo nadležno za zaštitu životne sredine određuje svoja Zaštićena područja za ptice (SPA) i predlaže Značajna područja za Zajednicu (SCI) Evropskoj komisiji, na osnovu podataka dostavljenih od lokalnih vlasti. Te vlasti donose administrativne akte kojima se identificiraju kandidatska područja. Za svako kandidatsko područje, putem odgovarajućih obrazaca, prijavljuju se prisutna staništa i vrste od interesa za Zajednicu.

Na temelju nacionalnih lista koje predlože države članice, Evropska komisija donosi odluku za svaku biogeografsku regiju koja sadrži listu Značajnih područja za zajednicu (SCI). Tek donošenjem ovih odluka, SCI postaju službeno određeni. Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša potom, putem uredbi, objavljuje liste nacionalnih SCI za svaku biogeografsku regiju.

U skladu s Direktivom o pticama, države članice direktno određuju SPA, birajući lokacije koje su najprikladnije za očuvanje divlje avifaune. Ova područja automatski postaju dio mreže Natura 2000, bez potrebe za dodatnim potvrđivanjem od strane Evropske unije. SPA se formalno određuju prilikom prenosa podataka Evropskoj komisiji, nakon čega nadležno ministarstvo objavljuje listu SPA putem službenog dekreta.

Federacija Bosne i Hercegovine (Zaštićena područja FBiH: <http://e-prirodafbih.ba/en/protectedsites/>) i Republika Srpska (<http://e-priroda.rs.ba/protectedsites/>) već identifikovale različita područja koja imaju značajnu geološku, biološku, ekosistemsku ili pejzažnu raznolikost i koja su važna kao staništa za vrste ptica. Većina njih uključuje staništa predviđena Direktivama o staništima i pticama, ali postoji potreba za većim poznavanjem njihove distribucije na nacionalnom nivou, kao i za detaljnom komparativnom kartografijom. Nadalje, neophodna je integracija sa staništima od lokalnog značaja ili u svakom slučaju nepovezanim, iz geografskih razloga, sa aktuelnim listama Natura 2000 staništa koje je izradila EU.

LISTA AKRONIMA

BiH	Bosna i Hercegovina
RS	Republika Srpska
ISPRA	Viši institut za zaštitu okoliša i istraživanje
CISP	Međunarodni komitet za razvoj naroda
CeSbiN	Centar za bionaturalističke studije (Đenova)
UNIPG	Univerzitet u Perudi (odsjek za hemiju, biologiju i biotehnologiju)
CBD	Konvencija o biološkoj raznolikosti
EU	Evropska unija
SCA	Područje posebne zaštite
SCI	Područje od značaja za zajednicu
EC	Evropska komisija
SPA	Područje posebne zaštite
IEEA	Evropska agencija za životnu sredinu
CJEU	Sud pravde Evropske unije
NGO	Nevladina organizacija
HD	Direktiva o staništima
IUCN	Međunarodna unija za zaštitu prirode
SEE	Jugoistočna Europa
GIS	Geografski informacijski sustav
LAEA	Lambertova azimutna jednaka površina (projekcija)
ETRS	Evropski kopneni referentni sistem
QBS-ar	Biološka kvaliteta tla
SAP	Akcioni plan za vrste
MP	Plan upravljanja
BMS	Kratka izjava uprave

LISTA ANEKSA

- Aneks 1 Direktiva o staništima _staništa
- Aneks 2 Direktiva o staništima _vrste
- Aneks 3 Format izvještavanja iz člana 17 Directive 92/43/EEC (Direktive o staništu)
- Aneks 4 Tok podataka dokumenta Natura 2000
- Aneks 5 Nacionalna kontrolna polja
- Aneks 6 Vrste IUCN Bosna i Hercegovina
- Aneks 7 Primjer formata za uzorak taksona
- Aneks 8 Izvještaj o vrstama
- Aneks 9 Lista staništa Natura 2000
- Aneks 10 Primjer formata za uzorak staništa
- Aneks 11 Format izvještavanja o staništu
- Aneks 12 Kontrolna lista vrsta ptica

ANEKS 1

DIREKTIVA O STANIŠTIMA_STANIŠTA

<https://drive.google.com/drive/folders/1SGldLTn5LpjHoH62jvySDDwSvGe2Lk31?usp=sharing>

ANEKS 2

DIREKTIVA O STANIŠTIMA_VRSTE

<https://drive.google.com/drive/folders/1SGldLTn5LpjHoH62jvySDDwSvGe2Lk31?usp=sharing>

ANEKS 3

FORMAT IZVJEŠTAVANJA IZ ČLANA 17. DIREKTIVE 92/43/EEC (DIREKTIVE O STANIŠTU)

Format izvještaja prema Članu 17 ima pet glavnih dijelova:

- **Dio A – Opšti izvještaj:** pruža pregled implementacije i opštih mjera preuzetih prema Direktivi 92/43/EEC.
- **Dio B – Format izvještaja o 'glavnim rezultatima nadzora prema Članu 11' za vrste iz Aneksa II, IV i V Direktive 92/43/EEC (Izvještaji o vrstama):** daje osnovne informacije za procjenu stanja očuvanosti vrste.
- **Dio C – Procjena stanja očuvanosti vrste (Matrica za procjenu vrsta):** matrica koja se koristi za procjenu stanja očuvanosti vrste koristeći informacije iz izvještaja Dijela B. Zaključci procjene za svaku vrstu također su navedeni u odgovarajućem izvještaju Dijela B.
- **Dio D – Format izvještaja o 'glavnim rezultatima nadzora prema Članu 11' za tipove staništa iz Aneksa I Direktive 92/43/EEC (Izvještaji o tipovima staništa):** daje osnovne informacije za procjenu stanja očuvanosti tipa staništa.
- **Dio E – Procjena stanja očuvanosti tipa staništa (Matrica za procjenu tipova staništa):** matrica koja se koristi za procjenu stanja očuvanosti tipa staništa koristeći informacije iz izvještaja Dijela D. Zaključci procjene za svaki tip staništa također su navedeni u odgovarajućem izvještaju Dijela D.

Svaki od ovih dijelova ima nekoliko polja za podatke koja treba popuniti prema uputama navedenim u objašnjenjima. Objašnjenja pružaju potrebne smjernice za popunjavanje polja i upućuju na druge potrebne materijale kao što su referentni materijali i tehničke smjernice, koje su dostupne na online 'referentnom portalu za Član 17'.

Glavni dijelovi formata izvještaja prema Članu 17

Dio A – Format opšteg izvještaja

<p>Glavna dostignuća prema Direktivi 92/43/EEC</p> <ol style="list-style-type: none"> Opšte informacije o implementaciji Direktive 92/43/EEC – linkovi na izvore informacija država članica i informacije o koherentnosti mreže Natura 2000 Ponovno uvođenje vrsta iz Aneksa IV (čl. 22.a Direktive 92/43/EEC) Dio B – Format izvještaja o 'glavnim rezultatima nadzora prema Članu 11' za vrste iz Aneksa II, IV i V Direktive 92/43/EEC 	<p>Ovaj odjeljak treba popuniti za državu članicu u cjelini</p>
<p>DRŽAVNI NIVO</p> <p>Opšte informacije</p> <ol style="list-style-type: none"> Karte Podaci koji se odnose na vrste iz Aneksa V. (član 14. Direktive 92/43/EEZ) <p>3. BIOGEOGRAFSKI/MORSKI NIVO</p> <p>Biogeografske i morske regije</p> <ol style="list-style-type: none"> Raspon Stanovništvo Stanište za vrstu Glavni pritisci i prijetnje Mjere očuvanja Budući izgledi Zaključci Natura 2000 (predložena područja od značaja za zajednicu (pSCI), područja od značaja za zajednicu (SCI) i posebna područja očuvanja (SAC)) pokrivenost za vrste iz Aneksa II Direktive 92/43/EEC Dodatne informacije Dio D – Format izvještaja o 'glavnim rezultatima nadzora prema Članu 11' za tipove staništa iz Aneksa I Direktive 92/43/EEC 	<p>Ovaj odjeljak treba popuniti za sve relevantne vrste države članice u skladu sa smjernicama navedenim u objašnjenjima i relevantnim kontrolnim listama na internetskom „Referentnom portalu iz člana 17.</p>
<p>DRŽAVNI NIVO</p> <p>Opšte informacije</p> <ol style="list-style-type: none"> Karte 2. BIOGEOGRAFSKI/MORSKI NIVO Biogeografske i morske regije Raspon Područje koje pokriva stanište Struktura i funkcije Glavni pritisci i prijetnje Mjere očuvanja Budući izgledi Zaključci Natura 2000 (predložena područja od značaja za zajednicu (pSCI), područja od značaja za zajednicu (SCI) i posebna područja očuvanja (SAC)) pokrivenost za Aneks I tipove staništa Direktive 92/43/EEC Dodatne informacije 	<p>Ovaj odjeljak treba popuniti za sve tipove staništa u Aneksu I države članice u skladu sa smjernicama datim u objašnjenjima i relevantnim kontrolnim listama na internetskom „Referentnom portalu iz članka 17.</p>

DRŽAVA ČLANICA	<i>Koristite dvocifreni kod prema listi na Referentnom portalu</i>	
GLAVNA POSTIGNUĆA PREMA DIREKTIVI 92/43/EEC		
Slobodan tekst Glavna dostignuća: Ukratko opišite glavna dostignuća prema Direktivi 92/43/EEC tokom izvještajnog perioda s posebnim naglaskom na područja od značaja za zajednicu (SCI) i posebna područja očuvanja (SAC) mreže Natura 2000 Primjer uspješne priče: Ako je dostupno, opišite ukratko barem jednu uspješnu priču. Može se odnositi na bilo koji tip staništa ili vrste koje pokazuju istinsko poboljšanje statusa očuvanja i/ili sveukupnog trenda u statusu očuvanja tokom izvještajnog perioda. Opisana poboljšanja bi trebala biti vođena mjerama očuvanja, trebala bi se odnositi na tekući izvještajni period, ali mogu uključivati mjere koje su započele u ranijem trenutku. Ako država članica želi dodati dodatnu dokumentaciju onome što se traži u ovom formatu, navedite takvu dokumentaciju kao priloge zajedno s njihovim nazivima datoteka na kraju ovog odjeljka slobodnog teksta i prenesite relevantne datoteke u Mehanizam za izvještavanje EEA zajedno s ostatkom izvještaja. Ako je moguće, obezbjedite prevod na engleski.		
1.1 Tekst na domaćem jeziku	<i>Maksimum 2.-3 stranice</i>	
1.2 Prevod na Engleski Opciono		
1.3 Naziv, šifra i sezona karakteristika u pričama o uspjehu	<ul style="list-style-type: none"> a) <i>Tip staništa</i> b) <i>Biogeografsko/morsko područje tipa staništa t</i> c) <i>Vrste</i> d) <i>Biogeografsko/morsko područje vrsta</i> 	

0 OPŠTE INFORMACIJE O IMPLEMENTACIJI DIREKTIVE 92/43/EEC – LINKOVI NA IZVOR INFORMACIJA DRŽAVE ČLANICE I INFORMACIJE O USKLAĐENOSTI MREŽE NATURA 2000	
<i>Navedite link do internet adrese(a) za nacionalne izvore informacija gdje se tražene informacije mogu pronaći ili objasnite kako pristupiti ovim informacijama.</i>	
2.1 Opšte informacije o Direktivi 92/43/EEZ	<i>URL/tekst</i>
2.2 Informacije o mreži predloženih lokaliteta od značaja za zajednicu (pSCI), lokaliteta od značaja za zajednicu (SCI) i posebnih područja očuvanja (SAC)	<i>URL/tekst</i>
2.3 Šeme praćenja (čl. 11 Direktive 92/43/EEC)	<i>URL/tekst</i>
2.4 Zaštita vrsta (čl. 12-16 Direktive 92/43/EEC)	<i>URL/tekst</i>
2.5 Uticaj mjera iz čl. 6.1 o statusu očuvanosti staništa iz Aneksa I i vrsta iz Aneksa II (čl. 17.1 Direktive 92/43/EEC)	<i>URL/tekst</i>
2.6 Prenosjenje Direktive (pravni tekstovi)	<i>URL/text</i>
2.7 Mjere poduzete kako bi se osigurala koherentnost mreže Natura 2000 (čl. 10 Direktive 92/43/EEC) (Slobodan tekst) <i>Opšti opis glavnih preduzetih mjera (pregled na nacionalnom nivou, preduzete aktivnosti uključujući zakonske mjere, sistematske studije, linkove na internet resurse - ne davati detaljne opise sajta po sajtu).</i>	

1 PONOVRNO UVOĐENJE VRSTA IZ ANEKSA IV (ČLAN. 22. Direktive 92/43/EEC)

Ponovite polja 3.1 do 3.8 za svaku vrstu, po potrebi.

3.1 Šifra vrste	<i>Odaberite šifru sa kontrolne liste vrsta na Referentnom portalu</i>
3.2 Naučni naziv vrste	<i>Odaberite naziv vrste sa kontrolne liste vrsta na Referentnom portalu</i>
3.3 Alternativni naučni naziv vrste <i>Opciono</i>	
3.4 Uobičajeno ime <i>Opciono</i>	<i>Na državnom jeziku</i>
3.5 Period ponovnog uvođenja	
3.6 Lokacija ponovnog uvođenja i broj ponovno uvedenih jedinki	<i>a) Lokacija b) Broj jedinki</i>
3.7 Da li je ponovno uvođenje uspješno? ¹⁰	☐ <i>DA</i> ☐ <i>NE</i> ☐ <i>Prerano je reći</i>
3.8 Dodatne informacije o ponovnom uvođenju <i>Opciono</i>	<i>Slobodan tekst</i>

¹⁰Ukazuje na to da li se prirodna reprodukcija već dogodila i/ili populacija raste

Dio B – Format izvještaja o 'glavnim rezultatima nadzora prema Članu 11' za vrste iz Aneksa II, IV i V Direktive 92/43/EEC

DRŽAVNI NIVO

1 OPŠTE INFORMACIJE

1.1 Države članice	<i>Koristite dvocifrenu šifru prema listi na Referentnom portalu</i>
1.2 Šifra vrste	<i>Odaberite šifru sa kontrolne liste vrsta na Referentnom portalu</i>
1.3 Naučni naziv vrste	<i>Odaberite naziv vrste sa kontrolne liste vrsta na Referentnom portalu</i>
1.4 Alternativni naučni naziv vrste <i>Opciono</i>	<i>Naučni naziv koji se koristi na nacionalnom nivou ako se razlikuje od 1.3</i>
1.5 Uobičajeno ime <i>Opciono</i>	<i>Na nacionalnom jeziku</i>

2 KARTE

Rasprostranjenost vrste unutar dotične države članice.

2.1 Osjetljive vrste	<i>Navedene prostorne informacije odnose se na vrstu (ili podvrstu) koju treba tretirati kao "osjetljivu"</i> ☐ DA ☐ NE
2.2 Godina ili period	<i>Godina ili period kada je distribucija posljednji put ažurirana</i>
2.3 Karte rasprostranjenosti	<i>Dostavite kartu zajedno sa relevantnim metapodacima prateći tehničke specifikacije u Objašnjenjima. Standard za distribuciju vrsta je 10x10km ETRS 89 ćelija mreže, LAEA (EPSG:3035) projekcija</i>
2.4 Karta rasprostranjenosti Korištena metoda	<i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i> a) <i>Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i> b) <i>Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i> c) <i>Uglavnom se zasniva na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i> d) <i>Nedovoljno ili nema dostupnih podataka</i>
2.5 Dodatne karte <i>Opciono</i>	<i>MS može dostaviti dodatnu kartu, odstupajući od standardne karte za podnošenje pod 2.3 i/ili karturaspona</i>
2.6 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	<i>Ostale relevantne informacije, komplementarne podacima koji se traže u poljima 2.1–2.5</i> <i>Slobodan tekst</i>

3 INFORMACIJE KOJE SE ODOSE VRSTE IZ ANEKSA V (ČLAN. 14 DIREKTIVE 92/43/EEC)

<p>3.1 Da li je vrsta uzeta u divljini /eksploatisana?</p>	<p>Da li se vrsta uzima u divljini/eksploatiše? Ako je odgovor NE onda ne popunjavajte preostala polja ovog odjeljka. Ako je odgovor DA, a status očuvanja Povoljan, označite pod 3.2 ako su potrebne mjere. Zatim nastavite sa poljem 3.3 za sve vrste sa nepovoljnim statusom očuvanosti i za vrste sa povoljnim statusom za koje su potrebne mjere. Popunite polja 3.4 i 3.5 za sve vrste iz Aneksa V bez obzira na njihov status očuvanja.</p>		<p>☐ DA ☐ NE</p>				
<p>3.2 Da li su potrebne mjere za vrstu (samo za vrste u povoljnom statusu očuvanja)?</p>	<p>Ako je vrsta u statusu FV potrebne su mjere prema čl. 14?</p>		<p>☐ DA ☐ NE</p>				
<p>3.3 Koje su mjere preduzete iz čl. 14?</p>	<p>Označite relevantna polja za sve vrste sa nepovoljnim statusom očuvanja u jednoj ili više biogeografskih/morskih regija u kojima se vrsta javlja i za vrste sa povoljnim statusom za koje su potrebne mjere.</p>						
	<p>a) propisi koji se odnose na pristup imovini</p>	<p>☐ DA ☐ NE</p>					
	<p>b) privremena ili lokalna zabrana uzimanja i iskorištavanja primjeraka u prirodi</p>	<p>☐ DA ☐ NE</p>					
	<p>c) regulisanje perioda i/ili načina uzimanja uzoraka</p>	<p>☐ DA ☐ NE</p>					
	<p>d) primjena pravila lova i ribolova koja uzimaju u obzir očuvanje takvih populacija</p>	<p>☐ DA ☐ NE</p>					
	<p>e) uspostavljanje sistema dozvola za uzimanje uzoraka ili kvota</p>	<p>☐ DA ☐ NE</p>					
	<p>f) regulisanje kupnje, prodaje, ponude na prodaju, držanja radi prodaje ili prijevoza radi prodaje primjeraka</p>	<p>☐ DA ☐ NE</p>					
	<p>g) uzgoj životinjskih vrsta u zatočeništvu kao i umjetno razmnožavanje biljnih vrsta</p>	<p>☐ DA ☐ NE</p>					
	<p>h) druge mjere, ako da, opišite</p>	<p>☐ DA ☐ NE</p>					
<p>Ako su poduzete „druge mjere“, opišite te mjere Slobodan tekst</p>							
<p>3.4 Lovačka vreća ili količina uzeta u divljini bez obzira na status očuvanosti - za sisare i jesetre, Acipenseridae (ribe)</p>	<p>a) Jedinica</p>	<p>Koristite izvještajnu jedinicu kao u polju 6.2 a)</p>					
	<p>b) Statistika/ preuzeta količina</p>	<p>Navedite statistiku/količinu po lovnoj sezoni ili po godini (gdje se sezona ne koristi) tokom izvještajnog perioda</p>					
		<p>Sezon a/ godina 1</p>	<p>Sezona / godina 2</p>	<p>Sezona/ godina 3</p>	<p>Sezona/ godina 4</p>	<p>Sezona/ godina 5</p>	<p>Sezona/ godina 6</p>
		<p>Min. (stvarna vrijednost, bez zaokruživanja)</p>					
<p>Max. (stvarna vrijednost, bez zaokruživanja)</p>							

	Nepoznato						
3.5 3.5 Lovačka vreća ili količina uhvaćena u divljini	<p><i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i></p> <p>a) <i>Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i></p> <p>b) <i>Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i></p> <p>c) <i>Uglavnom se zasniva na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i></p> <p>d) <i>Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p>						
3.6 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	<p><i>Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u poljima 3.1–3.5</i></p> <p><i>Slobodan tekst</i></p>						

BIOGEOGRAFSKI NIVO
<i>Ispunite za svaku dotičnu biogeografsku regiju ili morsku regiju.</i>

4 BIOGEOGRAFSKA I MORSKA REGIJA	
4.1 Biogeografska ili morska regija u kojoj se vrsta pojavljuje	<i>Odaberite jedno od sljedećeg: Alpska, Atlanska, Crnomorska, Borealna, Kontinentalna, Mediteranska, Makaronezijska, Panonska, Stepska, Sredozemno more, Crno more, Makaronezijsko i Baltičko more</i>
4.2 Prvo izvještavanje	<p><i>Molimo naznačite da li je ovo prvi krug izvještavanja za ovu vrstu u ovoj biogeografskoj/morskoj regiji</i></p> <p><i>(isključujući situacije koje uključuju promjenu naziva vrste ili šifre između izvještajnih perioda)</i></p> <p>☐ DA</p> <p>☐ NE</p>
4.3 Dodatne informacije	<i>Molimo navedite prirodu prvog izvještavanja. Sve ostale dodatne informacije nisu obavezne.</i>
4.4 Izvori informacija	<i>Za podatke navedene u odjeljcima ispod navedite relevantne dostupne bibliografske reference i/ili link na internet stranice</i>

5 RASPON	
<i>Raspon unutar dotične biogeografske/morske regije.</i>	
5.1 Površina	<i>Ukupna površina raspona unutar predmetne biogeografske/morske regije u km²</i>
5.2 Promjena i razlog za promjenu površine raspona	<p><i>Da li postoji promjena između izvještajnih perioda?</i></p> <p><i>(Ako da, može se izabrati više od 1 opcije b) do f)</i></p> <p>a) <i>ne, nema promjene</i></p> <p>b) <i>da, zbog stvarne promjene</i></p> <p>c) <i>da, zbog poboljšanog znanja/preciznijih podataka</i></p> <p>d) <i>da, zbog upotrebe drugačije metode</i></p> <p>e) <i>da, ali priroda promjene je nepoznata</i></p> <p>f) <i>da, iz drugih razloga</i></p>
	<p><i>Promjena je uglavnom zbog (odaberite jedan od razloga u nastavku):</i></p> <p>a) <i>stvarne promjene</i></p> <p>b) <i>poboljšanog znanja ili preciznijih podataka</i></p> <p>c) <i>korištenja drugačije metode</i></p> <p>d) <i>nepoznato</i></p> <p>e) <i>drugi razlozi</i></p>

5.3 Kratkoročni trend Period	<i>2013 - 2024 (rotirajući 12-godišnji vremenski okvir) ili period što je moguće bliže tom. Za procjenu raspona treba koristiti kratkoročni trend</i>	
5.4 Kratkoročni trend Smjer	<i>Odaberite jedno od sljedećeg:</i> <i>a) stabilan</i> <i>b) povećanje</i> <i>c) smanjenje</i> <i>d) nepoznato</i>	
5.5 Kratkoročni trend Magnituda <i>Opciono</i>	<i>a) Procijenjeni minimum</i>	<i>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 5.3. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</i>
	<i>b) Procijenjeni maksimum</i>	<i>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 5.3. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</i>
	<i>c) Unaprijed definiran raspon</i>	<i>Gdje precizna vrijednost nije poznata (5.5 a & b) navedite raspon. Rasponi su dati pozitivnim ili negativnim predznakom. 0 – 12%</i> ☐ <i>13-25%</i> ☐ <i>26 – 50%</i> ☐ <i>51 – 100%</i> ☐ <i>>100%</i>
	<i>d) Nepoznato</i>	<i>Navedite da li je magnituda trenda nepoznata</i>
5.6. Kratkoročni trend Magnituda Vrsta procjene <i>Opciono</i>	<i>Najbolja procjena / višegodišnja prosjek / 95% interval pouzdanosti / minimalni / unaprijed definirani raspon</i>	
5.7 Kratkoročni trend Korištena metoda	<i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i> <i>a) Kompletna anketa ili statistički gruba procjena</i> <i>b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i> <i>c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i> <i>d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i>	
5.8 Dugoročni trend Period <i>Opciono</i>	<i>2000. - 2024. (rotirajući vremenski okvir od 24 godine) ili period što je moguće bliže tome.</i>	
5.9 Dugoročni trend Smjer <i>Opciono</i>	<i>Odaberite jedno od sljedećeg:</i> <i>a) stabilan</i> <i>b) povećanje</i> <i>c) smanjenje</i> <i>d) neizvjesno</i> <i>a) nepoznato</i>	
5.10 Dugoročni trend Magnituda <i>Opciono</i>	a) Minimum	<i>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 5.8. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</i>
	b) Maksimum	<i>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 5.8. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</i>

<p>5.11 Dugoročni trend Korištena metoda <i>Opciono</i></p>	<p><i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i></p> <p>a) <i>Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i></p> <p>b) <i>Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i></p> <p>c) <i>Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i></p> <p>d) <i>Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p>									
<p>5.12 Povoljan referentni raspon</p>	<p>a) <i>U km² ili</i></p> <p>b) <i>ako je precizan povoljan referentni raspon (FRR) nepoznat, navedite da li je raspon:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ <i>približno jednak povoljnom referentnom rasponu (manje od 2% manji)</i> ☐ <i>između 2% i 10% manji od FRR</i> ☐ <i>između 11% i 50% manji od FRR</i> ☐ <i>između 51% i 100% manji od FRR</i> <p>c) <i>Navedite ako je povoljan referentni raspon nepoznat</i></p> <p>d) <i>Navedite metodu koja se koristi za postavljanje referentne vrijednosti (može se odabrati više metoda)</i></p> <table border="1" data-bbox="643 880 1441 1205"> <tr> <td data-bbox="643 880 1098 992"> ☐ <i>Pristup zasnovan na modelu</i> </td> <td data-bbox="1098 880 1441 992"> <i>Navedite kvalitet dostupnih informacija: Visoka/Umjerena/Niska</i> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="643 992 1098 1104"> ☐ <i>Pristup zasnovan na referencama</i> </td> <td data-bbox="1098 992 1441 1104"> <i>Navedite kvalitet dostupnih informacija: Visoka/Umjerena/Niska</i> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="643 1104 1098 1160"> ☐ <i>Stručno mišljenje</i> </td> <td data-bbox="1098 1104 1441 1160"> <i>Stručno mišljenje</i> </td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="643 1160 1441 1205"> ☐ <i>Ostalo (elaborirati u Dodatnim informacijama 5.14)</i> </td> </tr> </table>		☐ <i>Pristup zasnovan na modelu</i>	<i>Navedite kvalitet dostupnih informacija: Visoka/Umjerena/Niska</i>	☐ <i>Pristup zasnovan na referencama</i>	<i>Navedite kvalitet dostupnih informacija: Visoka/Umjerena/Niska</i>	☐ <i>Stručno mišljenje</i>	<i>Stručno mišljenje</i>	☐ <i>Ostalo (elaborirati u Dodatnim informacijama 5.14)</i>	
☐ <i>Pristup zasnovan na modelu</i>	<i>Navedite kvalitet dostupnih informacija: Visoka/Umjerena/Niska</i>									
☐ <i>Pristup zasnovan na referencama</i>	<i>Navedite kvalitet dostupnih informacija: Visoka/Umjerena/Niska</i>									
☐ <i>Stručno mišljenje</i>	<i>Stručno mišljenje</i>									
☐ <i>Ostalo (elaborirati u Dodatnim informacijama 5.14)</i>										
<p>5.13 Raspon kada je Direktiva stupila na snagu <i>Opciono</i></p>	<p><i>Navesti površinu (km²) na dan stupanja Direktive na snagu (slobodni tekst).</i></p>									
<p>5.14 Dodatne informacije <i>Opciono</i></p>	<p><i>Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u poljima 5.1–5.13</i></p> <p><i>Slobodan tekst</i></p>									

6 POPULACIJA

Populacija unutar dotične biogeografske/morske regije.

<p>6.1 Godina ili period</p>	<p><i>Godina ili period kada je veličina populacije posljednji put određena</i></p>	
<p>6.2 Veličina populacije (u izvještajnoj jedinici)</p>	<p>a) Jedinica</p>	<p><i>Koristite jedinicu prema kontrolnoj listi na Referentnom portalu</i></p>
	<p>b) Minimum</p>	<p><i>Broj (tačan broj tj. nije zaokružen). Navedite ili interval (b i c) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (d)</i></p>
	<p>c) Maksimum</p>	<p><i>Broj (tačan broj tj. nije zaokružen). Navedite ili interval (b i c) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (d)</i></p>
	<p>d) Najbolja pojedinačna vrijednost</p>	<p><i>Broj (tačan broj tj. nije zaokružen). Navedite ili interval (b i c) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (d)</i></p>

		<p><i>Klasa populacije (od 1 do 14, navesti gde prijavljuju pojedince, a gde broj nije tačno poznat)</i></p> <p><i>Klasa Veličina populacije</i></p> <p>1 0-50</p> <p>2 50-100</p> <p>3 100-500</p> <p>4 500-1000</p> <p>5 1000-5000</p> <p>6 5000-10 000</p> <p>7 10 000-50 000</p> <p>8 50 000-100 000</p> <p>9 100 000-500 000</p> <p>10 500 000-1 000 000</p> <p>11 1 000 000-5 000 000</p> <p>12 5 000 000-10 000 000</p> <p>13 10 000 000-50 000 000</p> <p>14 50 000 000-100 000 000</p>
6.3 Vrsta procjene	<i>Najbolja procjena / višegodišnji prosjek / 95% interval pouzdanosti/ minimum</i>	
6.4 Kvalitet ekstrapolacije izvještajnoj jedinici <i>Opciono</i>	<i>Visok / Umjeren / Nizak</i>	
6.5 Dodatan broj populacije (koristeći jedinicu populacije osim izvještajne jedinice) <i>Opciono</i>	a) Jedinica	<i>Koristite jedinicu prema listi na Referentnom portalu</i>
	b) Minimum	<i>Broj (tačan broj tj. nije zaokružen). Navedite ili interval (b i c) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (d)</i>
	c) Maksimum	<i>Broj (tačan broj, tj. nije zaokružen). Navedite ili interval (b i c) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (d)</i>
	d) Najbolja pojedinačna vrijednost	<i>Broj (tačan broj, tj. nije zaokružen). Navedite ili interval (b i c) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (d)</i>
6.6 Vrsta procjene <i>Opciono</i>	<i>Najbolja procjena / višegodišnji prosjek / 95% interval pouzdanosti/ minimum</i>	
6.7 Veličina populacije Korištena metoda	<p><i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i></p> <p><i>a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i></p> <p><i>b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i></p> <p><i>c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i></p> <p><i>d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p>	
6.8 Promjena i razlog za promjenu veličine populacije	<p><i>Postoji li promjena između izvještajnih perioda?</i> <i>(Ako da, može se izabrati više od 1 opcije b) do f)</i></p> <p><i>a) ne, nema promjene</i></p> <p><i>b) da, zbog stvarne promjene</i></p> <p><i>c) da, zbog poboljšanog znanja/preciznijih podataka</i></p> <p><i>d) da, zbog upotrebe drugačije metode</i></p> <p><i>e) da, ali priroda promjene je nepoznata</i></p> <p><i>f) da, iz drugih razloga</i></p>	

	<p><i>Promjena je uglavnom zbog (odaberite jedan od razloga u nastavku):</i></p> <p>a) stvarne promjene b) poboljšanog znanja ili preciznijih podataka c) korištenja drugačije metode d) nepoznato e) drugi razlozi</p>	
6.9 Kratkoročni trend Period	<p>2013 - 2024 (rotirajući 12-godišnji vremenski okvir) ili period što je moguće bliže tom. Za procjenu raspona treba koristiti kratkoročni trend</p>	
6.10 Kratkoročni trend Smjer	<p>Odaberite jedno od sljedećeg:</p> <p>a) stabilan b) povećanje c) smanjenje d) neizvjesno e) nepoznato</p>	
6.11 Kratkoročni trend Magnituda	a) Procjenjeni minimum	<p>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 6.9. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</p>
	b) Procjenjeni maksimum	<p>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 6.9. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</p>
	c) Unaprijed definirani raspon	<p>Gdje precizna vrijednost nije poznata (6.11 a i b) navedite raspon. Rasponi su dati sa pozitivnim ili negativnim predznakom.</p> <p>☐ 0 – 12% ☐ 13 - 25% ☐ 26 - 50% ☐ 51 – 100% ☐ >100%</p>
	d) Nepoznato	<p>Navedite da li je magnituda trenda nepoznata</p>
6.12 Kratkoročni trend Magnituda Vrsta procjene	<p>Najbolja procjena / višegodišnji prosjek / 95% interval pouzdanosti / minimalni/unaprijed definirani raspon</p>	
6.13 Kratkoročni trend Korištena metoda	<p>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</p> <p>a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</p>	
6.14 Dugoročni trend Period <i>Opciono</i>	<p>2000 - 2024 (rotirajući 24-godišnji vremenski okvir) ili period što je moguće bliže tom.</p>	
6.15 Dugoročni trend Smjer <i>Opciono</i>	<p>Odaberite jedno od sljedećeg:</p> <p>a) stabilan b) povećanje c) smanjenje d) neizvjesno e) nepoznato</p>	
6.16 Dugoročni trend Magnituda <i>Opciono</i>	a) Minimum	<p>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 6.14. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</p>

	b) Maximum	<i>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 6.14. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</i>
	c) Interval pouzdanosti	<i>Navedite interval pouzdanosti ako se koristi statistički pouzdana šema uzorkovanja</i>
6.17 Dugoročni trend Korištena metoda <i>Opciono</i>	<i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i> <i>a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i> <i>b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i> <i>c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i> <i>d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i>	
6.18 Povoljna referentna populacija	<i>a) Veličina populacije (sa jedinicom) ili</i>	
	<i>b) ako je precizna povoljna referentna populacija nepoznata, navedite je li populacija:</i> ☐ <i>približno jednaka povoljnoj referentnoj populaciji (manje od 5% manje)</i> ☐ <i>između 5% i 25% manji od povoljne referentne populacije</i> ☐ <i>između 26% i 50% manji od povoljne referentne populacije</i> ☐ <i>zmeđu 51% i 100% manji od povoljne referentne populacije</i>	
	<i>c) Navedite ako je povoljna referentna populacija nepoznata</i>	
	<i>d) Navedite metodu koja se koristi za postavljanje referentne vrijednosti (može se odabrati više metoda)</i>	
	☐ <i>Pristup zasnovan na modelu</i>	<i>Navedite kvalitet dostupnih informacija:</i> <i>Visoka/Umjerena/Niska</i>
	☐ <i>Pristup zasnovan na referencama</i>	<i>Navedite kvalitet dostupnih informacija:</i> <i>Visoka/Umjerena/Niska</i>
	☐ <i>Stručno mišljenje</i> ☐ <i>Ostalo (Elaborirati u Dodatnim informacijama 6.20)</i>	
6.19 Veličina populacije kada je Direktiva stupila na snagu <i>Opciono</i>	<i>Navedite broj populacije na dan stupanja Direktive na snagu (slobodni tekst).</i>	
6.20 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	<i>Ostale relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u poljima 6.1–6.19</i> <i>Slobodan tekst</i>	

7 STANIŠTE ZA VRSTE					
7.1 Dovoljna površina i kvalitet naseljenog staništa	<p>a) <i>Da li je površina zauzetog staništa dovoljna (za dugoročni opstanak)?</i></p> <p>☐ DA ☐ NE ☐ Nepoznato</p> <p><i>Da li je kvalitet zauzetog staništa dovoljan (za dugoročni opstanak)?</i></p> <p>☐ DA ☐ NE ☐ Nepoznato</p> <p>c) <i>Ako je NE na a) postoji li dovoljno velika površina nenaseljenog staništa odgovarajućeg kvaliteta (za dugoročni opstanak)?</i></p> <p>☐ DA ☐ NE ☐ Nepoznato</p>				
7.2 Dovoljna površina i kvalitet naseljenog staništa Korišteni metod	<p>Odaberite neku od sljedećih metoda::</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: left;"><u>Područje staništa</u></th> <th style="text-align: left;"><u>Kvalitet staništa</u></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> <p>a) <i>Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i></p> <p>b) <i>Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i></p> <p>c) <i>Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i></p> <p>d) <i>Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p> </td> <td> <p>a) <i>Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i></p> <p>b) <i>Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i></p> <p>c) <i>Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i></p> <p>d) <i>Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p> </td> </tr> </tbody> </table>	<u>Područje staništa</u>	<u>Kvalitet staništa</u>	<p>a) <i>Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i></p> <p>b) <i>Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i></p> <p>c) <i>Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i></p> <p>d) <i>Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p>	<p>a) <i>Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i></p> <p>b) <i>Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i></p> <p>c) <i>Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i></p> <p>d) <i>Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p>
<u>Područje staništa</u>	<u>Kvalitet staništa</u>				
<p>a) <i>Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i></p> <p>b) <i>Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i></p> <p>c) <i>Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i></p> <p>d) <i>Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p>	<p>a) <i>Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i></p> <p>b) <i>Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i></p> <p>c) <i>Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i></p> <p>d) <i>Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p>				
7.3 Kratkoročni trend Period	<p>2013 - 2024 (rotirajući 12- godišnji vremenski okvir) ili period što je moguće bliže tom.</p>				
7.4 Kratkoročni trend Smjer	<p>Odaberite jedno od sljedećeg:</p> <p>a) <i>stabilan</i> b) <i>povećanje</i> c) <i>smanjenje</i> d) <i>neizvjesno</i> e) <i>nepoznato</i></p>				
7.5 Kratkoročni trend Korištena metoda	<p>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</p> <p>a) <i>Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i></p> <p>b) <i>Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i></p> <p>c) <i>Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i></p> <p>d) <i>Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p>				
7.6 Dugoročni trend Period Opciono	<p>2000 - 2024 (rotirajući 24- godišnji vremenski okvir) ili period što je moguće bliže tom.</p>				

7.7 Dugoročni trend Smjer <i>Opciono</i>	Odaberite jedno od sljedećeg: a) stabilan b) povećanje c) smanjenje d) neizvjesno a) nepoznato
7.8 Dugoročni trend Korištene metoda <i>Opciono</i>	Odaberite jednu od sljedećih metoda: a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka
7.9 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	Ostale relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u poljima 7.1–7.8 <i>Slobodan tekst</i>

8 GLAVNI PRITISCI I PRIJETNJE

8.1 Karakterizacija pritisaka

a) Pritisak	Navedite maksimalno 20 pritisaka koristeći šifrarnik koji se nalazi na Referentnom portalu i popunite b) do f) za pritiske.
b) Vremenski okvir	☐ u prošlosti, ali sada obustavljeno zbog mjera ☐ u toku ☐ u toku i vjerovatno će biti u budućnosti ☐ samo u budućnosti
c) Obim (proporcija pogođene populacije)	Popunite za 'u toku' i 'u toku i vjerovatno će biti u budućnosti': ☐ cijeli >90% ☐ većina 50 – 90% ☐ manjina <50%
d) Uticaj (na populaciju ili stanište vrste)	Popunite za 'u toku' i 'u toku i vjerovatno će biti u budućnosti'. ☐ Viskok uticaj ☐ Srednji uticaj ☐ Nizak uticaj
e) Invazivne strane vrste od interesa Unije	Popunite tamo gdje je odabran pritisak na „IAS od interesa za Unije”. Molimo izaberite sa relevantne liste vrsta (pogledajte referentni portal za član 17)
f) Ostale invazivne strane vrste <i>Opciono</i>	Popunite tamo gdje je odabran pritisak „druge invazivne strane vrste – osim vrsta koje izazivaju zabrinutost Unije”. Molimo odaberite iz EASIN baze podataka (pogledajte referentni portal za član 17)
8.2 Korištene metode <i>Opciono</i>	Odaberite jednu od sljedećih metoda: a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka
8.3 Izvori informacija <i>Opciono</i>	Ako su dostupni, navedite izvore informacija (URL, metapodaci) koji potkrepljuju dokaze o pritiscima
8.4 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	Ostale relevantne informacije, komplementarne podacima koji se traže u polju 8.1 <i>Slobodan tekst</i>

9 MJERE OČUVANJA	
9.1 Status mjera	<p><i>Da li su potrebne mjere?</i></p> <p>☐ DA ☐ NE</p> <p><i>Ako da, navedite status mjera (odaberite samo jednu opciju):</i></p> <p>a) Identifikovane mjere, ali još nisu preduzete b) Mjere potrebne, ali se ne mogu identifikovati c) Dio identifikovanih mjera je poduzet d) Većina/sve identifikovane mjere su poduzete</p> <p><i>Ako je odgovor ne, obrazloženje se mora navesti u polju za slobodni tekst 9.7</i></p>
9.2 Obim preduzetih mjera	<p><i>Popunite ako c) Dio identifikovanih mjera je poduzet ili d) Odabrano je većina/svih identifikovanih mjera (9.1):</i></p> <p><i>Imaju ovaj uticaj:</i></p> <p>a) <50% b) 50 – 90% c) >90%</p> <p><i>Populacije</i></p>
9.3 Glavna svrha preduzetih mjera	<p><i>A. Navedite glavnu(e) svrhu(e) preduzetih mjera:</i></p> <p>a) Zadržati trenutni raspon, populaciju i/ili stanište vrste b) Proširiti trenutni raspon vrste (vezano za 'raspon') c) Povećati veličinu populacije i/ili poboljšati dinamiku populacije (poboljšati uspjeh reprodukcije, smanjiti smrtnost, poboljšati starosnu/polnu strukturu) (povezano sa 'populacijom') d) Obnoviti stanište vrste (vezano za 'Stanište za vrstu')</p> <p><i>B. Ako je gore odabrano više od jedne opcije, navedite glavnu (primarnu) svrhu (tj. odaberite samo jednu opciju):</i></p> <p><i>Održavanje postojećeg stanja/proširivanje raspona/povećavanje, poboljšanje populacije/obnavljanje staništa</i></p>
9.4 Lokacija poduzetih mjera	<p><i>Navedite lokaciju poduzetih mjera (navedite samo jednu opciju):</i></p> <p>a) Samo unutar Nature 2000 b) I unutar i izvan Nature 2000 c) Samo izvan Nature2000</p>
9.5 Odgovor na mjere <i>(kada mjere počnu neutralizirati pritisak (e) i proizvesti pozitivne efekte)</i>	<p><i>Navedite vremenski okvir odgovora na mjere (s obzirom na glavnu svrhu u polju 9.3) (navedite samo jednu opciju):</i></p> <p>a) <i>Kratkoročni odgovor (unutar tekućeg izvještajnog perioda, 2019 - 2024)</i> b) <i>Srednjoročni odgovor (u naredna dva izvještajna perioda, 2025-2036)</i> c) <i>Dugoročni odgovor (nakon 2036.)</i></p>
9.6 Lista glavnih mjera zaštite	<p><i>Navedite maksimalno 20 mjera koristeći listu šifri koja se nalazi na Referentnom portalu</i></p>
9.7 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	<p><i>Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u poljima 9.1–9.6</i></p> <p><i>Slobodan tekst</i></p>

10 BUDUĆI IZGLEDI		
10.1 Budući izgledi parametara	a) Raspon	<i>Dobro/Neadekvatno/Loše/Nepoznato</i>
	b) Populacija	<i>Dobro/Neadekvatno /Loše/Nepoznato</i>
	c) Stanište vrsta	<i>Dobro/Neadekvatno/Loše/Nepoznato</i>
10.2 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	<i>Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u polju 10.1</i> <i>Slobodan tekst</i>	

11 ZAKLJUČCI		
<i>Procjena statusa očuvanja na kraju izvještajnog perioda</i>		
11.1 Raspon	<i>Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX)</i>	
11.2 Populacija	<i>Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX)</i>	
11.3 Stanište za vrstu	<i>Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX)</i>	
11.4 Budući izgledi	<i>Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX)</i>	
11.5 Ukupna procjena statusa očuvanja	<i>Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX)</i>	
11.6 Ukupni trend u statusu očuvanja	<i>Navedite trend (kvalifikator) za FV, U1 i U2:</i> <i>poboljšanje / pogoršanje / stabilno / nepoznato</i>	
11.7 Promjena i razlozi za promjenu statusa očuvanosti i trend statusa očuvanja	<i>Navedite da li postoji promjena u odnosu na prethodni krug izvještavanja i (ako da) prirodu te promjene. Može se izabrati više od jedne opcije (b do f).</i>	
	Ukupna procjena statusa očuvanja (11.5)	Ukupni trend u statusu očuvanja (11.6)
	<i>a) ne, nema razlike</i>	<i>a) ne, nema razlike</i>
	<i>b) da, zbog stvarne promjene</i>	<i>b) da, zbog stvarne promjene</i>
	<i>c) da, zbog poboljšanog znanja/preciznijih podataka</i>	<i>c) da, zbog poboljšanog znanja/preciznijih podataka</i>
	<i>d) da, zbog upotrebe različite metode (uključujući taksonomske promjene ili korištenje različitih pragova)</i>	<i>d) da, zbog upotrebe različite metode (uključujući taksonomske promjene ili korištenje različitih pragova)</i>
	<i>e) da, ali priroda promjene je nepoznata</i>	<i>e) da, ali priroda promjene je nepoznata</i>
	<i>f) da, iz drugih razloga</i>	<i>f) da, iz drugih razloga</i>
	<i>Promjena je uglavnom zbog (odaberite samo jednu opciju):</i> <i>stvarna promjena / poboljšano znanje ili tačniji podaci / korištenje druge metode /nepoznato/ drugi razlozi</i>	<i>Promjena je uglavnom zbog (odaberite samo jednu opciju):</i> <i>stvarna promjena / poboljšano znanje ili tačniji podaci / korištenje druge metode /nepoznato/ drugi razlozi</i>
11.8 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	<i>Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u poljima 11.1–11.7</i> <i>Slobodan tekst</i>	

12 NATURA 2000 (PREDLOŽENA LOKACIJA OD ZNAČAJA ZA ZAJEDNICU (PSCIS), LOKACIJA OD ZNAČAJA ZA ZAJEDNICU (SCIS) I POSEBNA PODRUČJA KONZERVACIJE (SACS) POKRIVANJE ZA ANEKS II VRSTE DIREKTIVE 92/43/EEC

12.1 Veličina populacije unutar pSCI, SCI i SAC mreže <i>(na biogeografskom /morskom nivou uključujući sve lokacije na kojima je vrsta prisutna)</i>	a) Jedinica	<i>Koristite jedinicu za izveštavanje kao u polju 6.2 a)</i>
	b) Minimum	<i>Broj (neobrađen, tj. nije zaokružen). Navedite ili interval (b i c) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (d)</i>
	c) Maksimum	<i>Broj (neobrađen, tj. nije zaokružen). Navedite ili interval (b i c) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (d)</i>
	d) Najbolja pojedinačna vrijednost	<i>Broj (neobrađen, tj. nije zaokružen). Navedite ili interval (b i c) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (d)</i>
12.2 Vrsta procjene	<i>Najbolja procjena / višegodišnji prosjek / 95% interval povjerenja / minimum</i>	
12.3 Dodatna veličina populacije <i>(koristeći jedinicu populacije osim izvještajne jedinice u polju 6.2)</i> <i>Opciono</i>	a) Jedinica	<i>Koristite jedinicu za izveštavanje</i>
	b) Minimum	<i>Broj (neobrađen, tj. nije zaokružen). Navedite ili interval (b i c) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (d)</i>
	c) Maksimum	<i>Broj (neobrađen, tj. nije zaokružen). Navedite ili interval (b i c) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (d)</i>
	d) Najbolja pojedinačna vrijednost	<i>Broj (neobrađen, tj. nije zaokružen). Navedite ili interval (b i c) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (d)</i>
12.4 Vrsta procjene <i>Opciono</i>	<i>Najbolja procjena / višegodišnji prosjek / 95% interval povjerenja / minimum</i>	
12.5 Veličina populacije unutar mreže Korištena metoda	<i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i> <i>a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i> <i>b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i> <i>c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i> <i>d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i>	
12.6 Kratkoročni trend veličine populacije unutar mreže Smjer	<i>Kratkoročni trend veličine populacije unutar mreže u periodu naznačenom u polju 6.8. Odaberite jedno od sljedećeg:</i> <i>a) stabilan</i> <i>b) povećanje</i> <i>c) smanjenje</i> <i>d) neizvjesno</i> <i>e) nepoznato</i>	

<p>12.7 Kratkoročni trend veličine populacije unutar mreže</p> <p>Korištena metoda</p>	<p><i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i></p> <p>a) <i>Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i></p> <p>b) <i>Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i></p> <p>c) <i>Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i></p> <p>d) <i>Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p>
<p>12.8 Kratkoročni trend staništa za vrstu unutar mreže</p> <p>Smjer</p>	<p><i>Kratkoročni trend staništa vrste unutar mreže u periodu naznačenom u polju 7.3. Odaberite jedno od sljedećeg:</i></p> <p>a) <i>stabilan</i></p> <p>b) <i>povećanje</i></p> <p>c) <i>smanjenje</i></p> <p>d) <i>neizvjesno</i></p> <p>e) <i>nepoznato</i></p>
<p>12.9 Kratkoročni trend staništa za vrstu unutar mreže</p> <p>Korištena metoda</p>	<p><i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i></p> <p>a) <i>Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i></p> <p>b) <i>Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i></p> <p>c) <i>Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i></p> <p>d) <i>Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p>
<p>12.10 Dodatne informacije</p> <p><i>Opciono</i></p>	<p><i>Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u poljima 12.1–12.9</i></p> <p><i>Slobodan tekst</i></p>

13 KOMPLEMENTARNE INFORMACIJE

<p>13.1 Opravdanost postotnih pragova za trendove</p> <p><i>Opciono</i></p>	<p><i>U slučaju da država članica ne koristi indikativnu vrijednost od 1% godišnje u matrici procjene kada procjenjuje trendove, to bi trebalo biti propisno obrazloženo u ovom polju slobodnog teksta</i></p>
<p>13.2 Prekogranična procjena</p> <p><i>Opciono</i></p>	<p><i>Kada su dvije ili više država članica napravile zajedničku procjenu statusa očuvanja za prekograničnu populaciju (obično široko rasprostranjene) vrste, to treba objasniti ovdje. Jasno zabilježite uključene države članice, postotak ukupne populacije u dotičnoj MS, kako je procjena provedena i sve zajedničke inicijative poduzete kako bi se osiguralo zajedničko upravljanje vrstom (npr. plan upravljanja populacijom)</i></p>
<p>13.3 Druge relevantne informacije</p> <p><i>Opciono</i></p>	<p><i>Druge relevantne informacije koje nisu specifične za dio ovog formata.</i></p> <p><i>Slobodan tekst</i></p>

DIO C – Procjena stanja očuvanosti vrste

Opća evaluacijska matrica (po biogeografskoj/morski regiji unutar MS)

Parametar	Status konzervacije			
	Povoljan ('zeleno')	Nepovoljno - Neadekvatno (narandžasto)	Nepovoljno - Loše ('crveno')	Nepoznato (nedovoljno informacija za procjenu)
Raspon (unutar dotične biogeografske regije)	Stabilan (gubitak i širenje u ravnoteži) ili rastući I nije manji od 'povoljnog referentnog raspona'	Bilo koja druga kombinacija	Veliki pad: Ekvivalentno gubitku od više od 1% godišnje u periodu koji odredi država članica ILI više od 10% ispod povoljnog referentnog raspona	<i>Nema dostupnih ili dovoljno pouzdanih informacija</i>
Populacija	Populacija(e) koja nije niža od 'povoljne referentne populacije' I reprodukcija, mortalitet i starosna struktura ne odstupaju od normalne (ako su podaci dostupni)	Bilo koja druga kombinacija	Veliki pad: Ekvivalent gubitku od više od 1% godišnje (indikativna vrijednost od koje zemlja može odstupiti ako je propisno opravdano) unutar razdoblja koje je odredila MS I ispod 'povoljne referentne populacije' ILI Više od 25% ispod povoljne referentne populacije ILI Reprodukcija, mortalitet i dobna struktura jako odstupaju od normale (ako su podaci dostupni)	<i>Nema dostupnih ili dovoljno pouzdanih informacija</i>
Stanište vrste	Površina staništa je dovoljno velika (i stabilna ili u porastu) I kvalitet staništa je pogodan za dugoročni opstanak vrste	Bilo koja druga kombinacija	Površina staništa očito nije dovoljno velika da osigura dugoročni opstanak vrste ILI Kvaliteta staništa je loša, očito ne dopušta dugoročni opstanak vrste	<i>Nema dostupnih ili dovoljno pouzdanih informacija</i>
Budući izgledi (u pogledu populacije, raspona i dostupnosti staništa)	Glavni pritisci i prijetnje za vrstu nisu značajni; vrste će ostati održive na duži rok	Bilo koja druga kombinacija	Ozbiljan uticaj pritisaka i pretnji na vrstu; vrlo loši izgledi za njihovu budućnost, dugoročna održivost u opasnosti.	<i>Nema dostupnih ili dovoljno pouzdanih informacija</i>
Ukupna procjena CS-a	Sve 'zeleno' ILI tri 'zeleni' i jedan 'nepoznat'	Jedan ili više narandžastih" ali ne i "crvenih"	Jedan ili više "crvenih"	Dva ili više 'nepoznatih' u kombinaciji sa zelenim ili sve 'nepoznato'

DIO D –format izvještaja o glavnim rezultatima nadzora prema članu 11 za tipove staništa iz Aneksa I Direktive 92/43/EEC

DRŽAVNI NIVO

1 OPŠTE INFORMACIJE

1.1 Država članica	Koristite dvoznamenkastu šifru prema popisu na Referentnom portalu
1.2 Šifra staništa	Odaberite šifru sa kontrolne liste staništa na Referentnom portalu (ne koristite podtipove)

2 KARTE

Distribucija tipa staništa unutar dotične države članice

2.1 Godina ili period	Godina ili period kada je distribucija posljednji put određena
2.2 Karta distribucije	Dostavite kartu zajedno sa relevantnim metapodacima prateći tehničke specifikacije u Objašnjenjima. Standard za distribuciju staništa je 10x10km ETRS 89 rešetkastih ćelija, LAEA (EPSG:3035) projekcija.
2.3 Karta distribucije Korištena metoda	Odaberite jednu od sljedećih metoda: a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka
2.4 Dodatne karte Opciono	MS može dostaviti dodatnu kartu odstupajući od standardnih karti za podnošenje pod 2.2 i/ili kartu raspona
2.5 Dodatne informacije Opciono	Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u poljima 2.1–2.4

BIOGEOGRAFSKI NIVO

Popunite za svaku dotičnu biogeografsku regiju ili morsku regiju.

3 BIOGEOGRAFSKA I MORSKA REGIJA

3.1 Biogeografska ili morska regija u kojoj se nalazi stanište	Odaberite jedno od sljedećeg: Alpsko, Atlantsko, Crno more, Borealno, Kontinentalno, Mediteransko, Makaronezijsko, Panonsko, Stepsko, Atlantski okean, Mediteransko more, Crno more, Makaronesko more i Baltičko more
3.2 Prvo izvještavanje	Molimo naznačite da li je ovo prvi krug izvještavanja za ovo stanište u ovoj biogeografskoj/morskoj regiji ☐ DA ☐ NE
3.3 Dodatne informacije	Navedite prirodu prvog izvještavanja. Sve druge dodatne informacije nisu obavezne.maoa
3.24 Izvori informacija	Za podatke navedene u odjeljcima ispod navedite relevantne dostupne bibliografske reference i/ili link na internet stranice

4 RASPON		
<i>Raspon unutar dotične biogeografske/morske regije</i>		
4.1 Površina	<i>Ukupna površina raspon unutar dotične biogeografske/morske regije u km²</i>	
4.2 Promjena i razlog promjene površine raspona	<i>Postoji li promjena između izvještajnih perioda? (Ako da, može se izabrati više od 1 opcije b) do f)</i>	
	<p>a) <i>ne, nema promjene</i></p> <p>b) <i>da, zbog stvarne promjene</i></p> <p>c) <i>da, zbog poboljšanog znanja/preciznijih podataka</i></p> <p>d) <i>da, zbog upotrebe drugačije metode</i></p> <p>e) <i>da, ali priroda promjene je nepoznata</i></p> <p>f) <i>da, iz drugih razloga</i></p>	
	<i>Promjena je uglavnom zbog (odaberite jedan od razloga u nastavku):</i>	
	<p>a) <i>stvarne promjene</i></p> <p>b) <i>poboljšanog znanja ili preciznijih podataka</i></p> <p>c) <i>korištenja drugačije metode</i></p> <p>d) <i>nepoznato</i></p> <p>e) <i>drugi razlozi</i></p>	
4.3 Kratkoročni trend Period	<i>2013 - 2024 (rotirajući 12-godišnji vremenski okvir) ili period što je moguće bliže tom. Za procjenu raspona treba koristiti kratkoročni trend</i>	
4.4 Kratkoročni trend Smjer	<i>Odaberite jedno od sljedećeg:</i>	
	<p>a) <i>stabilan</i></p> <p>b) <i>povećanje</i></p> <p>c) <i> smanjenje</i></p> <p>d) <i>neizvjesno</i></p> <p>e) <i>nepoznato</i></p>	
4.5 Kratkoročni trend Magnituda	a) <i>Procijenjeni minimum</i>	<i>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 4.3. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</i>
	b) <i>Procijenjeni maksimum</i>	<i>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 4.3. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</i>
	<i>Opciono</i> c) <i>Unaprijed definisan raspon</i>	<p><i>Ako tačna vrijednost nije poznata (4,5 a & b), navedite raspon. Rasponi su dati s pozitivnim ili negativnim predznakom.</i></p> <p>☐ 0 – 12%</p> <p>☐ 13 - 25%</p> <p>☐ 26 – 50%</p> <p>☐ 51 – 100%</p> <p>☐ >100%</p>
	d) <i>Nepoznato</i>	<i>Označite ako je veličina trenda nepoznata</i>
4.6 Kratkoročni trend Magnituda Vrsta procjene <i>Opciono</i>	<i>Najbolja procjena / višegodišnja srednja vrijednost / 95% interval povjerenja / minimalni / unaprijed definirani raspon</i>	

<p>4.7 Kratkoročni trend Korištena metoda</p>	<p><i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i> a) <i>Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i> b) <i>Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i> c) <i>Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i> d) <i>Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p>	
<p>4.8 Dugoročni trend Period <i>Opciono</i></p>	<p><i>2000 - 2024 (rotirajući 24-godišnji vremenski okvir) ili period što je moguće bliže tom.</i></p>	
<p>4.9 Dugoročni trend Smjer <i>Opciono</i></p>	<p><i>Odaberite jedno od sljedećeg:</i> a) <i>stabilan</i> b) <i>povećanje</i> c) <i>smanjenje</i> d) <i>neizvjesno</i> e) <i>nepoznato</i></p>	
<p>4.10 Dugoročni trend Magnituda <i>Opciono</i></p>	<p>a) Minimum</p>	<p><i>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 4.8. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</i></p>
	<p>b) Maksimum</p>	<p><i>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 4.8. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</i></p>
<p>4.11 Dugoročni trend Korištena metoda <i>Opciono</i></p>	<p><i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i> a) <i>Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i> b) <i>Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i> c) <i>Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i> d) <i>Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p>	
<p>4.12 Povoljan referentni raspon</p>	<p>a) <i>U km² ili</i></p>	
	<p>b) <i>ako je precizan povoljan referentni raspon nepoznat, navedite da li je raspon:</i> ☐ <i>približno jednak povoljnom referentnom rasponu (manje od 2% manje)</i> ☐ <i>između 2% i 10% manji od FRA-a</i> ☐ <i>između 11% i 50% manji od FRA-a</i> ☐ <i>između 51% i 100% manji od FRA-a</i></p>	
	<p>c) <i>Navedite ako je povoljan referentni raspon nepoznat</i></p>	
	<p>d) <i>Navedite metodu koja se koristi za postavljanje referentne vrijednosti (može se odabrati više metoda)</i></p>	
	<p>☐ <i>Pristup zasnovan na modelu</i></p>	<p><i>Navedite kvalitet dostupnih informacija: visoka/umjerena/niska</i></p>
	<p>☐ <i>Pristup zasnovan na referencama</i></p>	<p><i>Navedite kvalitet dostupnih informacija: visoka/umjerena/niska</i></p>
<p>☐ <i>Stručno mišljenje</i></p>		
<p>☐ <i>Ostalo (elaborirati u Dodatnim informacijama 4.13)</i></p>		
<p>4.13 Raspon kada je Direktiva stupila na snagu <i>Opciono</i></p>	<p><i>Navesti površinu (km²) na dan stupanja Direktive na snagu (slobodni tekst).</i></p>	
<p>4.14 Dodatne informacije <i>Opciono</i></p>	<p><i>Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u poljima 4.1–4.13</i> <i>Slobodan tekst</i></p>	

5 PODRUČJE POKRIVENO STANIŠTEM

Područje obuhvaćeno tipom staništa unutar raspona u dotičnom biogeografskom/morskom regionu

5.1 Godina ili period	<i>Godina ili period kada je površina posljednji put određena</i>	
5.2 Površina <i>(u km²)</i>	a) Minimum	<i>Navedite ili interval (a i b) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (c)</i>
	b) Maksimum	<i>Navedite ili interval (a i b) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (c)</i>
	c) Najbolja pojedinačna vrijednost	<i>Navedite ili interval (a i b) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost (c)</i>
5.3 Vrsta procjene	<i>Najbolja procjena / 95% interval pouzdanosti / minimalno</i>	
5.4 Površina Korištena metoda	<p><i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i></p> <p><i>a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i></p> <p><i>b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i></p> <p><i>c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i></p> <p><i>d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i></p>	
5.5 Promjena i razlog za promjenu površine	<p><i>Postoji li promjena između izvještajnih perioda?</i> <i>(Ako da, može se izabrati više od 1 opcije b) do f)</i></p> <p><i>a) ne, nema promjene</i></p> <p><i>b) da, zbog stvarne promjene</i></p> <p><i>c) da, zbog poboljšanog znanja/preciznijih podataka</i></p> <p><i>d) da, zbog upotrebe drugačije metode</i></p> <p><i>e) da, ali priroda promjene je nepoznata</i></p> <p><i>f) da, iz drugih razloga</i></p>	
	<p><i>Promjena je uglavnom zbog (odaberite jedan od razloga u nastavku):</i></p> <p><i>a) stvarne promjene</i></p> <p><i>b) poboljšanog znanja ili preciznijih podataka</i></p> <p><i>c) korištenja drugačije metode</i></p> <p><i>d) nepoznato</i></p> <p><i>e) drugi razlozi</i></p>	
5.6 Kratkoročni trend Period	<i>2013. - 2024. (rotirajući 12-godišnji vremenski okvir) ili period što je moguće bliže njemu. Kratkoročni trend treba koristiti za procjenu područja obuhvaćenog tipom staništa</i>	
5.7 Kratkoročni trend Smjer	<p><i>Odaberite jedno od sljedećeg:</i></p> <p><i>a) stabilan</i></p> <p><i>b) povećanje</i></p> <p><i>c) smanjenje</i></p> <p><i>d) neizvjesno</i></p> <p><i>e) nepoznato</i></p>	
5.8 Kratkoročni trend Magnituda	<i>a) Procijenjeni minimum</i>	<i>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 5.6. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</i>
	<i>b) Procijenjeni maksimum</i>	<i>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 5.6. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</i>

	<p>c) Unaprijed definiran raspon</p> <p>d) Nepoznato</p>	<p>Ako tačna vrijednost nije poznata (5,8 a i b), navedite raspon. Rasponi su dati s pozitivnim ili negativnim predznakom. 0 – 12%</p> <p>☐ 13 - 25%</p> <p>☐ 26 - 50%</p> <p>☐ 51 – 100%</p> <p>☐ >100%</p> <p>Označite ako je veličina trenda nepoznata</p>
5.9 Kratkoročni trend Magnituda Vrsta procjene	<p>Najbolja procjena / višegodišnji prosjek / 95% interval pouzdanosti / minimalni/unaprijed definirani raspon</p>	
5.10 Kratkoročni trend Korištena metoda	<p>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</p> <p>a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</p> <p>b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</p> <p>c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</p> <p>d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</p>	
5.11 Dugoročni trend Period <i>Opciono</i>	<p>2000. - 2024. (rotirajući 24-godišnji vremenski okvir) ili period što je moguće bliže njemu.</p>	
5.12 Dugoročni trend Smjer <i>Opciono</i>	<p>Odaberite jedno od sljedećeg:</p> <p>a) stabilan</p> <p>b) povećanje</p> <p>c) smanjenje</p> <p>d) neizvjesno</p> <p>e) nepoznato</p>	
5.13 Dugoročni trend Magnituda <i>Opciono</i>	a) Minimum	<p>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 5.11. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</p>
	b) Maksimum	<p>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 5.11. Ako je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost pod minimumom i maksimumom</p>
	c) Interval pouzdanosti	<p>Navedite interval pouzdanosti ako se koristi statistički pouzdana metoda</p>
5.14 Dugoročni trend Korištena metoda <i>Opciono</i>	<p>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</p> <p>a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</p> <p>b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</p> <p>c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</p> <p>d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</p>	
5.15 Povoljno referentno područje	<p>a) u km² ili</p>	
	<p>b) ako je precizan povoljan referentni raspon nepoznat, navedite da li je raspon:</p> <p>☐ približno jednak povoljnom referentnom rasponu (manje od 2% manje)</p> <p>☐ između 2% i 10% manji od FRA-a</p> <p>☐ između 11% i 50% manji od FRA-a</p> <p>☐ između 26% i 50% manji o FRA-a</p> <p>☐ između 51% i 100% manji od FRA-a</p>	
	<p>c) Navedite ako je povoljno referentno područje nepoznato</p>	

	<i>d) Navedite metodu koja se koristi za postavljanje referentne vrijednosti (može se odabrati više metoda)</i>	
	☐ <i>Pristup zasnovan na modelu</i>	<i>Indicate the quality of information available: high/moderate/low</i>
	☐ <i>Pristup zasnovan na referencama</i>	<i>Indicate the quality of information available: high/moderate/low</i>
	☐ <i>Stručno mišljenje</i>	
	☐ <i>Ostalo (elaborirati u Dodatnim informacijama 5.17)</i>	
5.16 Površina kada je Direktiva stupila na snagu <i>Opciono</i>	<i>Navesti površinu (km²) na dan stupanja Direktive na snagu (slobodni tekst).</i>	
5.17 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	<i>Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u poljima 5.1–5.16</i> <i>Slobodan tekst</i>	

6 STRUKTURA I FUNKCIJE

6.1 Stanje staništa	a) Područje u dobrom stanju	Minimum	<i>U km²</i>
		Maksimum	<i>U km²</i>
	b) Područje u lošem stanju	Minimum	<i>U km²</i>
		Maksimum	<i>U km²</i>
	c) Područje u kojem stanje nije poznato	Minimum	<i>U km²</i>
		Maxksimum	<i>U km²</i>
6.2 Stanje staništa Korištena metoda	<i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i> <i>a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i> <i>b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i> <i>c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i> <i>d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i>		
6.3 Kratkoročni trend staništa u dobrom stanju Period	<i>2013. - 2024. (rotirajući 12-godišnji vremenski okvir) ili period što je moguće bliže njemu. Za procjenu strukture i funkcija treba koristiti kratkoročni trend</i>		
6.4 Kratkoročni trend staništa u dobrom stanju Smjer	<i>Odaberite jedno od sljedećeg:</i> <i>a) stabilan</i> <i>b) povećanje</i> <i>c) smanjenje</i> <i>d) neizvjesno</i> <i>e) nepoznato</i>		
6.5 Kratkoročni trend staništa u dobrom stanju Korištena metoda	<i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i> <i>a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i> <i>b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i> <i>c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i> <i>d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i>		
6.6 Tipične vrste	<i>Da li se lista tipičnih vrsta promijenila u odnosu na prethodni izvještajni period?</i> ☐ <i>DA</i> ☐ <i>NE</i> <i>Ako da, dostavite ažuriranu listu kao dodatnu tabelu i popunite polje 6.7</i>		

6.7 Tipične vrste Korištena metoda <i>Opciono</i>	<i>Ako se lista ili metodologija promijenila, opišite metodu(e) korištene za procjenu statusa tipičnih vrsta kao dio ukupne procjene strukture i funkcija</i>
6.8 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	<i>Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u poljima 6.1–6.7</i> <i>Slobodan tekst</i>

7 GLAVNI PRITISCI PRIJETNJE	
7.1 Karakterizacija pritisaka	
a) Pritisak	<i>Navedite maksimalno 20 pritisaka koristeći šifrniki koji se nalazi na Referentnom portalu i popunite b) do f) za pritiske.</i>
b) Vremenski okvir	☐ <i>u prošlosti, ali sada obustavljeno zbog mjera</i> ☐ <i>u toku</i> ☐ <i>u toku i vjerovatno će biti u budućnosti</i> ☐ <i>samo u budućnosti</i>
c) Obim (proporcija pogođene površine)	<i>Popunite "u toku" i "u toku i vjerovatno će biti u budućnosti":</i> ☐ <i>cijeli > 90%</i> ☐ <i>većina 50 – 90%</i> ☐ <i>manjina < 50%</i>
d) Uticaj (na stanje područja ili staništa)	<i>Popunite "u toku" i "u toku i vjerovatno će biti u budućnosti":</i> ☐ <i>Visok uticaj</i> ☐ <i>Srednji uticaj</i> ☐ <i>Nizak uticaj</i>
e) Invazivne strane vrste od interesa Unije	<i>Popunite gdje je odabran pritisak na "IAS od interesa za Unije". Molimo odaberite sa liste relevantnih vrsta (pogledajte referentni portal za član 17)</i>
f) Druge invazivne strane vrste <i>Opciono</i>	<i>Popunite tamo gdje je odabran pritisak „druge invazivne strane vrste – osim vrsta koje izazivaju zabrinutost Unije”. Molimo izaberite iz EASIN baze podataka (pogledajte referentni portal za član 17)</i>
7.2 Korištene metode <i>Opciono</i>	<i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i> <i>a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i> <i>b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i> <i>c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i> <i>d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i>
7.3 Izvori informacija <i>Opciono</i>	<i>Ako su dostupni, navedite izvore informacija (URL, metapodaci) koji podržavaju dokaze pritisaka</i>
7.4 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	<i>Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u polju 7.1</i> <i>Slobodan tekst</i>

8 MJERE OČUVANJA	
8.1 Status mjera	<i>Jesu li mjere potrebne?</i> ☐ <i>DA</i> ☐ <i>NE</i> <i>Ako je odgovor da, navedite status mjera (odaberite samo jednu opciju):</i> <i>a) Identifikovane mjere, ali još nisu preduzete</i> <i>b) Mjere potrebne, ali se ne mogu identifikovati</i> <i>c) Dio identifikovanih mjera je poduzet</i> <i>d) Većina/sve identifikovane mjere su poduzete</i> <i>Ako nje odgovor ne, u polju za slobodni tekst 8.7 mora se navesti obrazloženje</i>

8.2 Obim preduzetih mjera	<p>Ispunite ako je odabrano: c) Dio identificiranih mjera je poduzet ili d) Većina/sve identificirane mjere su poduzete (8.1): Da li su ovi uticaji:</p> <p>a) <50% b) 50 – 90% c) >90%</p> <p>Područja</p>
8.3 Glavna svrha preduzetih mjera	<p>A. Navedite glavnu(e) svrhu(e) poduzetih mjera:</p> <p>a) Održavati trenutni raspon, površinu ili strukturu i funkcije tipa staništa b) Proširiti trenutni raspon tipa staništa (vezano za 'Raspon') c) Povećati površinu stanišnog tipa (vezano za 'Područje pokriveno staništem') d) Vratiti strukturu i funkcije, uključujući status tipičnih vrsta (povezano sa 'Specifičnom strukturom i funkcijama')</p> <p>B. Ako je gore odabrano više od jedne opcije, navedite njegovu glavnu (primarnu) svrhu (tj. odaberite samo jednu opciju): Održati trenutno stanje / proširiti opseg / povećati područje staništa / poboljšati stanje staništa</p>
8.4 Lokacija poduzetih mjera	<p>Navedi lokaciju poduzetih mjera (navesti samo jednu opciju):</p> <p>a) Samo unutar Nature 2000 b) I unutar i izvan Natura 2000 c) Samo izvan Nature 2000</p>
8.5 Odgovor na mjere (kada mjere počnu neutralizirati pritisak(e) i proizvoditi pozitivne efekte)	<p>Navedite vremenski okvir odgovora na mjere (s obzirom na glavnu svrhu naznačenu u polju 8.3) – (navesti samo jednu opciju):</p> <p>a) Kratkoročni odgovor (unutar tekućeg izvještajnog perioda, 2019 - 2024) b) Srednjoročni odgovor (u naredna dva izvještajna perioda, 2025. - 2036.) c) Dugoročni odgovor (nakon 2036.)</p>
8.6 Lista glavnih mjera zaštite	<p>Navedite maksimalno 20 mjera koristeći šifarnik koji se nalazi na Referentnom portalu</p>
8.7 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	<p>Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u poljima 8.1–8.6</p> <p>Slobodan tekst</p>

9 BUDUĆI IZGLEDI

9.1 Izgledi parametara u budućnosti	a) Raspon	<i>Dobro/Neadekvatno/Loše/Nepoznato</i>
	b) Površina	<i>Dobro/ Neadekvatno/Loše/Nepoznato</i>
	c) Struktura i funkcije	<i>Dobro/ Neadekvatno/Loše/Nepoznato</i>
9.2 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	<p>Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u polju 9.1</p> <p>Slobodan tekst</p>	

10 ZAKLJUČCI	
<i>Procjena statusa očuvanja na kraju izvještajnog perioda</i>	
10.1 Raspon	<i>Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX)</i>
10.2 Površina	<i>Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX)</i>
10.3 Specifična struktura i funkcije (uključujući tipične vrste)	<i>Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX)</i>
10.4 Budući izgledi	<i>Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX)</i>
10.5 Ukupna procjena statusa očuvanja	<i>Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX)</i>
10.6 Ukupni trend u statusu očuvanja	<i>Navedite trend (kvalifikator) za FV, U1 i U2 (odaberite jednu opciju):</i> a) <i>poboljšanje</i> b) <i>pogoršanje</i> c) <i>stabilan</i> d) <i>nepoznato</i>
10.7 Promjena i razlozi za promjenu statusa očuvanosti i trend statusa očuvanosti	<i>Navedite da li postoji promjena u odnosu na prethodni krug izvještavanja i (ako da) prirodu te promjene. Može se izabrati više od jedne opcije (a do f).</i>
	Ukupna procjena statusa očuvanosti (10,5)
	Ukupni trend statusa očuvanosti (10,6)
	a) <i>ne, nema razlike</i>
	b) <i>da, zbog stvarne promjene</i>
	c) <i>da, zbog poboljšanog znanja/preciznijih podataka</i>
	d) <i>da, zbog upotrebe drugačije metode</i>
	e) <i>da, ali priroda promjene je nepoznata</i>
f) <i>da, iz drugih razloga</i>	
<i>Promjena je uglavnom zbog (odaberite samo jednu opciju): istinska promjena / poboljšano znanje ili tačniji podaci / upotreba drugačije metode / nepoznati / drugi razlozi</i>	<i>Promjena je uglavnom zbog (odaberite samo jednu opciju): istinska promjena / poboljšano znanje ili tačniji podaci / upotreba drugačije metode / nepoznati / drugi razlozi</i>
10.8 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	<i>Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u poljima 10.1–10.7</i> <i>Slobodan tekst</i>

NATURA 2000 (PRIJEDLOG PODRUČJA OD ZNAČAJA (PSCIS), PODRUČJA OD ZNAČAJA ZA ZAJEDNICU (SCIS) I POSEBNA PODRUČJA OČUVANJA (SACS) POKRIVENOST ZA ANEKS I TIPOVE STANIŠTA DIREKTIVE 92/43/EEC		
10.1 Površina tipa staništa unutar pSCIs, SCIs i SACs mreže <i>(U km² u biogeografskoj /morskoj regiji uključujući sve lokacije na kojima je prisutno stanište)</i>	a) Minimum	<i>Navedite interval (a i b) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost(c)</i>
	b) Maksimum	<i>Navedite interval (a i b) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost(c)</i>
	c) Najbolja pojedinačna vrijednost	<i>Navedite interval (a i b) i/ili najbolju pojedinačnu vrijednost(c)</i>
11.2 Vrsta procjene	<i>Najbolja procjena / 95% interval pouzdanosti / minimalno</i>	
11.3 Površina stanišnog tipa unutar mreže Korištena metoda	<i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i> <i>a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i> <i>b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i> <i>c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i> <i>d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i>	
11.4 Kratkoročni trend područja staništa unutar mreže Smjer	<i>Kratkoročni trend područja staništa unutar mreže u periodu naznačenom u polju 5.6. Odaberite jedno od sljedećeg:</i> <i>a) stabilan</i> <i>b) povećanje</i> <i>c) smanjenje</i> <i>d) neizvjesno</i> <i>e) nepoznato</i>	
11.5 Kratkoročni trend područja staništa unutar mreže Korištena metoda	<i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i> <i>a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i> <i>b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i> <i>c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i> <i>d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i>	
11.6 Kratkoročni trend staništa u dobrom stanju unutar mreže Smjer	<i>Kratkoročni trend područja staništa unutar mreže u periodu naznačenom u polju 5.6. Odaberite jedno od sljedećeg:</i> <i>a) stabilan</i> <i>b) povećanje</i> <i>c) smanjenje</i> <i>d) neizvjesno</i> <i>e) nepoznato</i>	
11.7 Kratkoročni trend staništa u dobrom stanju unutar mreže Korištena metoda	<i>Odaberite jednu od sljedećih metoda:</i> <i>a) Kompletna anketa ili statistički robusna procjena</i> <i>b) Uglavnom se zasniva na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka</i> <i>c) Zasnovana uglavnom na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima</i> <i>d) Nema dovoljno podataka ili nema dostupnih podataka</i>	
11.8 Dodatne informacije <i>Opciono</i>	<i>Druge relevantne informacije, komplementarne podacima traženim u poljima 11.1–11.7</i> <i>Slobodan tekst</i>	

11 DODATNE INFORMACIJE

12.1 Obrazloženje postotnih pragova za trendove <i>Opciono</i>	<i>U slučaju da država članica ne koristi indikativnu predloženu vrijednost od 1% godišnje pri procjeni trendova, to treba propisno obrazložiti u ovom polju za slobodni tekst</i>
12.2 Druge relevantne informacije <i>Opciono</i>	<i>Druge relevantne informacije koje nisu specifične za odjeljke ovog formata. Slobodan tekst</i>

DIO E –Procjena statusa očuvanosti staništa

Opća evaluacijska matrica (po biogeografskoj/morski regiji unutar MS)

Parameter	Status očuvanja			
	Povoljan ('zeleno')	Nepovoljno - Neadekvatno ('jantar')	Nepovoljno - Loše ('crveno')	Nepoznato (nedovoljno informacija za procjenu)
Raspon (unutar dotične biogeografske regije)	Stabilan (gubitak i širenje ravnoteže) ili rastući I nije manji od 'povoljnog referentnog raspona'	Bilo koja druga kombinacija	Veliki pad: Ekvivalentno gubitku od više od 1% godišnje u periodu koji odredi država članica ILI više od 10% ispod povoljnog referentnog raspona	<i>Nema dostupnih ili dovoljno pouzdanih informacija</i>
Područje pokriveno tipom staništa unutar dometa¹¹	Stabilno (gubitak i ekspanzija u ravnoteži) ili rastući I ne manje od 'povoljnog referentnog područja' I bez značajnih promjena u obrascu distribucije unutar raspona (ako su podaci dostupni)	Bilo koja druga kombinacija	Veliko smanjenje površine: Ekvivalentno gubitku od više od 1% godišnje (indikativne vrijednosti MS može odstupiti ako je propisno opravdano) unutar perioda koji odredi MS ILI Sa velikim gubicima u obrascu distribucije unutar dometa ILI Više od 10% ispod 'povoljnog referentnog područja'	<i>Nema dostupnih ili dovoljno pouzdanih informacija</i>

¹¹Mogu postojati situacije u kojima se područje staništa smanjilo kao rezultat mjera upravljanja za obnavljanje drugog staništa iz Aneksa I ili staništa vrste iz Aneksa II. Stanište bi se i dalje moglo smatrati u 'Povoljnom statusu očuvanja', ali u takvim slučajevima navedite detalje u odjeljku Dodatnih informacija ('Ostale relevantne informacije') Dijela D

Parameter	Status očuvanja			
	Povoljan ('zeleno')	Nepovoljno - Neadekvatno ('jantar')	Nepovoljno - Loše ('crveno')	Nepoznato (nedovoljno informacija za procjenu)
Specifična struktura i funkcije (uključujući tipične vrste¹²)	Strukture i funkcije (uključujući tipične vrste) u dobrom stanju i bez značajnih pogoršanja/ pritisaka	Bilo koja druga kombinacija	More than 25% of the area is unfavourable as regards its specific structures and functions (including typical species) ¹³	<i>Nema dostupnih ili dovoljno pouzdanih informacija</i>
Budući izgledi (u pogledu raspona, pokrivenog područja i specifičnih struktura i funkcija)	Izgledi staništa za njegovu budućnost su odlični/dobri, ne očekuju se značajniji uticaji prijetnji; osigurana dugoročna održivost	Bilo koja druga kombinacija	Izgledi za staništa su loši, očekuje se ozbiljan uticaj prijetnji; dugoročna održivost nije osigurana.	<i>Nema dostupnih ili dovoljno pouzdanih informacija</i>
Ukupna procjena CS-a	Sve 'zeleno' ILI tri 'zelena' i jedan 'nepoznat'	Jedan ili više "jantarnih", ali ne i "crvenih"	Jedan ili više "crvenih"	Dva ili više 'nepoznatih' u kombinaciji sa zelenim ili sve 'nepoznato'

¹²Vidi definiciju tipičnih vrsta u Bilješkama s objašnjenjima i smjernicama

¹³Npr. prestankom dosadašnjeg upravljanja, ili je pod pritiskom značajnih štetnih uticaja, npr. prekoračena kritična opterećenja zagađenja

ANEKS 4

TOK PODATAKA DOKUMENTA NATURA 2000

Tok podataka dokumenta Natura 2000

Istorija dokumenta

Verzija	Datum	Autor(i)	Napomene
	08/12/2011	Brian MacSharry, Jérôme Bailly Maitre, Sabine Roscher	Isporuka ETC/BD-a Evropskoj agenciji za okoliš (EEA) (Rania Spyropoulou)
	10/12/2013	Sabine Roscher	Isporuka ETC/BD-a Evropskoj agenciji za okoliš (EEA) (Rania Spyropoulou)
	29/01/2015	Natalia Orio (Bilbomatica), Mette Lund	Poveznice za tehničku dokumentaciju u OneNote knjižnici. Ostala ažuriranja uglavnom u dijelovima 2, 4 i 5.
	18/11/2016	Laura Gavilan, Natalia Orio, Rene Deprez, Mette Lund	Ažurirani su dijelovi Mini-check i Union List. Mnoge manje izmjene su kroz cijeli dokument.
	17/03/2017	Mette Lund	Integrirani komentari sa sastanka o napretku iz novembra 2016.
	25/04/2017	Mette Lund	Integrirani komentari sa sastanka o napretku iz marta 2017.
	19/06/2017	René Deprez, Laura Gavilan	Ažurirane informacije o obavijestima, prihvaćanju i Union Listama
	31/10/2017	Joanna Karlsen	Dokument u EEA predlošku i lagana lektura na engleskom jeziku
	10/01/2018	Mette Lund	Ažuriranje na Natura 2000 pregledniku, integrirani komentari sa sastanka o napretku iz novembra 2017.

SADRŽAJ

Uvod	60
1. Baze podataka država članica	60
1.1 Sadržaj baze podataka – Standardni obrazac podataka (SDF)	60
1.2 Struktura baze podataka	61
1.3 Prostorni podaci	61
1.4 XML Shema	61
2. Natura 2000 software: upravitelj SDF-a	63
3. Učitavanje podataka putem ReportNet-a	64
3.1 Zahtjevi za učitavanje podataka	65
3.2 Obavijesti i službeno prihvatanje isporuke	65
3.2.1 Pregledna tabela mini-provjere	66
3.2.2 Datoteke spremljene u WebDav	67
4. Izrada evropske baze podataka Natura 2000	69
4.1 Prijenos podataka s Reportneta na zajednički radni prostor	69
4.2 Sastavljanje baza podataka Natura 2000	70
4.2.1 Proces "Čišćenja"	71
4.2.2 Filter za osjetljive podatke	71
4.2.3 Tehnička dokumentacija	71
5. Natura 2000 proizvodi	72
5.1 Primarni proizvodi.....	72
5.1.1 Tabela podaci	72
5.1.2 Prostorni podaci	73
5.2 Sekundarni proizvodi.....	73
5.2.1 Izvještaji o validaciji	73
5.2.2 Karte	73
5.2.3 Statistika	73
5.2.4 Unijske liste	74
5.2.5 Interni Natura 2000 preglednik	76
5.2.6 Javni Natura 2000 preglednik	76
5.2.7 Pregled pretražitelja karata.....	77
Aneks 1 Opis procesa "čišćenje"	78
Aneks 2 Dijagram entiteta i relacija – Predložak baze podataka Natura 2000 koji koriste države članice za prijenos podataka	79
Aneks 3 Referentni portal Natura 2000	80
Aneks 4 Natura 2000 Radni tok proizvodnje baze podataka	81
Aneks 5 Natura 2000 web aplikacija	82
Aneks 6 Statistika izradjena za Natura 2000 od strane EEA i ETC	85
Aneks 7 Usklađivanje prethodnog -> trenutnog predložka baze podataka Natura 2000	86

UVOD

Dokument o toku podataka za Natura 2000 kontinuirano se ažurira kako se tok podataka razvija, alati se razvijaju i automatizacija obrade podataka postaje potpunija.

Ažurirani dijelovi u ovoj verziji dokumenta su Obvijesti i službeno prihvatanje isporuke te Union liste i rezultati odluka donesenih na sastancima o napretku Natura 2000 između DG ENV B3, ETC/BD, EEA i njenog izvođača (Bilbomatica) tijekom 2016-2017.

1. BAZE PODATAKA DRŽAVA ČLANICA

1.1 Sadržaj baze podataka – Standardni obrazac podataka (SDF)

Standardni obrazac podataka (SDF) definiše podatke koje države članice trebaju dostaviti Komisiji. Prva verzija SDF-a objavljena je 1997. godine; revidirana verzija¹⁴ je objavljena u Službenom listu 30. jula 2011.

Revidirana verzija povukla je neka polja koja se nisu koristila ili se nisu smatrala korisnima. S druge strane, jedno polje je dodano u novi revidirani SDF.

- Postotak morskog područja na lokaciji (2.3)

Većina kategorija podataka u revidiranom SDF-u restrukturirana je kako bi dobiveni podaci bili prikladniji za analizu, a u skladu s zahtjevima političkog procesa. Od toga su ekološke informacije (podaci o vrstama i vrstama staništa) i informacije o prijetnjama i pritiscima s uticajem na lokaciju najrelevantniji.

Proces revizije također je uzeo u obzir proces standardizacije proveden u kontekstu revizije izvještajnih obrazaca za izvještavanje prema član 17. Stanišne direktive i članku 12. Direktive o pticama, kao i specifikacije INSPIRE podataka.

Pregled sadržaja trenutnog SDF-a

SDF uključuje sljedeće kategorije informacija:

- Identifikacija lokacije (Vrsta lokacije, šifru, naziv, datum označavanja, kontakt osoba, datum ažuriranja)
 - Ekološke informacije,
 - Tipovi staništa prisutni na lokaciji i procjena lokacije za njih,
 - Druge važne vrste flore i faune (npr. vrste s Aneksa IV i V Stanišne direktive, vrste s crvene liste).
- Opis lokacije
 - Opšta karakteristika, važnost, vlasništvo, dokumentacija,
 - Uticaji i aktivnosti s efektom na lokaciju (pozitivni i negativni uticaji, s rangiranjem na visoki, srednji, niski uticaj).
- Status zaštite lokacije (tipovi označavanja, odnos prema drugim lokacijama)
- Upravljanje lokacijom (postojanje planova upravljanja, poveznice na planove upravljanja)
- Karte (uključujući Inspire ID)

Kompletan tekst SDF-a i objašnjavajuće napomene mogu se pronaći putem linka:

[Commission Implementing Decision of 11 July 2011 concerning a site information format for Natura 2000 sites \(notified under document C\(2011\) 4892\)](#)

¹⁴Odluka Komisije o implementaciji od 11. jula 2011. o formatu informacija o lokacijama za Natura 2000 lokacije (2011/484/EU)

1.2 Struktura baze podataka

Za isporuku podataka prema SDF-u, razvijen je 'Predložak baze podataka Natura 2000' u sistemu za upravljanje relacionim bazama podataka MS-Access. Preporučeni format prijenosa sada je XML datoteka jer XML omogućuje neposredno automatsko izvođenje kontrole kvalitete (QA) na učitanim podacima. XML shema dostupna je u Rječniku podataka¹⁵. Iako je format baze podataka MS Access (mdb; accdb) i dalje prihvaćen.

Predložak Nature 2000 baze podataka sadrži slijedeće:

1. Tabele za pohranu podataka vezanih za Natura 2000 lokacije
 - o glavne subjekte čine lokacije, staništa, vrste, utjecaji na lokaciju, upravljanje, vlasništvo,
 - o za potpuni popis pogledajte ER dijagram u Aneksu 2.
2. Tabele koje sadrže popise kodova ('referentne' tabele)
 - o Biogeografske regije i morski regije,
 - o Popisi šifri za vrste i vrste ptica,
 - o Nacionalni šifarnik označavanja (isti popis šifri kao I za CDDA tok podataka),
 - o Tipovi staništa (kako što su navedeni u Aneksu Stanišne direktive),
 - o Uticaji (isti popis šifri kao za izvještavanje prema članku 17. Stanišne direktive),
 - o NUTS regije.

Usklađivanje između strukture starog predloška baze podataka i novog prikazano je u Aneksu 7.

1.3 Prostorni podaci

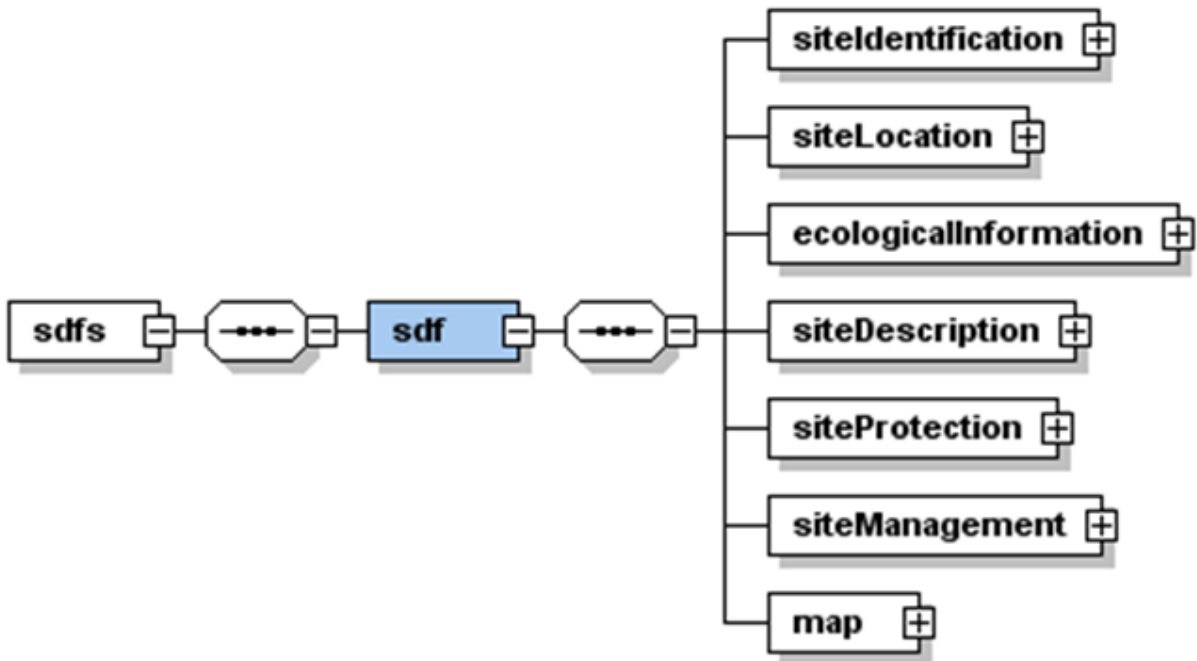
Prostorni podaci obuhvataju granice lokacija zajedno s pratećim informacijama o karakteristikama koje omogućavaju povezivanje tih granica s tabelarnim podacima. Svi prostorni podaci moraju biti geometrijski ispravni i imati odgovarajuću projekciju. Tačne specifikacije dostupne su na referentnom portalu Natura 2000; pogledajte odjeljak 3.1. Šifra lokacije omogućava povezivanje opisnih podataka s prostornim objektima. Osim toga, SDF sadrži polje za INSPIRE ID, koje omogućava povezivanje s prostornim objektima koji će u budućnosti biti isporučeni putem INSPIRE usluge.

1.4 XML Shema

Uvažavajući poznate prednosti XML-a i osnovna načela ReportNeta, razvijena je XML shema koja omogućava učitavanje podataka država članica u formatu XML dokumenta (kao alternativa trenutno često korištenoj .mdb bazi podataka). Struktura sheme reflektuje sedam glavnih informacija iz SDF-a i predloška baze podataka. XML dokumenti koji se učitavaju u ReportNet moraju biti usklađeni s XML shemom. Softver Natura 2000 koristi istu XML shemu za validaciju unosa korisnika i format izvoza.

XML shema može se preuzeti s referentnog portala Natura 2000 (http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal).

¹⁵http://dd.eionet.europa.eu/schema/natura2000/sdf_v1.xsd/view;jsessionid=99C31FD2C18A4596BB2B81D4823005CC

Slika 1 - Main elements of the XML schema

2. NATURA 2000 SOFTWARE: UPRAVITELJ SDF-A

Kako bi se državama članicama pomoglo u upravljanju SDF podacima i njihovom uvozu prema dogovorenim formatima prijenosa, EEA je osigurala softver. Prva verzija (beta izdanje) softvera uvedena je u decembru 2011. godine, a od 2012. godine softver održava EEA.

Paket softvera zajedno s bilješkama o izdanju i korisničkim priručnikom dostupni su na Referentnom portalu Natura 2000.¹⁶

U 2014. godini softver (sada poznat kao upravitelj SDF-a) prilagođen je za paralelnu uslugu dvostrukog procesa izvještavanja za Emerald mrežu. Mreže Natura 2000 i Emerald su komplementarni odgovori na Bernsku konvenciju. Mrežu Emerald provode evropske zemlje koje nisu članice EU. SDF za izvještavanje o Emerald mreži usklađen je s SDF-om za izvještavanje o Natura 2000 kako bi se pojednostavio postupak izvještavanja i olakšala ponovna upotreba alata.

Od 2015. godine izvorna šifra za upravitelja SDF-a dostupan je na GitHubu, <https://github.com/eea/eionet.nat2000.sdfmanager/releases>.

Glavne funkcionalnosti upravitelja SDF-a su:

• Upravljanje SDF-ovima

Omogućiti korisnicima uređivanje već uvezenih lokacija i stvaranje novih lokacija na temelju novog SDF-a

• Uvoz SDF-ova

Omogućiti korisnicima da uvezu u aplikaciju SDF-ove iz sljedećih formata za buduće procese:

- Shema stare Access baza podataka
- Shema nove baze podataka
- Nova XML shema

• Izvoz SDF-ova

Omogućiti korisnicima izvoz jednog ili više SDF-ova u sljedećim formatima:

- Shema stare Access baza podataka (.mdb)
- Shema nove baze podataka
- Nova XML shema

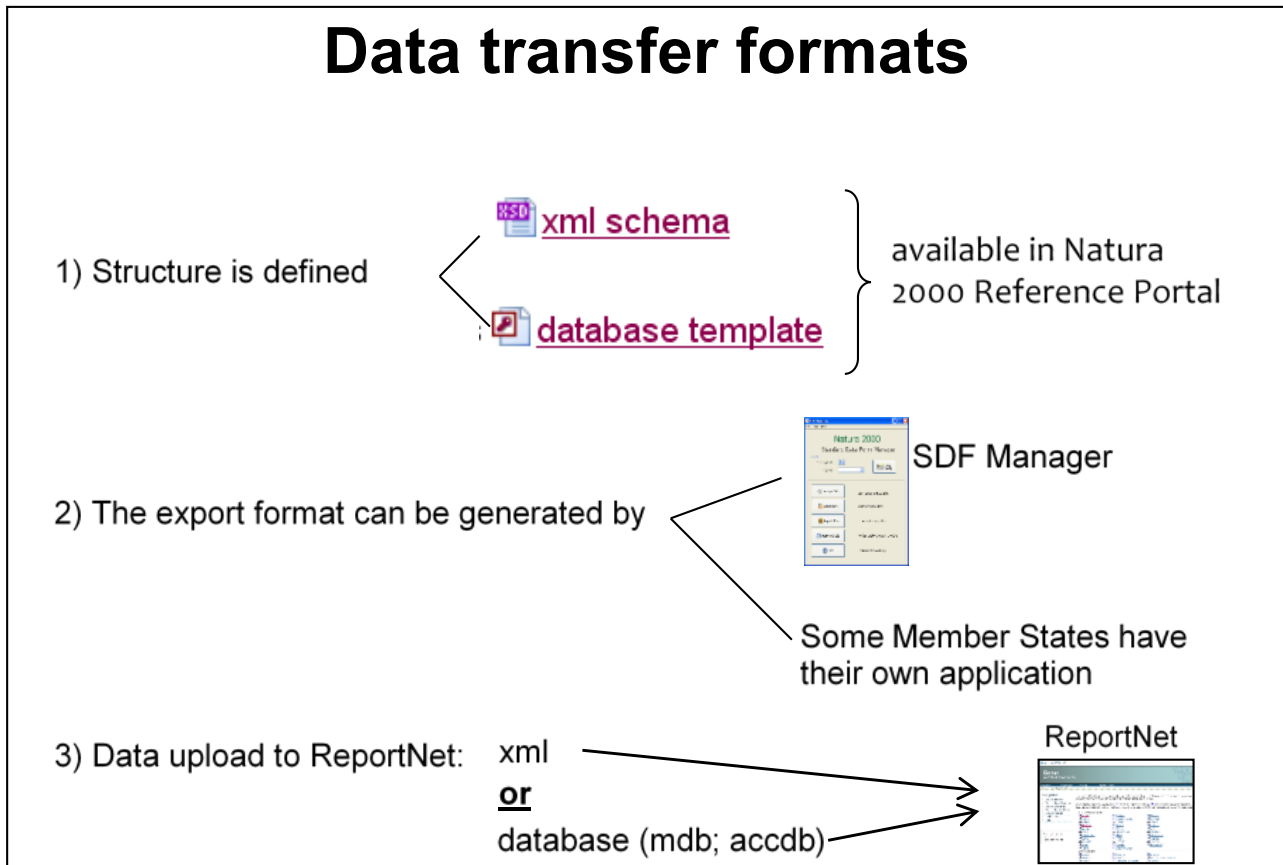
• Izvršavanje provjera

Omogućiti korisnicima provođenje osiguranja kvalitete na podacima registovanim u aplikaciji.

¹⁶http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/N2000_software

3. UČITAVANJE PODATAKA PUTEM REPORTNET-A

Koordinatori za podatke država članica učitavaju podatke Natura 2000 (tabelarne i prostorne) u Centralni repozitorij podataka (CDR) Reportneta. Zahtjevi za učitavanje podataka dogovoreni su između Glavne uprave za okoliš (DG Environment) i Evropske agencije za okoliš (EEA). Sljedeće oblasti odnose se na prenos standardnog obrasca podataka i temelje se na relevantnim referentnim dokumentima¹⁷ o izvještavanju za Natura 2000 koji se nalaze u dijelu Dokumentacija i to na Natura 2000 referentnom portalu.

Slika 2. Pregled formata prenosa podataka za tabelarne podatke koje države članice mogu koristiti za učitavanje podataka u ReportNet. Ako su dostupni i xml i MS Access formati, xml datoteka se smatra glavnom verzijom isporuke.

¹⁷https://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal

3.1 Zahtjevi za učitavanje podataka

Opšta načela za učitavanje podataka u CDR dogovorena su između Glavne uprave za okoliš, država članica i EEA (Doc Hab 09-02/06¹⁸, Bilješka za pažnju Odbora za staništa, Bruxelles, 5.2.2009). Ova načela se s vremenom razvijaju, prilagođavajući se novim saznanjima i tehničkom napretku.

Podnošenje elektronskih setova podataka za Natura 2000 putem načela ReportNet-a

- I. Za opisne podatke, kompletan set podataka u elektronskom formatu mora biti dostavljen kada dođe do promjene u obuhvatu određenog lokaliteta ili kada se izmijene informacije o vrstama ili staništima. Opisni podaci moraju biti dostavljeni u jedinstvenoj bazi podataka. SDF može biti dostavljen u .pdf ili .doc formatu za nove ili izmijenjene lokacije, ali to nije obavezno.
- II. Za prostorne podatke, kompletan set podataka u elektronskom formatu mora biti dostavljen za svaku izmjenu. Karte u .pdf formatu mogu biti dostavljene za nove ili izmijenjene lokacije, ali one neće zamijeniti prostorne podatke.
- III. Opisni podaci moraju biti dostavljeni u skladu s dogovorenim SDF formatom (pogledajte Natura 2000 Referentni portal za službeno dogovoreni predložak baze podataka ili XML shemu).
- IV. Države članice trebaju dostaviti samo najnovije ažurirane potpune nacionalne setove podataka. Potrebno je osigurati dosljednost podataka iz različitih regija, posebno u slučaju država članica sa federalnom strukturom.
- V. Države članice trebaju uvijek dostaviti i opisne i prostorne setove podataka.
- VI. Države članice trebaju dostaviti jednu jedinstvenu opisnu bazu podataka koja uključuje i SPA (Posebna zaštićena područja) i SCI (Staništa od interesa).
- VII. Svaka dostava mora biti popraćena dokumentom koji objašnjava i opravdava promjene u setovima podataka.
- VIII. Službeni status dostavljenih podataka mora biti potvrđen pismom Stalnog predstavništva, nakon čega će se podaci uzeti u razmatranje i validirati.

Dodatne informacije o elektronskom dostavljanju podataka za Natura 2000 navedene su u smjernicama¹⁹ dostupnim na Natura 2000 Referentnom portalu.

3.2 Obavijesti i službeno prihvatanje isporuke

Za protok podataka Natura 2000 koristi se Reportnet servis, koji omogućava slanje obavijesti i povratnih informacija izvještavaocima o njihovim isporukama. Nakon učitavanja podataka, automatska potvrda prijema šalje se nacionalnim koordinatorima podataka. Oni zatim, putem svog Stalnog predstavništva, proslijeđuju podatke Glavnoj upravi za okoliš (DG Environment) kako bi se formalizovala dostava.

Svi podaci se preuzimaju iz ReportNet-a i smještaju u zajedničko skladište, gdje se obrađuju tokom noći. Sljedećeg dana generišu se izvještaji o kontroli kvaliteta podataka (QAQC). Ovi izvještaji se zatim učitavaju i šalju državama članicama kao povratna informacija.

Status dostave podataka dokumentira DG Environment pomoću standardizirane Excel tabele, poznate kao Mini-check Overview Table (MCOT). Ova tabela je prvenstveno dizajnirana za internu upotrebu DG Environment-a i omogućava praćenje učitanih datoteka u ReportNet i radnog toka za svaku datoteku. MCOT bilježi aktivnosti učitavanja podataka za Natura 2000 tokom jedne godine, pri čemu svaki unos podataka u ReportNet predstavlja jedan red u tabeli.

¹⁸ <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/document-library/natura-2000/reporting-guidelines-for-natura-2000/reference-documents-relevant-for-the/habcomm2009-submitting-electronic-natura-2000habcomm2009-submitting-electronic-natura-2000>(please copy-paste the link to your browser)

¹⁹ http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/Folder_Reference_Portal/Reporting%20guidelines%20update%201.3-March%202012.pdf

3.2.1 Pregledna tabela mini-provjere

Mini-check Overview Table (MCOT) je godišnja Excel tabela koja prati tok podataka. Iako se ručno mini-provjeravanje još uvijek provodi, njegova važnost je smanjena zbog generiranja QAQC izvještaja tokom noći. Međutim, ako se odmah nakon učitavanja uoče očitati nedostaci ili nedostajući elementi, to će odmah biti prijavljeno nadležnom predstavniku države članice i QAQC izvještaj se neće provesti. Problemi koji mogu blokirati dalju obradu podataka biće zabilježeni kao bilješke bez objašnjenja ili kao nedostajuće projektne datoteke.

Nakon što podaci prođu kroz početne faze mini-provjere i generira se automatizirani izvještaj, DG Environment donosi odluku o prihvatanju dostave podataka. Ako su promjene bilo koje vrste u dostavi podataka bile raspravljane u posebnoj službenoj korespondenciji, to mora biti navedeno i u ovom dokumentu, bilo kopiranjem ili referenciranjem na to (navesti ARES registarski broj).

Tabela (vidi dole) ima sljedeću strukturu:

- Država članica
- Datum učitavanja na ReportNet
- Registarski broj u unutrašnjem registru EC-a za e-mail obavijesti (ARES)
- Datum službene potvrde iz Stalnog predstavništva
- Registarski broj u unutrašnjem registru EC-a za pismo Stalnog predstavništva (ARES)
- Sadržaj je prostoran i/ili tabelarni? Obično bi trebao biti potpun, ali iznimke su još uvijek moguće.
- Osnovna procjena prve provjere: 'u redu/ne' praćenje?
- četiri kolone za QAQC: opisni (tj. tabelarni) podaci, prostorni podaci, komparativni podaci (svaki s brojem PDF stranica), datum učitavanja na ReportNet
- "QQA/QC prošao?": 'u redu' ili 'ne'. Ako je 'ne', MS mora dostaviti novi skup podataka.
- url of ReportNet upload
- Primjedbe
- (Kao primjer možemo reći da je za 2015. godinu 19 MS dostavilo nove podatke, za 54 učitavanja na ReportNet)

Tabela 1 - Primjer tabele "Pregledna tabela mini-provjere" (MCOT)

MS	Date of upload	ARES reg.	Upload Notification		content		1st check		QAQC				to harvest for EU-dbase	ReportNet Address	MS
			Date Letter/Email Perm Rep	ARES number	Spatial	Tab	ok	ok	D E S C R	S P A T I A L	C O M P .	W H E N ?			
LT	17/02/2016	853273			both	both	ok	ok	212	-	3	19/2	no	http://cdr.eionet.europa.eu/lt/eu	LT
ES	18/02/2016	864208			both	both	ok	ok	1060	-	3	19/2	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/es/e	ES
RO	25/02/2016	1066898			both	both	ok	ok	278	-	2	7/3	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/ro/e	RO
LT	2/03/2016	1100113			both	both	ok	ok	212	-	3	7/3	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/lt/eu	LT
SI	16/03/2016	1341040	13/03/2017	1392059	both	both	ok	ok	14	-	2	18/4	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/si/eu	SI
RO	11/04/2016	1744924			both	both	ok	ok	254	2	2	18/4	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/ro/e	RO
MT	25/04/2016	1948294	27/04/2016	2029198	both	both	ok	ok	19	-	2	28/4	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/mt/e	MT
UK	24/05/2016	2420232	30/05/2016	3186580	both	both	ok	ok	73	-	-	27/5	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/gb/e	UK
FR	13/06/2016	2733524			both	both	ok	ok	log	-	-	-	no	http://cdr.eionet.europa.eu/fr/eu	FR
FR	4/07/2016	3184955			both	both	ok	ok	438	-	8	3/8	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/fr/eu	FR
BG	8/07/2016	3959584			both	both	ok	ok	242	-	2	2/8	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/bg/e	BG
ES	20/07/2016	3961690	3/08/2016	4080952	both	both	ok	ok	1061	-	6	2/8	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/es/e	ES
LV	15/08/2016	4432128			both	both	ok	ok	115	-	2	18/8	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/lv/eu	LV
UK	15/09/2016	5345687	22/09/2016	5507164	both	both	ok	ok	73	-	4	16/9	no	http://cdr.eionet.europa.eu/gb/e	UK
DE	27/09/2016	5575336	27/09/2016	5690235	both	both	ok	ok	3019	-	4	11/10	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/de/e	DE
UK	27/09/2016	5580494			both	both	ok	ok	73	-	-	-	no	http://cdr.eionet.europa.eu/gb/e	UK
BG	28/09/2016	5623978	4/10/2016	5794123	both	both	ok	ok	241	-	2	10/10	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/bg/e	BG
CZ	30/09/2016	5720641	6/10/2016	5910869	both	both	ok	ok	133	-	2	10/10	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/cz/e	CZ
IE	30/09/2016	5724606	22/01/2017	414869	both	both	ok	ok	67	-	2	10/10	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/ie/eu	IE
HU	30/09/2016	5726845	5/10/2016	5789998	both	both	ok	ok	268	-	2	10/10	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/hu/e	HU
FR	30/09/2016	5728545			both	both	ok	ok	413	-	8	10/10	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/fr/eu	FR
LV	30/09/2016	5729299	6/02/2017	741586	both	both	ok	ok	114	-	2	10/10	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/lv/eu	LV
AT	6/10/2016	5832561	7/10/2016	6282379	both	both	ok	ok	76	-	3	10/10	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/at/e	AT
FR	11/10/2016	5869425			both	both	ok	ok	411	-	8	24/10	ok	http://cdr.eionet.europa.eu/fr/eu	FR

Za konačnu bazu podataka na razini EU i povezane proizvode, uzima se u obzir samo najnovije učitavanje koje je država članica dostavila, jer se pretpostavlja da ono predstavlja najnovije podatke o Natura 2000 koje posjeduju nacionalna tijela.

3.2.2 Datoteke spremljene u WebDav

Paralelno s MCOT-om, gdje je pristup rađen na godišnjoj osnovi, stvorena je još jedna tabela koja omogućuje praćenje baza podataka koje su pružile sve članice na jednom mjestu. Ova tabela ima pristup usmjeren na članice.

Datoteka ima slijedeću strukturu:

- Odjeljak DATUM
 - Datum učitavanja (u ReportNet) ili datum CD-a ili diskete
 - Datum pisma o službenoj potvrdi od Stalnog predstavništva
 - Datum priloženih dokumenata ili komunikacija
- Odjeljak OPISNI PODACI
 - Sadržaj (n2k, sci ili spa)
 - Format: xml/mdb (ova kolona je dodana kasnije)
 - Kompletnost: c ili p ovisno o sadržaju; ako je sadržaj potpuni SPA skup podataka države članice, tada se ovdje označava 'c'
 - Ako je djelomično, onda koji dio?
 - Broj lokacija
- Odjeljak PROSTORNI PODACI
 - Sadržaj
 - C / P
 - Ako je P, onda koji dio ?
- Mape i SDF: ponekad, iako to nije obvezno, države članice dostavljaju mape i/ili SDF u pdf, jpg ili word formatu. To je navedeno u ovoj koloni.
- Mediji (CD, disketa, floppy) ili učitavanje iz ReportNet-a
- Datum prikupljenog širokog skupa podataka iz EU za koji su korišteni odgovarajući nacionalni skupovi podataka

Komentari na strukturu:

- Datum označen podebljanim slovima odgovara imenu datoteke (u webdav-u, uvijek u formatu YYYY-MM-DD).
- Izvorno je pismo Stalnog predstavništva uvijek bilo datum na koji smo se morali pozivati prilikom spominjanja skupa podataka. Datum reference morao je biti promijenjen zbog automatizacije procesa obrade podataka.
- Iskustvo je pokazalo da je bio potrebna treća kolona za datum, budući da su se neke države članice uglavnom referisale na datum interne komunikacije, više nego na datum pisma poslanog od Stalnog predstavništva ili datuma učitavanja. Ova kolona nije bila u prototipu ove tabele, dodana je naknadno, što objašnjava zašto su neka polja još uvijek prazna.

NL	DATE Upload or Support	DATE Perm Rep Letter	other correspondences if no BI	DESCR database					SPATIAL db			JPG / PDF		carriers	NL
				content	xml/mdb	p/c	f p, which part	nbr	content	p/c	f p, which part	sdf	maps		
3	1999-01-14	1999-02-09		n2k		p	modified sites	17	-	-	-	-	1	disquette	
4	1999-03-02	1999-03-25	-	n2k		c		90	-	-	-	-	-	disquettes	
5	2003-05-16	2003-05-19		sci		c		142	-	-	-	-	477	D + 2 disquet	end2003
6	2004-02-19		2004-02-20	n2k		c		211	-	-	-	-	-	CD	
6	2004-03-05	2004-03-15	2004-02-01	n2k		c		211	n2k	c	-	-	140	CD	end 2004
7	2005-10-19	2005-10-26	-	sci		c		141	-	-	-	-	3	CD	end2005
8	2007-03-08	2007-03-23	-	sci		c		141	-	-	-	4	-	CD	
9	2007-07-20	2007-08-03		spa		c		77	spa	c	-	-	44	CD	end2007
10	2007-08-30	2007-09-14		sci		c		142	-	-	-	-	-	CD	end2007
11	2008-12-15	2008-12-22		sci		p	marine	4	sci	p	marine	4	19	CD	end2008
12	2009-03-27	2009-03-27		sci		c		145	-	-	-	-	1	CD	
13	2009-05-12	2009-05-19		sci		c		146	n2k	c	-	4	19	CD	end2009
14	2010-10-04	2010-10-05		n2k		c		215	n2k	c	-	-	1	ReportNet + C	end2010
15	2011-10-06	2011-10-06	2011-10-06	n2k		c		203	n2k	c	-	-	-	ReportNet	end2011
16	2012-10-31	2012-10-31	2012-10-30	n2k	mdb	c		203	n2k	c	-	-	-	ReportNet	end2012(bt)
17	2013-10-01	2013-10-03	-	n2k	xml	c		199	n2k	c	-	-	-	ReportNet	end2013(bt)
18	2014-06-23	2014-06-23	-	n2k	xml	c		195	n2k	c	-	-	-	ReportNet	
19	2014-09-30	2014-10-07	-	n2k	xml	c		194	n2k	c	-	-	-	ReportNet	end2014(bt)
20	2015-09-30	2015-10-16	-	n2k	xml	c		194	n2k	c	-	-	-	ReportNet	end2015
21	2016-12-22	2017-01-16	-	n2k	xml+	c		195	n2k	c	-	-	-	ReportNet	end2016

Tabela2 - Primjer tabele "Datoteke spremljene na WebDav", ovdje je primjer 'Nizozemske'

Ove tabele, uključujući IMCOT i WebDav preglednu tabelu, izrađene su za internu upotrebu, omogućujući tako brzi odgovor na sve vrste zahtjeva prema DG ENV.

4. IZRADA EVROPSKE BAZE PODATAKA NATURA 2000

Sistem obrade podataka Natura 2000 uključuje aplikaciju za upravljanje podacima putem interneta, "Natura 2000 web app" (<http://nature.eea.europa.eu/>), koja omogućuje jedinici DG ENV D3 kontrolu nad izradom službenih i javnih baza podataka u bilo kojem trenutku.

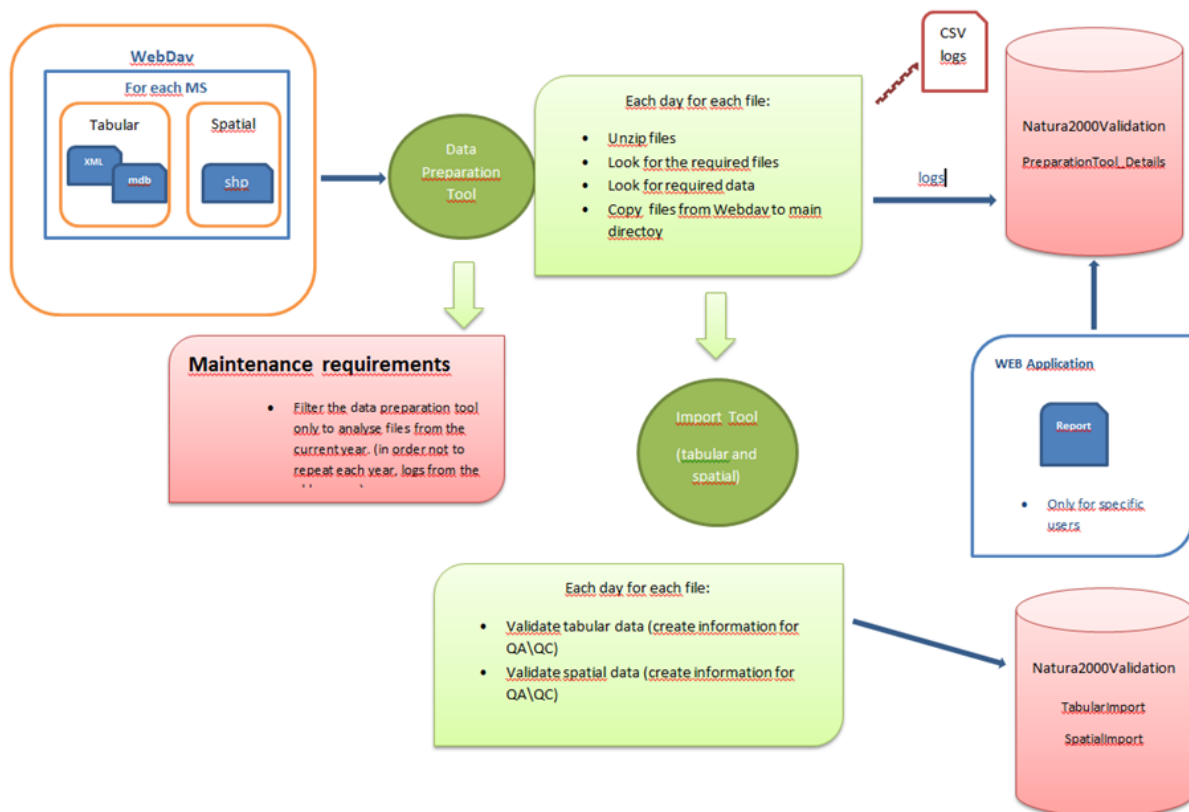
4.1 Prijenos podataka s Reportneta na zajednički radni prostor

Skupove podataka (tabelarne i prostorne) DG Environment preuzima s ReportNeta na zajednički radni prostor koji održava EEA. Ovaj zajednički radni prostor, poznat kao Natura 2000 WebDav, dijele EEA, ETC/BD i DG Environment.

Sistem obrade podataka Natura 2000, razvijen od strane Bilbomatica u ime EEA, pregledava WebDav u potrazi za novim datotekama. Dva procesa se automatski pokreću svake noći:

Alat za pripremu podataka: Otvara zip datoteke, traži sve potrebne datoteke i podatke te kopira datoteke s WebDava u radni direktorij.

Alat za uvoz: Upravlja i provjerava informacije (tabelarne i prostorne) iz datoteka.

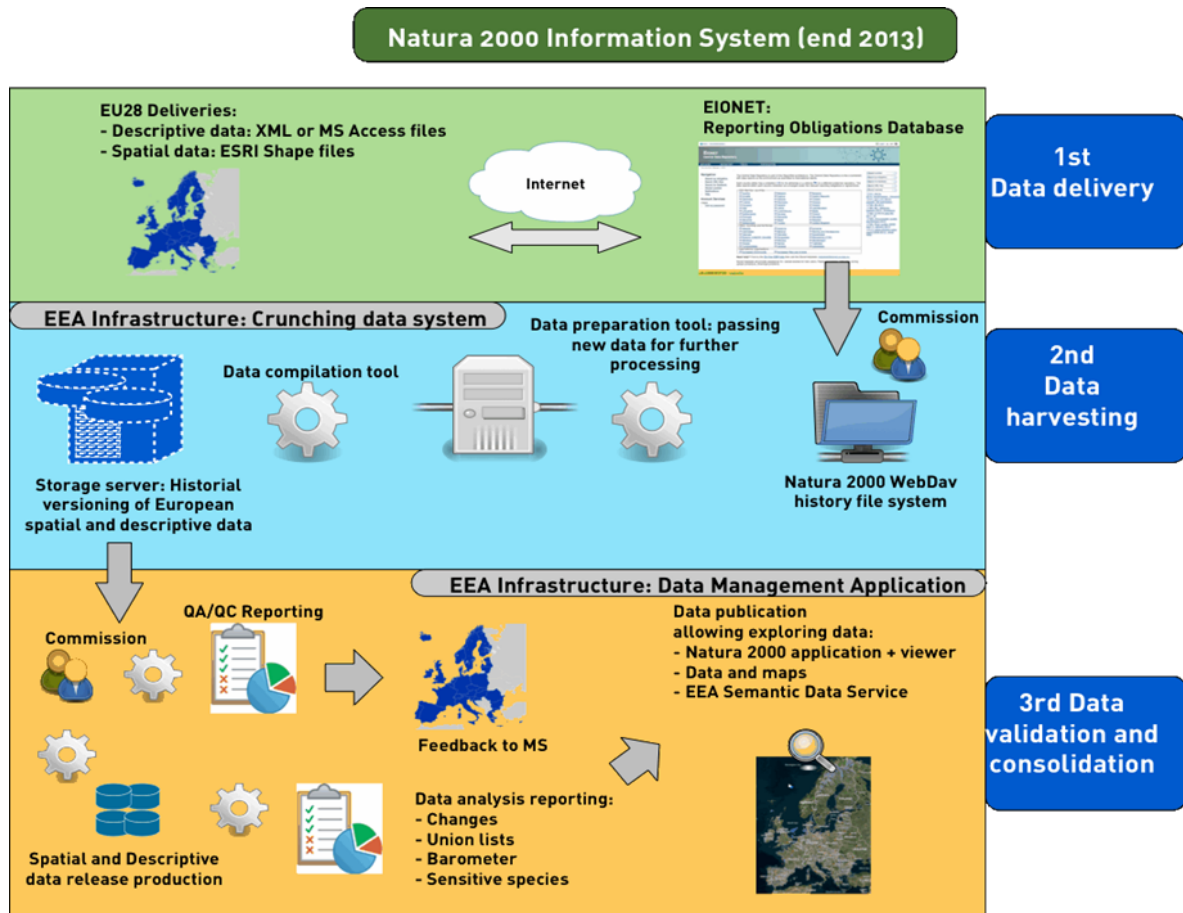

Slika 3 – Prenos datoteka s podacima s WebDava u sistem Natura 2000

69sistemo brade Natura 2000 sastavlja izvješća o promjenama isporuke podataka sa zapisnicima ova dva procesa.

Za pregled tehničke dokumentacije ovih procesa, otiđite na OneNote biblioteku.

Sljedeća shema daje pregled sistema obrade podataka Natura 2000.

Slika 4 – Shema preuzeta iz prezentacije koju je održala Bilbomatika u novembru 2013. Godine

4.2 Sastavljanje baza podataka Natura 2000

Izdanje Održavanje upravlja sa slijedeće tri vrste izdanja:

1. Privremeno izdanje - Ova intermedijarna baza podataka služi kao osnova za QA/QC izvještaje (opisne, prostorne i komparativne)
2. Službeno izdanje – Konsolidirana finalna interna evropska baza podataka koja uključuje osjetljive informacije.
3. Javna izdanja – Konsolidirana finalna javna evropska baza podataka, isključujući osjetljive informacije.

Izdanje Održavanje opisano je u [OneNote bilblioteci](#).

Svi podaci (tabelarni i prostorni) koje šalju države članice podliježu automatskoj provjeri valjanosti, koja se koristi za izradu izvještaja o ocjeni i kontroli kvalitete (QA/QC). Proces QA/QC fokusira se na tri aspekta:

1. Dosljedna reprezentacija lokacije u tabelarnim i prostornim skupovima podataka.
2. Položaj centroidske tačke granice, izračunat pomoću GIS-a, uspoređuje se s vrijednostima latituda i longitude navedenim u tabelarnim podacima.
3. Površina, izračunata pomoću GIS-a, uspoređuje se s vrijednostima navedenim u tabelarnim podacima.

Nakon što podaci prođu QA/QC proces, reprojektiraju se u evropsku projekciju (ETRS LAEA 5210) i skupovi podataka se spajaju kako bi se formirao evropski skup podataka.

Nakon što su podaci potvrđeni, provjereni u pogledu kvalitete i odobreni, stvara se konsolidirana baza podataka za cijelu EU. Ova baza podataka poznata je kao Službeno izdanje. Sadrži izvorne podatke koje su poslale države članice. Koristi se za internu analizu, donošenje odluka, ali se ne dijeli s vanjskim subjektima. Kako bi podaci postali javno dostupni (Javno izdanje), moraju proći još dvije operacije: filtriranje osjetljivih informacija i uklanjanje očitih pravopisnih pogrešaka i dupliranja.

4.2.1 Proces “Čišćenja”

Kako bi se stvorila konsolidirana evropska javna baza podataka, na izvorne podatke koje su poslale države članice izvršene su određene korekcije. Te korekcije su nužne kako bi podaci država članica ispunili tehničke zahtjeve evropske baze podataka i poboljšali njezinu upotrebljivost. Izvorni podaci, kako su dostavljeni, čuvaju se, a sve potrebne korekcije ne mijenjaju sadržaj podataka već su isključivo tehničke prirode. Čišćenje se provodi automatski, a izvršene su sljedeće korekcije:

- Uklanjanje duplih zapisa u svim tabelama.
- Prazni nizovi i polja koja sadrže samo razmake pretvaraju se u NULL vrijednosti.
- Ne-UTF16 kodovi koji stvaraju probleme u XML-u zamjenjuju se svojim heksadecimalnim kodom.
- Pravi se polje za naziv vrste koje uklanja 90% sintaktičkih grešaka u nazivima vrsta (za potrebe pretraživanja).

Za objašnjenje različitih dijelova procesa čišćenja pogledajte Prilog 1.

4.2.2 Filter za osjetljive podatke

Za neke vrste postoji potreba za povjerljivošću kao zaštitom od sakupljanja, što može predstavljati značajnu prijetnju. Stoga je Odbor za staništa dogovorio da se osjetljivi podaci o vrstama neće davati vanjskim subjektima; Komisija mora jamčiti da skupovi podataka, koji će se dijeliti s drugim organizacijama (uključujući druge službe Komisije, istraživače, međunarodne organizacije itd.) ili javnošću, ne sadrže te osjetljive podatke.

Revidirani SDF sadrži polje u kojem države članice mogu označiti informacije o vrstama kao osjetljive (‘oznaka osjetljivih informacija’).

4.2.3 Tehnička dokumentacija

Sva tehnička dokumentacija dostupna je u EEA OneNote biblioteci. Ona sadrži informacije o infrastrukturi i radnim tokovima sistema obrade podataka Natura 2000 [OneNote Library](#).

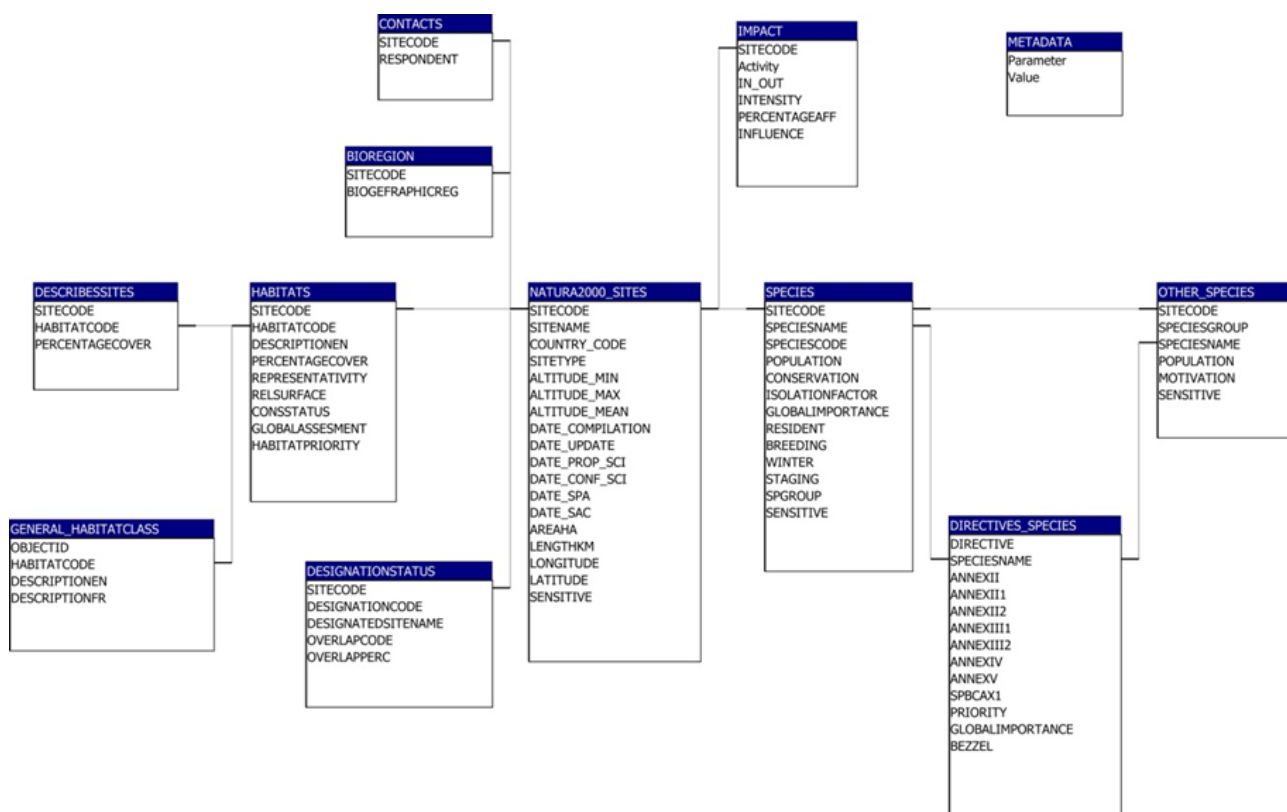
5. NATURA 2000 PROIZVODI

Proizvodi proizašli iz procesa Natura 2000 podijeljeni su na primarne i sekundarne proizvode. Sekundarni proizvodi se dobivaju iz primarnih proizvoda.

5.1 Primarni proizvodi

5.1.1 Tabelarni podaci

Tabelarni podaci sastoje se od kvalitativno provjerene spojene verzije skupova podataka država članica i obuhvataju svih 28 zemalja EU-a. Baza podataka sastoji se od 12 tabela koje su međusobno povezane kako je dalje prikazano.

Slika 5 – Dijagrami odnosa tabelarnih podataka

Službena interna baza podataka sadrži sve podatke, uključujući one o osjetljivim vrstama, dok javna baza podataka ima filtrirane podatke o osjetljivim vrstama. Treba naglasiti da se interna baza podataka mora koristiti za sve radove vezane uz Natura 2000, te da se specifična verzija baze podataka treba jasno navesti u svim naknadnim analizama.

Interna verzija, kao i javna verzija baze podataka, dostupne su u MS Access (.mdb) formatu putem web aplikacije Natura 2000, dok se javna verzija baze podataka može besplatno preuzeti i sa web stranice EEA²⁰.

²⁰http://www.eea.europa.eu/ds_resolveuid/DAT-68-en

5.1.2 Prostorni podaci

Prostorni podaci sastoje se od kvalitativno provjerenih podataka država članica koji su spojeni u skup podataka za cijelu EU u projekciji ETRS LAEA 5210. Prostorni skup podataka sadrži slijedeće karakteristike.

Karakteristika	
ŠIFRU LOKACIJE	Jedinstveni identifikator; koristi se za povezivanje s tabelarnim podacima
NAZIV LOKACIJE	Naziv lokacije; može se koristiti za povezivanje s tabelarnim podacima
TIP LOKACIJE	Označava je li lokacija SCI (Specijalno zaštićeno područje), SPA (Specijalno područje očuvanja) ili oboje.
DATUM IZDAVANJA	Datum izdavanja
MS	Država članica

Prostorni skup podataka je generaliziran u omjeru 1:100.000, što znači da granice lokacije u ovom skupu podataka neće biti toliko precizne kao granice u skupu podataka koje su dostavile države članice. Ovi podaci su dostupni u obliku shapefile datoteka putem web aplikacije Natura 2000, kao i u obliku shapefile i SQLite datoteka na web stranici EEA.²¹

5.2 Sekundarni proizvodi

5.2.1 Izvještaji o validaciji

Izvještaji o kontroli kvalitete (QA/QC) za tablične i prostorne podatke po državama članicama i po razdoblju izvještavanja dostupni su putem web aplikacije Natura 2000. Ova izvješća identificiraju pogreške u podacima. Za detaljnije informacije pogledajte Dodatak 5.

5.2.2 Karte

Niz karata²² izrađuje se za svaku državu članicu i za Europu u cjelini. Karte prikazuju lokacije određene prema Direktivi o pticama, Direktivi o staništima i one lokacije koje su obuhvaćene objema direktivama (lokacije tipa "C").

5.2.3 Statistika

Barometar Natura 2000 uključuje statističke podatke o površini Natura 2000 za SPA i SCI/SCA po državama članicama i na razini EU-a.

Od 2016. godine, proces Barometra je automatiziran i može se izvršiti putem web aplikacije Natura 2000.

Pomoću ove aplikacije, Barometar se može generirati za odabrano izdanje. Za dodatne informacije, pogledajte Dodatke 5 i 6. Za tehničke detalje, posjetite OneNote biblioteku.

²¹http://www.eea.europa.eu/ds_resolveuid/DAT-68-en

²²http://www.eea.europa.eu/ds_resolveuid/3B09AE16-6E15-427B-93BF-148583C06475

5.2.4 Unijske liste

Unijske liste predstavljaju službene popise SCI (Lokaliteta od zajedničkog interesa utvrđenih prema Direktivi o staništima) za svaku biogeografsku regiju. Postoji devet Unijskih lista, po jedna za svaku biogeografsku regiju (Alpska, Atlantska, Crnomorska, Borealna, Kontinentalna, Makaronezijska, Mediteranska, Panonska i Stepska).

Informacije uključene na listama obuhvataju šifru lokacije, naziv lokacije, površinu, koordinate središta lokacije i prioritet (koji označava prisutnost prioritetne vrste staništa ili vrste). Ove liste se godišnje ažuriraju kako bi se uključile (ili izostavile) sve promjene u gore navedenim poljima (naziv, površina, koordinate i prioritet). Države članice pregledavaju promjene na Unijskim listama, koje potom Komisija za staništa odobrava. Nakon odobrenja, liste se objavljuju u Službenom listu Evropske unije²³.

Koraci uključeni u stvaranje Unijskih lista su (vidi također Sliku 6):

1. Baza podataka Unijske liste

Privremene Unijske liste automatski se generiraju u MDB formatu putem web aplikacije Natura 2000 na temelju najnovije službene baze podataka (Preuzmi podatke Natura 2000 > Izvoz podataka o Unijskim listama Natura 2000). Koristeći ovu bazu podataka kao osnovu, ETC/BD pregledava liste, dodajući morska područja odgovarajućoj kopnenoj biogeografskoj listi, osiguravajući da sva područja označe biogeografske regije itd.

2. Izrada izvještaja o promjenama na Unijskim listama

Tabela promjena između službene baze podataka i prethodne službene baze podataka automatski se generira putem web aplikacije Natura 2000 (može se izvesti u različitim formatima, kao što su PDF ili XML). Paralelno, ETC/BD ručno izrađuje dokumente koji prikazuju promjene u dodanim ili uklonjenim lokacijama, promjene u površini, nazivu, koordinatama i prioritetskim značajkama po biogeografskoj regiji i državama članicama. Ovi dokumenti nazivaju se Izvještaji o promjenama na Unijskim listama. Također, ETC/BD osigurava da sve promjene uključene u izvještaje budu pravilno objašnjene od strane država članica; kada to nije slučaj, postavljaju se specifična pitanja državama članicama (normalno, dostave službenih podataka prate dokumenti koji objašnjavaju/pravdaju promjene u skupovima podataka). ETC/BD posvećuje posebnu pažnju lokacijama koje su uklonjene, smanjenju površine (posebno kada je veće od 5% površine SCI) i brisanju prioritetskih karakteristika.

3. Usporedba nacrti Unijskih lista s prethodnim službenim Unijskim listama

U ovoj fazi, nacrti novih Unijskih lista uspoređuju se s prethodnim službenim verzijama kako bi se osiguralo da su sve promjene u skladu s pravilima i smjernicama. Nacrti Unijskih lista, pripremljeni od strane ETC/BD, porede se s prethodnim službenim Unijskim listama odobrenim od strane Komisije za staništa putem softvera za poređenje. Ovo poređenje je paralelan proces s izradom Izvještaja o promjenama na Unijskim listama, što olakšava identifikaciju promjena u površini, dužini, koordinatama i prioritetskim karakteristikama. Sve promjene između prethodnih službenih Unijskih lista i trenutnih nacrti moraju se odraziti u Izvještajima o promjenama na Unijskim listama po državama članicama i po biogeografskoj regiji.

4. Period konsultacije

Nacrti Unijskih lista podliježu razdoblju savjetovanja s državama članicama. ETC/BD šalje nacrti Unijskih lista zajedno s izvještajima o promjenama, koji pravdaju sve promjene, DG ENV (D3, Frank Vassen). Nakon pregleda, DGENV D3 šalje ih državama članicama. Sve promjene trebaju biti pravilno objašnjene od strane država članica u dokumentima koji prate službene dostave. Ako to nije slučaj, državama članicama se traže objašnjenja u Izvještaju o promjenama na Unijskim listama. Na temelju savjeta i komentara država članica, Unijske liste se mijenjaju gdje je to potrebno. Nakon što se uvažavaju komentari i izmjene, konačni nacrti Unijskih lista ponovno se šalju državama članicama.

²³http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/biogeog_regions/index_en.htm

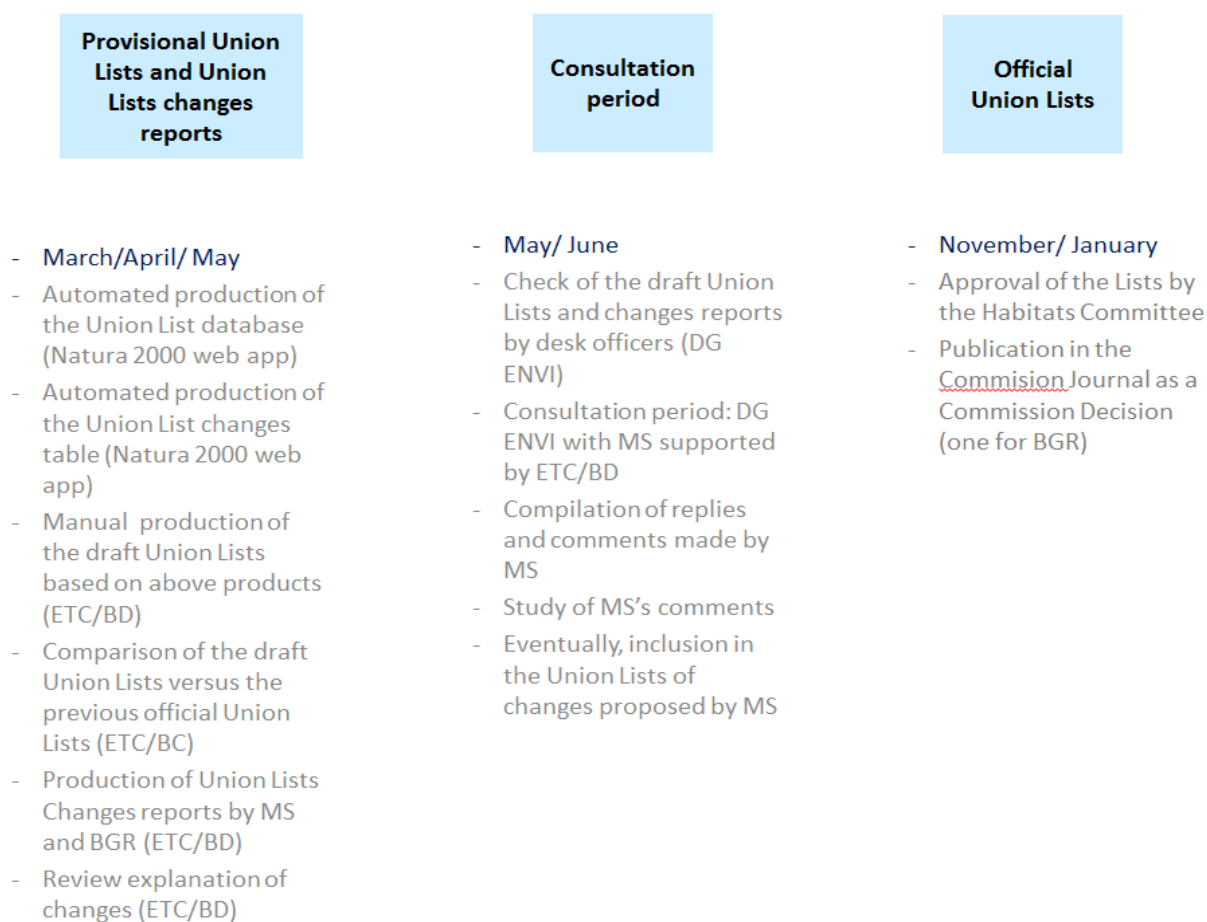
5. Promjene u zadnji minut

ETC/BD razmatra promjene u posljednjem trenutku za sve izmjene koje su zatražene od država članica nakon što su konačni nacrti Unijskih lista već pripremljeni.

Izvješća o promjenama koriste se za rad na Unijskim listama i generiraju se putem web aplikacije Natura 2000. Ova izvještaja pomažu u identifikaciji i praćenju promjena u podacima o prioritetnim značajkama staništa i vrsta, uključujući one s neznatnom "representativnošću" i "populacijom". Neznatna representativnost/populacija označena je s kategorijom D u Standardnom obrascu podataka.

Dodatak 5 pruža detalje o tim izvještajima i njihovoj ulozi u procesu ažuriranja Unijskih lista. Lista radova:

- **Descriptive Data Delivery Change report (Izvještaj o promjenama u isporuci opisnih podataka)**
- **Union Lists Change Report (Izvještaj o promjenama u objedinjavanju popisa)**

Slika 6 - Pregled radnog toka Unijskih listi

5.2.5 Interni Natura 2000 preglednik

Interni Natura 2000 preglednik sličan je javnom pregledniku, ali nudi dodatne funkcionalnosti poput napredne vizualizacije statistike, poboljšanih opcija pretraživanja i pregleda povijesti granica lokacija. Također, pruža informacije o osjetljivim vrstama. Skup podataka koji koristi ovaj preglednik je službeni skup podataka. Ovaj preglednik je dostupan DG Environment, EEA i ETC/BD.

5.2.6 Javni Natura 2000 preglednik

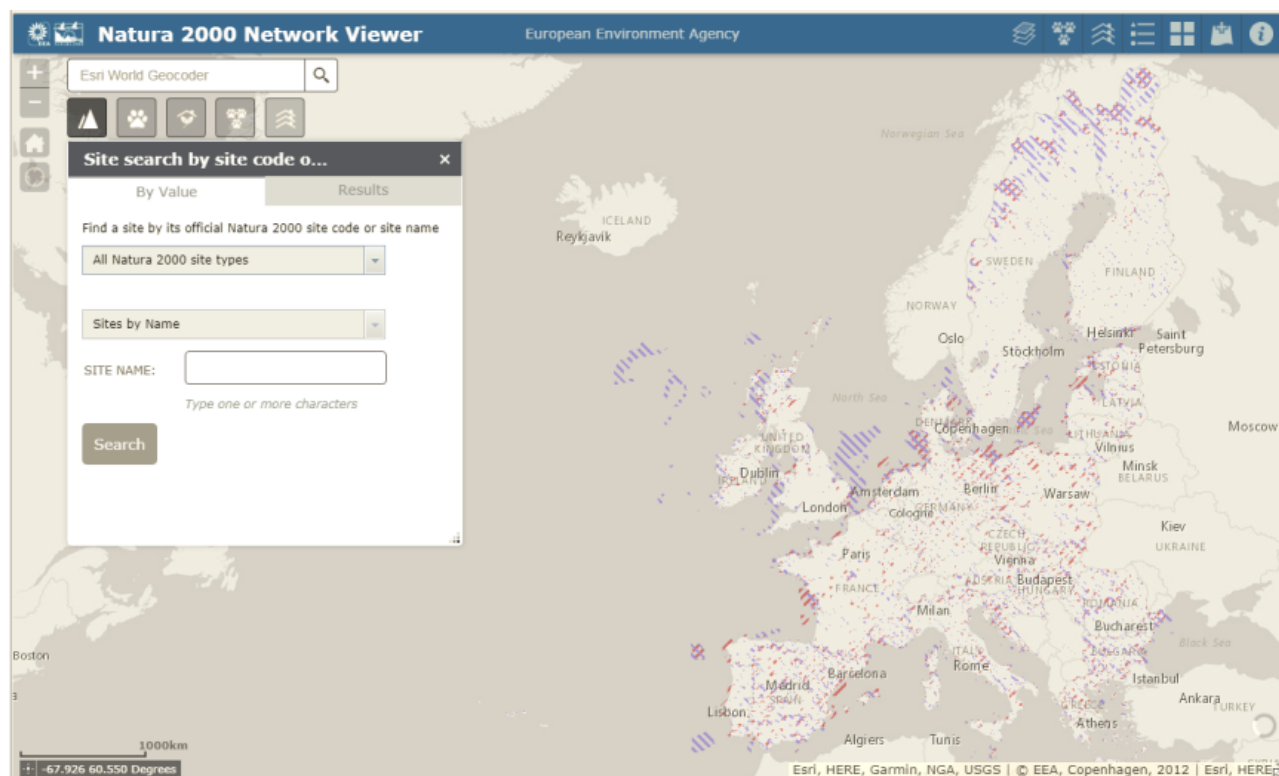
Javni Natura 2000 preglednik²⁴ omogućava korisniku vizualizaciju mreže Natura 2000 i pretraživanje lokacija, staništa i vrsta. Informacije o osjetljivim vrstama nisu dostupne u javnom pregledniku. Podaci prikazani putem javnog preglednika su javni skup podataka.

Glavne funkcije pretraživanja i prikaza su:

- pretraživanje Natura 2000 lokacije (prema nazivu ili kodu),
- pretraživanje svih lokacija za neku vrstu (prema nazivu ili kodu),
- pretraživanje svih lokacija za tip staništa (prema nazivu ili kodu),
- pretraživanje EU distribucijske oblasti (za vrstu ili tip staništa),
- pretraživanje EU distribucijske oblasti za gniježđenje (za vrste ptica),

Postoje tri opcije prikaza za vrste: **standardne tačke / vrsta korištenja lokacije/ veličina populacije**

Postoje tri opcije prikaza za tipove staništa: **standardne tačke/ površina staništa/ stupen očuvanosti**

Slika 7 - Javni Natura 2000 preglednik

²⁴ <http://natura2000.eea.europa.eu/>

Natura 2000 preglednik takođe uključuje:

- Distribucije prema članku 17. i 12., status očuvanosti, pokrivenost površinom, populacija
- Biogeografske regije, zemljišne parcele kupljene uz sufinansiranje LIFE-a.
- Mogućnost dodavanja podataka na kartu pretraživanjem slojeva u ArcGIS Online, unosom URL-ova ili učitavanjem lokalnih datoteka u različitim formatima (SHP, CSV, GPX i GeoJSON).
- Korisnici s EEA organizacijskim ArcGIS Online računom mogu sačuvati svoje karte uključujući dodatne slojeve. Drugi korisnici ne mogu spremiti sačuvati svoje kombinacije.

Za više informacija o pregledniku, molimo posjetite OneNote biblioteku.

5.2.7 Pregled pretražitelja karata

Pregled Natura 2000 pretražitelja dostupan je na:

<http://eea.maps.arcgis.com/apps/PublicGallery/index.html?appid=4f9dfe066884d96b6f1298ef21e38cb>

Pretraživači karata su:

- Natura 2000 pretražitelji karata (u izradi)
- Barometar pretražitelja (bliži završetku)
- Natura 2000 i Corine pretražitelji zemljišta (nacrt)
- Natura 2000 pretražitelj istorije (nacrt)

ANEKS 1 - Opis procesa "Čišćenje"

Ukloniti duple zapise u svim tabelama

Neki skupovi podataka koje šalju države članice sadrže duple zapise, što znači da postoje identični ponavljajući unosi, npr. za određenu lokaciju. Ove duple zapise potrebno je ukloniti, između ostalog, kako bi se osigurala tačna statistička kalkulacija.

Prazni nizovi i polja koja sadrže samo razmake pretvaraju se u NULL

'Prazna polja unutar tabela često sadrže razmake, koji se uklanjaju. Osim toga, prazni nizovi²⁵ postavljaju se na NULL²⁶, što jasno označava da vrijednost ne postoji.

Ne-UTF16 kodovi koji uzrokuju probleme u XML-u zamjenjuju se njihovim heksadecimalnim kodovima

UTF16²⁷ je kodiranje znakova koje može kodirati cijeli Unicode repertoar. U nekim slučajevima baze podataka sadrže druga kodiranja znakova, koja su zamijenjena njihovim heksadecimalnim kodom kako bi se omogućila konverzija u XML.

Napravljeno je polje za naziv vrste koje uklanja 90% sintaktičkih pogrešaka u nazivima vrsta (za potrebe pretraživanja). Koraci su sljedeći:

Korak 1 : Izbriši praznine s prednje i zadnje strane

Korak 2 : ukloni sve -/v, -/v, -/st, -/sh, -/e ...etc

Korak 3 : ukloni sve ono sa nekim imenom i datumom na kraju reda

Korak 4 : ukloni brojeve, A-?

Korak 5 : ukloni duple praznine '-', ' ', '[', ']'

Korak 6 : ukloni neobične sadržaje, (Roem. & Schult., ", ', A, ì, *, =...)

Korak 7 : ukloni vodeće praznine još jednom.

Korak 8 : Postavi mala/velika slova

Korak 9 : Ispravi ('l.' na 'L.').

Korak 10 : Izbriši sve duplikate, završi sa ','

Korak 11 : ukloni ., &, (,)

Korak 12 : zamijeni oa, au, ea, ae, ui, eu, eo, ia, ei, ea, oe, i=y

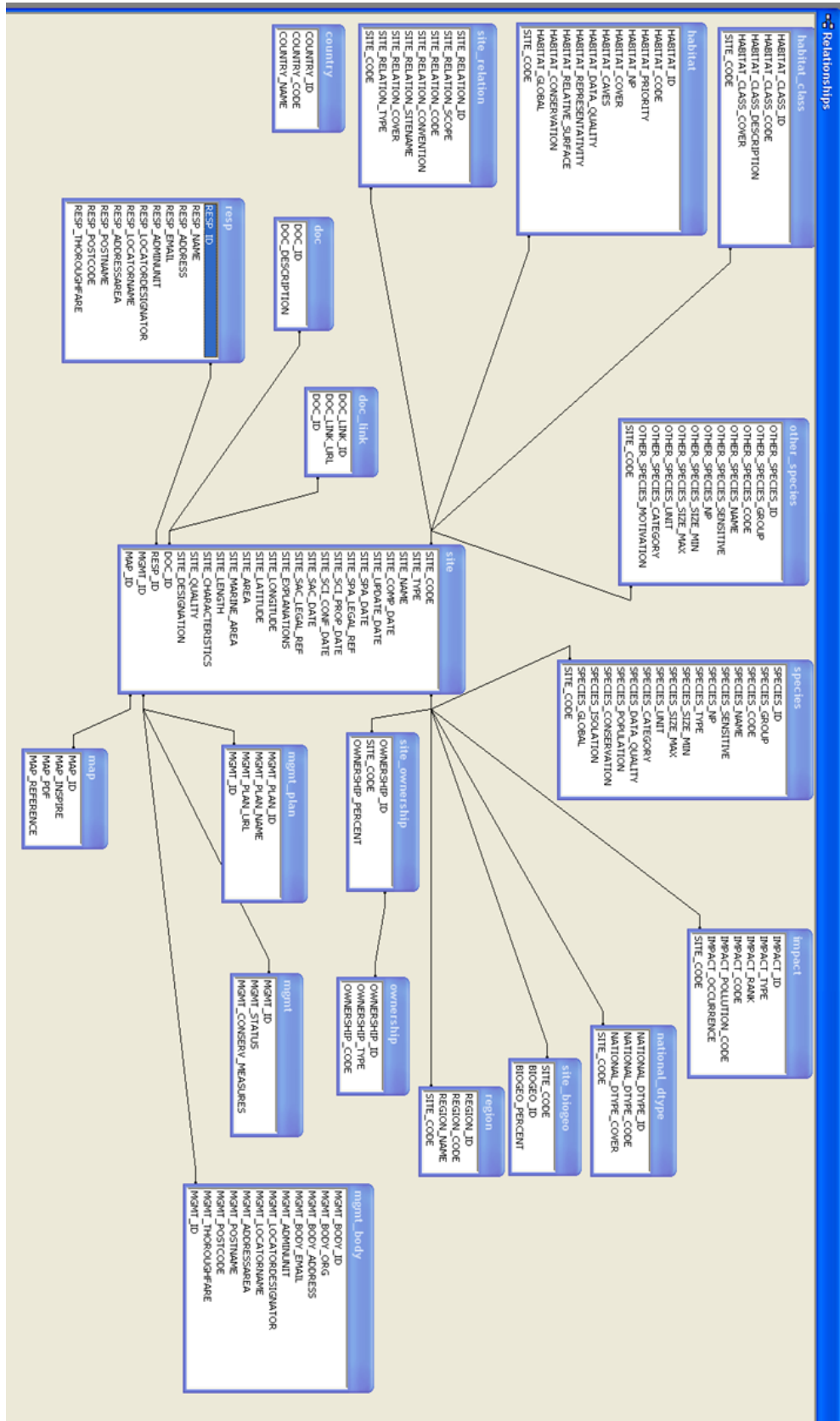
²⁵ Niz je sekvenca simbola odabranih iz skupa ili abecede.

²⁶ Nula je karakter sa vrijednošću 0

²⁶ Nula je karakter sa vrijednošću 0

²⁷ 16-bit UCS/Unicode Transformation Format is a variable-length character encoding for Unicode. Unicode is a industry standard which allows the representation of and manipulation of text as expressed in most of the worlds writing systems.

ANEX 2 - Diagram entiteta i relacija - Predložak baze podataka Natura 2000 koji koriste države članice za prijenos podataka

ANEKS 3 - Referentni portal Natura 2000

Referentni portal²⁸ Natura 2000 pomaže u vezi sa Standardnim obrascem za podatke. Ovaj portal pruža skup popisa šifri koje se koriste u Standardnom obrascu za podatke.

3. Reference Portal for Natura 2000

The Reference Portal for NATURA 2000 is part of the Standard Data Form (SDF). The portal provides those elements of the SDF which are subject to change over time and subject to changes due to technical developments. These elements are reference documents (e.g. the coding of species), technical support material (e.g. data-model, applications) as well as guidelines to ensure a consistent use of the SDF by all Member States and to outline the technical and administrative procedures on how to submit data to the Commission.

- [Standard Data Form](#)

1) ISO 3166 country-code (SDF field: 1.2)

Each Natura 2000 site is recognized by a unique code, whereof the first two characters form the country code. The EU rule of the use of the **2-letter ISO 3166 country-code** is applied (see [iso.org](#)). **Exception:** UK is used instead of GB in order to keep the existing coding for site identifiers

English Name	ISO code	English Name	ISO code
Austria	AT	Italy	IT
Belgium	BE	Latvia	LV
Bulgaria	BG	Lithuania	LT
Croatia	HR	Luxembourg	LU
Cyprus	CY	Malta	MT
Czech Republic	CZ	Netherlands	NL
Denmark	DK	Poland	PL
Estonia	EE	Portugal	PT
Finland	FI	Romania	RO
France	FR	Slovakia	SK
Germany	DE	Slovenia	SI
Greece	GR	Spain	ES
Hungary	HU	Sweden	SE
Ireland	IE	United Kingdom	UK

Maintained by: International Organisation for Standardization (ISO), last updated: 24.5.2013

2) List of SCIs per Biogeographical Region (SDF field: 1.7)

The list of sites per biogeographical region, containing for each site the date of its first appearance on the community list is currently under preparation and will be checked with the Habitats Committee before being uploaded here". For some countries due to the change of site-codes and names between community list publications, bilateral contacts may be needed before finalising a first draft

Maintained by: DG Environment, European Environment Agency (EEA), last updated: 12.04.2011

3) Marine Boundaries (SDF field: 2.3)

For the calculation of the percentage of marine area the Mean High Water Mark should be applied. However some Member States need to apply a different definition due to national legislation.

- [Overview definition marine boundary](#)

Maintained by: DG Environment, European Environment Agency (EEA), (based on input by Member States), last updated: 18.05.2011

4) NUTS regions (SDF field: 2.5)

NUTS is the Nomenclature of territorial units for statistics of Europe, which is maintained by EUROSTAT. For the SDF field 2.5 the NUTS level2 is used.

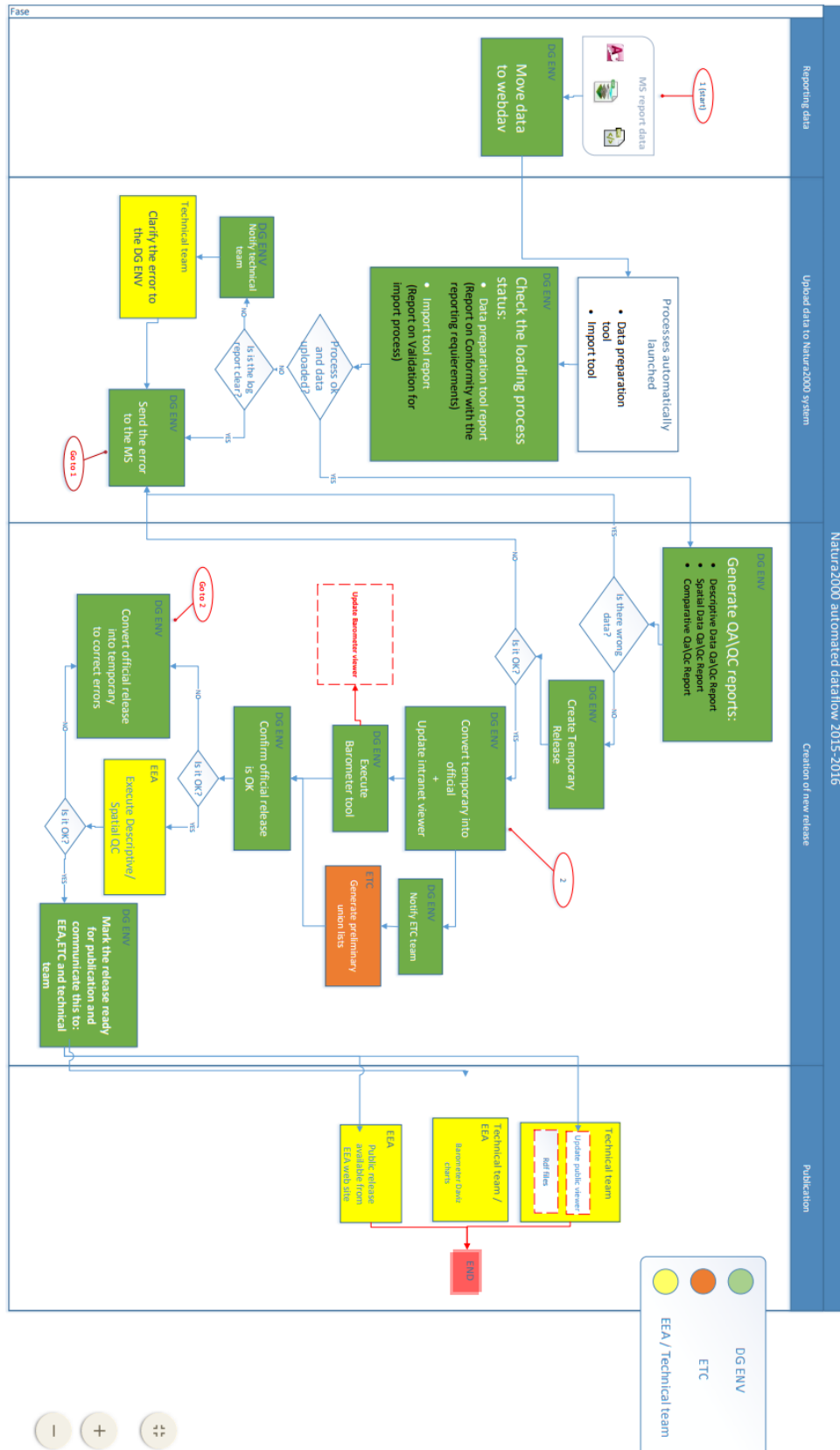
Neki popisi šifri mogu se mijenjati tokom vremena zbog tehničkog razvoja. Referentni portal omogućava državama članicama da lako pronađu ove popise. Popise šifri održavaju različiti akteri, uključujući ETC/BD, EEA i DG ENV, te ih objavljuju u BDC. Određeni portali, kao što su referentni portal Natura 2000, referentni portal prema članu 17. i referentni portal prema članu 12., povezani su s ovim popisima šifri.

²⁸ http://biodiversity.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal

ANEKS 4 - Natura 2000 - Radni tok proizvodnje baze podataka

Tok rada je dostupan

od https://svn.eionet.europa.eu/repositories/Natura2000/Documentation/Natura2000%20WorkFlow_final.pdf

ANEKS 5 - Natura 2000 web aplikacija

Sistem za obradu podataka Natura 2000 ima korisnički portal nazvan Natura 2000 web aplikacija, dostupnu na <http://nature.eea.europa.eu/>. Ova aplikacija namijenjena je za rad sa podacima i generisanje izvještaja od strane osoblja u DG ENV, ETC/BD te, u ograničenoj mjeri, osoblja EEA. DG ENV i EEA imaju pristup putem intraneta, dok kolege iz ETC/BD imaju pristup putem interneta i specifične uloge dodijeljene njihovom Eionet prijavi.

Natura 2000 Member State links

Austria	Natura 2000 in Austria
	Lebensministerium - Natura 2000
	Burgenland
	Kärnten
	Niederösterreich
	Oberösterreich
	Salzburg
	Steiermark
Belgium	Tirol
	Vorarlberg
	Wien
	Natura 2000 in Belgium
	Brussel/Bruxelles
	Vlaanderen
Belgium	Vlaanderen, Natura 2000 GIS Portal
	Wallonie
	Wallonie - Biodiversity Information System
Bulgaria	Natura 2000 in Bulgaria
Croatia	Natura 2000 in Croatia
Cyprus	Ministry of Agriculture, Natural Resources and Environment
Czech Republic	Natura 2000 in Czech Republic
Denmark	Skov-og Naturstyrelsen
Estonia	Natura 2000 in Estonia
Finland	Natura 2000 in Finland
France	Natura 2000 in France
Germany	Natura 2000 Links in Germany
	BfN: Natura 2000
Greece	Natura 2000 in Greece (Intro)
	Natura 2000 in Greece
Hungary	Natura 2000 Information System in Hungary
Ireland	Natura 2000 in Ireland (PDF)
Italy	Natura 2000 in Italy (Not Official Site)
Latvia	Natura 2000 in Latvia
Lithuania	Natura 2000 in Lithuania
Luxembourg	Natura 2000 in Luxembourg
Malta	Malta Environment & Planning Authority
Netherlands	Natura 2000 in Netherlands
Poland	Natura 2000 in Poland
Portugal	Natura 2000 in Portugal

Natura 2000 web app Screen shot (Mart 2017)

Odjeljci web aplikacije navedeni su u nastavku. Tamo gdje se generišu izvještaji, objašnjenje svrhe izvještaja nalazi se u uvodima izvještaja.

Pretraga područja

Pretraga vrsta

Pretraga staništa

Preglednik karata (unutrašnja verzija koja uključuje osjetljive vrste)

IZVJEŠTAJI:

1. **Izveštaj o promjenama u isporuci opisnih podataka:** Ovo je brza provjera koja se obavlja kako bi se identifikovale razlike između različitih verzija baze podataka koje je dostavila država članica. Svrha izveštaja je pomoći u ranom provjeravanju jesu li promjene koje utječu na bazu podataka odgovarajuće obrazložene. Za detaljniji uvid u podatke istaknute u ovom izveštaju, molimo konsultujte izvornu bazu podataka. Da biste provjerili jesu li ove promjene ispravno obrazložene od strane država članica, molimo pogledajte pripadajuće objašnjavajuće bilješke u Reportnet mapi države članice. Za bilo kakve anomalije u ovom izveštaju, potrebno je obratiti se DG OKOLIŠU: Frank Vassen, frank.vassen@ec.europa.eu, or René Deprez, rene.deprez@ec.europa.eu.
2. **Izveštaj o promjenama u prostornim podacima:** Ovaj izveštaj pruža brzu provjeru koja omogućava identifikaciju razlika između različitih verzija baza podataka koje dostavljaju države članice. Njegova svrha je pomoći u ranom prepoznavanju da li su promjene u bazi podataka adekvatno obrazložene. Za detaljno proučavanje podataka istaknutih u ovom izveštaju, molimo vas da se konzultirate s originalnim bazama podataka. Da biste provjerili jesu li promjene pravilno obrazložene od strane država članica, pregledajte prateće objašnjenje u fascikli Reportnet te države. Za sve anomalije u ovom izveštaju, potrebno je obratiti se DG ENVIRONMENT Frank Vassen, frank.vassen@ec.europa.eu, ili René Deprez, rene.deprez@ec.europa.eu.
3. **IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA između verzije X i verzije Y (Izveštaj o promjenama u Union Lists):** Izveštaj o promjenama omogućuje poređenje Union Lists Natura 2000 između dva odabrana izdanja. U slučaju pitanja, potrebno je obratiti se: refportnatura2000@mnhn.fr
4. **Izveštaj o osjetljivim vrstama** (Uvod nedostaje)
5. **Izveštaj o barometru** (Uvod nedostaje)

ODRŽAVANJE IZDANJA

1. **Izveštaj o usklađenosti sa zahtjevima izveštaja:** Svrha ovog dokumenta je provjeriti je li informacija u nacionalnoj isporuci podataka koju su dostavile države članice pravilno oblikovana i u skladu s smjernicama izveštavanja kako je navedeno u Odluci Komisije 2011/484/EU. Na temelju informacija sadržanih u ovom dokumentu, nacionalnim vlastima se upućuje poziv da isprave podatke i, ako je potrebno, ponovno dostave svoje nacionalne baze podataka. U slučaju pitanja potrebno je obratiti se: refportnatura2000@mnhn.fr
2. **Izveštaj o validaciji za proces uvoza:** Svrha ovog dokumenta je provjeriti je li informacija u nacionalnoj isporuci podataka koju su dostavile države članice pravilno oblikovana i u skladu s smjernicama izveštavanja kako je navedeno u Odluci Komisije 2011/484/EU. Na temelju informacija sadržanih u ovom dokumentu, nacionalnim vlastima se upućuje poziv da isprave podatke i, ako je potrebno, ponovno dostave svoje nacionalne baze podataka. U slučaju pitanja, potrebno je obratiti se: refportnatura2000@mnhn.fr
3. **Izveštaj o QA/QC opisnih podataka** - Usklađenost sa Standardnim obrascem za podatke Natura 2000: Svrha ovog dokumenta je provjeriti je li informacija u nacionalnoj isporuci podataka usklađena s tehničkim zahtjevima navedenim u Odluci Komisije 2011/484/EU. Popis QA/QC provjera koji je izveden obuhvaća samo najvažnije aspekte kvalitete podataka, potpunosti i dosljednosti te se stoga ne smije smatrati iscrpnim. Na temelju informacija sadržanih u ovom dokumentu, nacionalnim vlastima se upućuje poziv da isprave podatke i, ako je potrebno, ponovno dostave svoje nacionalne baze podataka. U slučaju pitanja, potrebno je obratiti se: refportnatura2000@mnhn.fr

4. **Izveštaj o prostornoj kontroli kvalitete (QA/QC): Usklađenost sa Standardnim obrascem za podatke Natura 2000:** Svrha ovog dokumenta je provjeriti je li informacija u nacionalnoj isporuci podataka usklađena s tehničkim zahtjevima navedenim u Odluci Komisije 2011/484/EU. Popis QA/QC provjera koji je izveden obuhvaća samo najvažnije aspekte kvalitete podataka, potpunosti i dosljednosti te se stoga ne smije smatrati iscrpnim. Na temelju informacija sadržanih u ovom dokumentu, nacionalnim vlastima se upućuje poziv da isprave podatke i, ako je potrebno, ponovno dostave svoje nacionalne baze podataka. U slučaju pitanja, potrebno je obratiti se: refportnatura2000@mnhn.fr
5. **UPOREDNI IZVJEŠTAJ o kontroli kvalitete (QA/QC): Usklađenost sa Standardnim obrascem za podatke Natura 2000:** Popis provedenih QA/QC provjera pokriva samo najvažnije aspekte kvalitete podataka, cjelovitosti i dosljednosti te se stoga ne smije smatrati iscrpnim. Na temelju informacija uključenih u ovaj dokument, nacionalna tijela se pozivaju da isprave i, ako je potrebno, ponovno pošalju svoje nacionalne baze podataka. U slučaju pitanja, potrebno je obratiti se: refportnatura2000@mnhn.fr
6. **Izveštaj o procesu upravljanja izdavanjem:** (Nedostaje uvod?)
7. **Izveštaj o procesu Unijske liste:** Svrha ovog dokumenta je provjeriti jesu li informacije u nacionalnim dostavama podataka koje su prijavile države članice pravilno oblikovane i slijede li smjernice za izvještavanje, kako je navedeno u Provedbenoj odluci Komisije 2011/484/EU. U slučaju pitanja potrebno je obratiti se: refportnatura2000@mnhn.fr

ANEKS 6 - Statistika izradjena za Natura 2000 od strane EEA i ETC

Pozadina

EEA, ETC/BD i ETC/ICM redovno izrađuju statistike o podacima Natura 2000. Te statistike koriste se kao osnova za različite pokazatelje, osnovne podatke o biološkoj raznolikosti te za pripremu rasprava i sastanaka s državama članicama. One su važan alat za donošenje odluka i podršku u kreiranju ekološke politike.

1) Barometer

Uvod sa web stranice DG ENV:

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/index_en.htm

Vizualizacije podataka s EEA:

[Daviz visualisation](#)

[Tableau visualisation](#)

[The Barometer viewer](#)

Izračuni barometra iz web aplikacije Natura 2000:

<http://nature.eea.europa.eu/BarometerOptions.aspx>

The [Barometer methodology document](#)

2) SEBI indikatori

[Complementarity between European designations \(Natura 2000 and Emerald networks\) and national designations by share of terrestrial area](#) (figure 3 of [SEBI007](#))

[Sites designated under the EU Habitats and Birds Directives](#) (SEBI008)

3) Pokrivenost Corine klase zemljišnog pokrova u mreži Natura 2000, objedinjeno prema NUTS 3 regijama:

Podaci su dostupni na web stranici EEA:

<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/natura2000-clc-by-nuts>

[The methodology document](#)

3) Pomorska Natura 2000 područja prema pomorskim podregijama:

[EEA pomorski pokazatelj: Pomorska zaštićena područja u evropskim morima](#)

Godišnje ažuriranje pokriva pomorskih Natura 2000 područja prema MFSD podregijama još uvijek nije dostupno online, ali će biti povezano, na primjer, s ove stranice: <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/europe-protected-areas>

ANEKS 7 - Usklađivanje prethodnog -> trenutnog predložka baze podataka Natura 2000

Prethodna Access baza podataka	Trenutna Access baza podataka	Komentari od ETC/BD
Biotop.SITECODE	Biotop.SITECODE	
Biotop.TYPE	Site.SITE_TYPE	
Biotop.DATE	Site.SITE_COMP_DATE	
Biotop.UPDATE	Site.SITE_UPDATE_DATE	
Biotop.DATE_PROP	Site.SITE_SCI_PROP_DATE	
Biotop.DATE_CON	Site.SITE_SCI_CONF_DATE	
Biotop.SPA_DATE	Site.SITE_SPA_DATE	
Biotop.SAC_DATE	Site.SITE_SAC_DATE	
Biotop.RESPONDENT	Site.RESP_ID, Resp.RESP_NAME, Resp.RESP_ADDRESS, Resp.RESP_EMAIL Resp.RESP_ADMINUNIT* Resp.RESP_LOCATORDESIGNATOR* Resp.RESP_LOCATORNAME* Resp.RESP_ADDRESSAREA* Resp.RESP_POSTNAME* Resp.RESP_POSTCODE* Resp.RESP_THOROUGHFARE*	Veza mora biti izvršena pomoću ID-a. *Ova polja služe za unos adresa, strukturiranih prema INSPIRE specifikacijama za podatke.
Biotop.MANAGER	Site.MGMT_ID, mgmt_body.MGMT_BODY_ID, mgmt_body.MGMT_BODY_ORG, mgmt_body.MGMT_BODY_ADDRESS, mgmt_body.MGMT_BODY_EMAIL Mgmt_body.MGMT_ADMINUNIT* Mgmt_body.MGMT LOCATORDESIGNATOR* Mgmt_body.MGMT LOCATORNAME* Mgmt_body.MGMT ADDRESSAREA* Mgmt_body.MGMT POSTNAME* Mgmt_body.MGMT POSTCODE* Mgmt_body.MGMT THOROUGHFARE*	Veza mora biti izvršena pomoću ID-a. *Ova polja služe za unos adresa, strukturiranih prema INSPIRE specifikacijama za podatke.
Biotop.SITE_NAME	Site.SITE_NAME	
Biotop.AREA	Site.SITE_AREA	
Biotop.LENGTH	Site.SITE_LENGTH	
Biotop.LON_EW	Site.SITE_LONGITUDE	Zamijenjeno jednim poljem u novoj verziji. Format za koordinate promijenjen je u decimalne stupnjeve.
Biotop.LON_DEG		
Biotop.LON_MIN		
Biotop.LON_SEC		
Biotop.LAT_DEG	Site.SITE_LATITUDE	Zamijenjeno jednim poljem u novoj verziji. Format za koordinate promijenjen je u decimalne stupnjeve.
Biotop.LAT_MIN		
Biotop.LAT_SEC		
Biotop.LAT_NZ		

Biotop.ALT_MEAN		Polje je uklonjeno u revidiranom SDF-u.
Biotop.ALT_MAX		Polje je uklonjeno u revidiranom SDF-u.
Biotop.ALT_MIN		Polje je uklonjeno u revidiranom SDF-u.
Biotop.QUALITY	Site.SITE_QUALITY	
Biotop.VULNAR		To polje je zamijenjeno odjeljkom "Prijetnje, pritisci i aktivnosti s utjecajem na mjesto"
Biotop.DESIGN	Site.SITE_DESIGNATION	
Biotop.DOCUM	Site.DOC_ID, doc.DOC_DESCRIPTION, doc_link.DOC_LINK_ID, doc_link.DOC_LINK_URL	Veza s 2 tabele. Veza mora biti izvršena pomoću ID-a.
Biotop.CHARACT	Site.SITE_CHARACTERISTICS	
Biotop.MANAGPL	Site.MGMT_ID, mgmt.MGMT_STATUS, mgmt.MGMT_CONSERVATION_MEASURES, mgmt_plan.MGMT_PLAN_ID, mgmt_plan.MGMT_PLAN_NAME, mgmt_plan.MGMT_PLAN_URL	Veza s 2 tabele. Veza mora biti izvršena pomoću ID-a.
Biotop.PHOTOS		Polje je uklonjeno u revidiranom SDF-u.
Biotop.MAPSINCL	Site.MAP_ID, map.MAP_INSPIRE, map.MAP_PDF, map.MAP_REFERENCE	Veza mora biti izvršena pomoću ID-a.
Biotop.ALPINE	Site_biogeo. BIOGEO_ID	Kodovi iz referentne tabele REF_BIOGEO.
Biotop.ATLANTIC	Site_biogeo. BIOGEO_ID	
Biotop.CONTINENT	Site_biogeo. BIOGEO_ID	
Biotop.MACARONES	Site_biogeo. BIOGEO_ID	
Biotop.MEDITERR	Site_biogeo. BIOGEO_ID	
Biotop.BOREAL	Site_biogeo. BIOGEO_ID	
Biotop.OWNER	Siteownership.OWNERSHIP_PERCENT, ownership.OWNERSHIP_ID, ownership.OWNERSHIP_TYPE	Veza mora biti izvršena pomoću ID-a.
Amprep.SITECODE	Species.SITE_CODE	
Amprep.SPECNUM	Species.SPECIES_CODE	
Amprep.TAX_CODE		Polje je uklonjeno u revidiranom SDF-u.
Amprep.SPECNAME	Species.SPECIES_NAME	
Amprep.RESIDENT	Species.SPECIES_TYPE	
Amprep.BREEDING		
Amprep.WINTER		
Amprep.STAGING		
Amprep.POPULATION	Species.SPECIES_POPULATION	
Amprep.CONSERVE	Species.SPECIES_CONSERVATION	
Amprep.ISOLATION	Species.SPECIES_ISOLATION	
Amprep.GLOBAL	Species.SPECIES_GLOBAL	
Amprep.ANNEX_II		Informacije o Aneksima bit će dostupne u referentnoj tablici pod nazivom REF_SPECIES.

Bird.SITECODE	Species.SITE_CODE	
Bird.SPECNUM	Species.SPECIES_CODE	
Bird.TAX_CODE		Polje je uklonjeno u revidiranom SDF-u.
Bird.SPECNAME	Species.SPECIES_NAME	
Bird.RESIDENT	Species.SPECIES_TYPE	
Bird.BREEDING		
Bird.WINTER		
Bird.STAGING		
Bird.POPULATION	Species.SPECIES_POPULATION	
Bird.CONSERVE	Species.SPECIES_CONSERVATION	
Bird.ISOLATION	Species.SPECIES_ISOLATION	
Bird.GLOBAL	Species.SPECIES_GLOBAL	
Bird.ANNEX_II		Informacije su već dostupne u tablici pod nazivom REF_BIRDS
Fishes.SITECODE	Species.SITE_CODE	
Fishes.SPECNUM	Species.SPECIES_CODE	
Fishes.TAX_CODE		Polje je uklonjeno u revidiranom SDF-u.
Fishes.SPECNAME	Species.SPECIES_NAME	
Fishes.RESIDENT	Species.SPECIES_TYPE	
Fishes.BREEDING		
Fishes.WINTER		
Fishes.STAGING		
Fishes.POPULATION	Species.SPECIES_POPULATION	
Fishes.CONSERVE	Species.SPECIES_CONSERVATION	
Fishes.ISOLATION	Species.SPECIES_ISOLATION	
Fishes.GLOBAL	Species.SPECIES_GLOBAL	
Fishes.ANNEX_II		Informacije o Aneksima bit će dostupne u referentnoj tabeli pod nazivom REF_SPECIES.
Invert.SITECODE	Species.SITE_CODE	
Invert.SPECNUM	Species.SPECIES_CODE	
Invert.TAX_CODE		Polje je uklonjeno u revidiranom SDF-u.
Invert.SPECNAME	Species.SPECIES_NAME	
Invert.RESIDENT	Species.SPECIES_TYPE	
Invert.BREEDING		
Invert.WINTER		
Invert.STAGING		
Invert.POPULATION	Species.SPECIES_POPULATION	
Invert.CONSERVE	Species.SPECIES_CONSERVATION	
Invert.ISOLATION	Species.SPECIES_ISOLATION	
Invert.GLOBAL	Species.SPECIES_GLOBAL	

Invert.ANNEX_II		Informacije o Aneksima bit će dostupne u referentnoj tabeli pod nazivom REF_SPECIES.
Mammal.SITECODE	Species.SITE_CODE	
Mammal.SPECNUM	Species.SPECIES_CODE	
Mammal.TAX_CODE		Polje je uklonjeno u revidiranom SDF-u.
Mammal.SPECNAME	Species.SPECIES_NAME	
Mammal.RESIDENT	Species.SPECIES_TYPE	
Mammal.BREEDING		
Mammal.WINTER		
Mammal.STAGING		
Mammal.POPULATION	Species.SPECIES_POPULATION	
Mammal.CONSERVE	Species.SPECIES_CONSERVATION	
Mammal.ISOLATION	Species.SPECIES_ISOLATION	
Mammal.GLOBAL	Species.SPECIES_GLOBAL	
Mammal.ANNEX_II		Informacije o Aneksima bit će dostupne u referentnoj tabeli pod nazivom REF_SPECIES.
Plant.SITECODE	Species.SITE_CODE	
Plant.SPECNUM	Species.SPECIES_CODE	
Plant.TAX_CODE		Polje je uklonjeno u revidiranom SDF-u.
Plant.SPECNAME	Species.SPECIES_NAME	
Plant.POPULATION	Species.SPECIES_POPULATION	
Plant.CONSERVE	Species.SPECIES_CONSERVATION	
Plant.ISOLATION	Species.SPECIES_ISOLATION	
Plant.GLOBAL	Species.SPECIES_GLOBAL	
Plant.ANNEX_II		Informacije o Aneksima bit će dostupne u referentnoj tabeli pod nazivom REF_SPECIES.
Spec.SITECODE	Other_species.SITE_CODE	
Spec.TAXGROUP	Other_species.OTHER_SPECIES_GROUP	
Spec.TAX_CODE		Polje je uklonjeno u revidiranom SDF-u.
Spec.SPECNUM	Other_species.OTHER_SPECIES_CODE	
Spec.SPECNAME	Other_species.OTHER_SPECIES_NAME	
Spec.POPULATION	Other_species.OTHER_SPECIES_SIZE_MIN, Other_species.OTHER_SPECIES_SIZE_MAX, Other_species.OTHER_SPECIES_UNIT, Other_species.OTHER_SPECIES_CATEGORY	Podijeljeno je u 4 polja u novom SDF-u.
Spec.MOTIVATION	Other_species.OTHER_SPECIES_MOTIVATION	
area.LANDAREA	Site.SITE_AREA	
area.MARINEAREA	Site.SITE_MARINE_AREA	

Activity.SITECODE	Impact.SITE_CODE	
Activity.ACT_CODE	Impact.IMPACT_CODE	
Activity.IN_OUT	Impact.IMPACT_OCCURENCE	Veza s tabelom je modificirana.
Activity.INTENSITY	Impact.IMPACT_RANK	
Activity.COVER		Polje je uklonjeno u revidiranom SDF-u.
Activity.INFLUENCE	Impact.IMPACT_TYPE	
desigc.SITECODE	national_dtype.SITE_CODE	
desigc.DESICODE	national_dtype.NATIONAL_DTYPE_CODE	
desigc.COVER	national_dtype.NATIONAL_DTYPE_COVER	
desigr.SITECODE	Site_relation.SITE_CODE	Veza s tabelom je modificirana.
desigr.DESICODE	Site_relation.SITE_RELATION_CODE	
desigr.DES_SITE	Site_relation.SITE_RELATION_SITENAME	
desigr.OVERLAP	Site_relation.SITE_RELATION_TYPE	
desigr.OVERLAP_P	Site_relation.SITE_RELATION_COVER	
Habit1.SITECODE	Habitat.SITE_CODE	
Habit1.HBCDAX	Habitat.HABITAT_CODE	
Habit1.COVER	Habitat.HABITAT_COVER	
Habit1.REPRESENT	Habitat.HABITAT_REPRESENTATIVITY	
Habit1.REL_SURF	Habitat.HABITAT_RELATIVE_SURFACE	
Habit1.CONSERVE	Habitat.HABITAT_CONSERVATION	
Habit1.GLOBAL	Habitat.HABITAT_GLOBAL	
Habit2.SITECODE	habitat_class.SITE_CODE	
Habit2.HABCODE	habitat_class.HABITAT_CLASS_CODE	
Habit2.COVER	habitat_class.HABITAT_CLASS_COVER	

ANEKS 5 - Nacionalna kontrolna polja

[Allegato 5 National Checklist Fields.xlsx](#)

ANEKS 6 - Vrste IUCN Bosna i Hercegovina

<https://drive.google.com/drive/folders/1SGldLTn5LpjHoH62jvySDDwSvGe2Lk31?usp=sharing>

ANEKS 7 - Primjer formata za uzorak taksona

FORMAT ZA UZORAK TAKSONA²⁹

Naučno ime za izvještavanje prema Članu 17	Specifična ili podvrstna karakteristika taksona koji se istražuje	
HD_ima	Sinonim u staroj verziji aneksa Direktive 92/43/EEZ	
Država	U našem slučaju Bosna i Hercegovina	
Upravna regija	Upravna regija u kojoj se nalazi stanica	
Datum ili razdoblje praćenja	(dan/mjesec/godina)	
Autor(i) praćenja		
OPIS STANICE		
Lokalitet i opština	Lokalitet ili opština u kojoj se provodi praćenje	
Geografske koordinate	Koordinate lokaliteta: u slučaju stanice/tačke prijavite središnje koordinate, dok za stanice/populacije koje se protežu na velikim površinama treba navesti odgovarajući broj koordinata perimetra. Radi uniformnosti preporučuje se korištenje UTMWGS84 koordinata	
Karakteristike lokaliteta	Nadmorska visina	Prosječna nadmorska visina ili raspon nadmorske visine (mt).
	Ekspozicija	Prosječna ekspozicija ili raspon prevladavajućih ekspozicija.
	Nagib	Prosječan nagib ili raspon nagiba (°).
	Geološki supstrat	Lokalne ili nacionalne karte
	Stvarna vegetacija (Alijansa)	Tip vegetacije na razini fitocenološke alijanse
	Bioklimat	Lokalne ili nacionalne karte
	Bioregije	Prema: https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/biogeographical-regions-europe-3
Eko-regija	Prema: https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/digital-map-of-european-ecological-regions	
Napomene	Prijavite sve dodatne informacije koje smatrate korisnim za karakterizaciju lokacije	
Karakteristike praćene populacije		
Površina populacije	Navedite tačnu površinu koju zauzima stanica/populacija i odgovarajuću mjeru (m ² , ha, km ²). U slučaju stanice/populacije za koje nije moguće točno odrediti zauzetu površinu, navedeći da se radi o procijenjenoj brojci i ističu se opažanja na kojima se procjena temelji. Ovi podaci su ključni za određivanje minimalnih pragova reprezentativnosti uzorkovanja, za analizu ili poređenje podataka, kao i za planiranje budućih aktivnosti praćenja.	
Koordinate perimetra populacije	UTM koordinate (Lat Long) WGS 84	
Struktura populacije Za operativne načine pridržavajte se terenskog protokola navedenog u opisima kartica za pojedine	Broj jedinki (genet ili ramet) (Ramet' se odnosi na jednu fiziološku jedinku proizvedenu klonskim	Broj reproduktivnih jedinki prisutnih u stanici/populaciji, navodeći je li riječ o genetu ili rametu. Za male stanice/populacije provodi se izravno brojanje. Za velike stanice/populacije broji

²⁹ Izvor: Ercole S., Giacanelli V., Bacchetta G., Fenu G., Genovesi P. (ed.), 2016. Manuali per il monitoraggio di specie e habitat di interesse comunitario (Direttiva 92/43/CEE) in Italia: specie vegetali. ISPRA, Serie Manuali e linee guida, 140/2016.

vrste i ispunite sljedeća polja sa zahtijevanim podacima.	razmnožavanjem; 'genet' se odnosi na grupu rameta koji potječu iz jednog sjemena)	se na nasumičnim parcelama kako bi se uzeo uzorak značajnog dijela stanice/populacije (barem 10%) i zatim ekstrapolirajte opće podatke. Uvijek izvještavajte prosječnu vrijednost gustoće.
	Pokrivenost (%)	Specifično polje za taksone s visokom vegetativnom reprodukcijom za koje je nemoguće brojati ili procijeniti broj rameta prisutnih u stanici/populaciji.
	"Broj (ili postotak) cvjetnih/plodnih jedinki	Prati se ista procedura koja se koristi za izračun broja reproduktivnih jedinki. Navodi se da li je riječ o tačnom broju ili procjeni postotka.
	Proizvodnja plodova/sjemenki i 'kvaliteta' istih	Provjerite na terenu ili kasnije u laboratoriju da li plodovi sadrže sjemenke i nisu prazni te da li su sjemenke dobre kvalitete, tj. da imaju razvijen embrij i nisu parazitirane.
	Prisustvo/odsutnost vegetativne reprodukcije	Direktno promatranje ili prethodno znanje. Navodi se reproducira li vrsta vegetativno (potpuno ili djelomično).
	Broj sadnica	Navodi se prisutnost/odsutnost i, ako je moguće, napraviti procjenu. Slijedite istu proceduru koja se koristi za izračun broja reproduktivnih jedinki. Ako brojanje nije moguće, navedite prisutnost/odsutnost i u bilješkama navedite uzroke (ako su vidljivi na terenu). Izvještavajte prosječnu vrijednost gustoće.
	Broj jedinki koje nisu reproduktori	Navedodi se prisutnost/odsutnost i ako je moguće, napraviti procjenu. Slijedite istu proceduru koja se koristi za izračun broja reproduktivnih jedinki. Ako brojanje nije moguće, navedite prisutnost/odsutnost i u bilješkama navedite uzroke (ako su vidljivi na terenu). Izvještavajte prosječnu vrijednost gustoće.
	Broj mrtvih jedinki	Navodi se prisutnost/odsutnost i ako je moguće, napravite procjenu. Slijedite istu proceduru koja se koristi za izračun broja reproduktivnih jedinki. Ako brojanje nije moguće, navodi se prisutnost/odsutnost i u bilješkama navedite uzroke (ako su vidljivi na terenu). Izvještavajte prosječnu vrijednost gustoće.
Napomene	Navodi se fitosanitarni status stanice/populacije (npr. prisutnost parazita na plodovima ili sjemenkama) te moguću prisutnost oštećenja od predatora (npr. biljojedi, fitofagni insekti, itd.) i/ili gazenja. Za svako opažanje navodi se uzrok oštećenja i dio stanice/populacije koji je pogođen.	
Metoda korištena za procjenu strukture populacije	Polje koje treba ispuniti ako je protokol praćenja usvojen drugačiji od onog koji je naveden za vrstu u pitanju ili ako su napravljene promjene u operativnom smislu zbog specifične situacije stanice/populacije. Navodi se koliko je parcela analizirano, njihovu veličinu i pružite sve	

	druge korisne informacije za jasno definiranje metode korištene za dobivanje procjena konzistencije.
Dokazi o tekućim dinamikama u populaciji	Gdje je moguće, ističu se evolucijske trendove koji se odvijaju u stanici/populaciji.
Udaljenost od najbliže stanice/populacije	Navodi se udaljenost u kilometrima u pravoj liniji od najbliže stanice/populacije
Napomena	
STANIŠTE ZA VRSTU	
Sintetički opis rasta okoline	Dostavlja se kratak tekstualni opis okoline u kojoj se nalazi stanica/populacija.
Stanište prema Direktivi 92/43/EEZ (Prilog I)	Ako se stanica/populacija nalazi unutar staništa iz Priloga I Direktive, navodi se njegovo ime i kod.
Fragmentacija staništa	Navodi se je li stanište kontinuirano, malo fragmentirano, fragmentirano ili vrlo fragmentirano.
Povećanje površine	Navodi se površina koju zauzima stanište i odgovarajuću mjernu jedinicu (m ² , ha, km ²).
Procjena kvalitete staništa	Navodi se brza procjena kvalitete staništa koristeći skalu: (1) dobra, (2) umjerena, (3) loša ili (4) nepoznata.
Kvaliteta – napomene	Navode se sva opažanja korisna za definiranje kvalitete staništa
Dokazi o dinamikama koje utiču na kvalitetu staništa	Gdje je moguće, ističu se tekuće evolucijske trendove u kvaliteti staništa.
Napomene	Sve dodatne informacije korisne za karakterizaciju staništa i njegove kvalitete.

PRITISCI i PRIJETNJE (koje treba identificirati prema kriterijima evropskih smjernica³⁰)			
Kod/Ime PRITISAK	Navodi se kako slijedi: L = ako je niska važnost H = ako je visoka važnost M = ako je srednja važnost		
Kod/naziv PRIJETNJE	Navodi se kako slijedi: L = ako je niska važnost H = ako je visoka važnost M = ako je srednja važnost		
MJERE OČUVANJA koje se odnose na lokaciju (koje treba identificirati prema kriterijima evropskih smjernica)			
	NE	DA	Ime
Uključenost stanice u SIC ili SPA (Navodi se da li je stanica/populacija unutar Natura 2000 područja i uključite relevantno ime uz kod.)			
Uključenost stanice u druge zaštićene oblasti (Navodi se ako stanica/populacija pripada zaštićenom području prema regionalnim i/ili nacionalnim propisima).			

30

https://cdr.eionet.europa.eu/help/habitats_art17/Reporting2025/List%20of%20pressures%20and%20threats%20for%20reporting%202019-2024%20v1.1.xlsx

<p>Kod/naziv mjere očuvanja Navode se sve mjere očuvanja (aktivne i/ili identificirane ali još uvijek neaktivne) koje su potrebne za vrstu koristeći službeni CE kod (Popis mjera očuvanja) i, ako je primjenjivo, dodatne relevantne napomene o efektivnosti tih mjera.</p>	<p>Napomene o ciljevima/efektivnosti mjere Za svaku mjeru, kratko se navodi specifične ciljeve očuvanja (npr. održavanje/širenje populacije, obnova prikladnog staništa itd.), očekivano vrijeme reakcije i bilo kakve već zabilježene rezultate.</p>
<p>SVE DODATNE INFORMACIJE</p>	
<p>Upisuju se sve dodatne informacije koje nisu uključene u prethodna polja, a koje se smatraju korisnim za pružanje dodatnih elemenata o vrsti, stanici/populaciji, staništu, stanju očuvanja i/ili povezanim tehničkim aspektima metodologije korištene i postupka usvojenog na terenu.</p>	

ANNEX 8 - Izvještaj o vrstama

IZVJEŠTAJ O VRSTAMA

Osnovne informacije

Država članica ili regija	
Kod šifra vrste	
Naziv vrste	
Alternativni naziv vrste	

1. Distribucija na nacionalnom ili regionalnom nivou

1.1 Karte	1.1.1 Karta distribucije	Da ili ne
	1.1.1a Osjetljive vrste	Da ili ne
	1.1.2 Metoda koja se koristi- mapa	3 = Kompletna anketa 2 = Procjena zasnovana na parcijalnim podacima sa nekom ekstrapolacijom i/ili modeliranjem 1 = Procjena zasnovana na stručnom mišljenju bez uzorkovanja ili minimalnog uzorkovanja 0 = Nedostajući podaci
	1.1.3 Godina ili period	Godina ili period kada su prikupljeni podaci o distribuciji
	1.1.4 Dodatna karta	Ovo je za slučajeve kada zemlja želi podnijeti dodatnu kartu koja odstupa od standardne karte za podnošenje
	1.1.5 Karta raspona	Karta koja je korištena za procjenu raspona mora biti povezana sa opisom standarda

2. Biogeografski

2.1 Biogeografski region	Skup podataka o biogeografskim regijama EEA (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/biogeographical-regions-europe-3) sadrži službene oznake korištene u Direktivi o staništima (92/43/EEZ) i za EMERALD mrežu uspostavljenu prema Konvenciji o očuvanju evropskih divljih životinja i prirodnih staništa (Bernska konvencija).	
2.2 Objavljeni izvori	Ako su podaci navedeni u nastavku iz objavljenih izvora, navode se bibliografske reference ili link za internetsku stranicu. Navedite autora, godinu, naslov publikacije, izvor, svezak, broj stranica, web adrese	
2.3 Raspon	2.3.1 Površina - Raspon	(km ²)Ukupna površina raspona unutar biogeografske regije u km ² .
	2.3.2 Metoda - Površina raspona	3 = Kompletna anketa ili statistička gruba procjena 2 = Procjena zasnovana na parcijalnim podacima sa nekom ekstrapolacijom i/ili modeliranje 1 = Procjena zasnovana na stručnom mišljenju bez uzorkovanja ili minimalnog uzorkovanja 0 = Nedostajući podaci
	2.3.3 Period kratkoročnog trenda	0000-0000 (interval posmatranja) Navedite period koji se ovdje koristi. Klizno 12-godišnji vremenski prozor ili period što je moguće bliže tome. Kratkoročni trend treba koristiti za procjenu.
	2.3.4 Kratkoročni smjer trenda	Stabilan (0) Umanjen (-) Uvećan (+)
	2.3.5 Kratkoročna veličina trenda	Min max Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 2.3.3. - ako je precizna cifra, dati istu vrijednost pod 'minimum' i 'maksimum'
	2.3.6 Period dugoročnog trenda	0000-0000 (interval posmatranja) Navedite tačku koja se ovdje koristi.
	2.3.7 Dugoročni smjer trenda	0 = stabilno + = uvećano - = umanjeno x = nepoznato
	2.3.8 Dugoročni smjer trenda	min max Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 2.3.6. Ako je precizan podatak, dati istu vrijednost pod 'minimum' i 'maksimum'
	2.3.9 Povoljan referentni raspon	a) površina (km ²) Pošaljite kartu kao GIS datoteku ako je dostupna. b) Naznačite da li su korišteni operatori (koristite ove simbole ≈, >, >> c) Ako je povoljan referentni raspon nepoznat, naznačite sa "x" d) Metoda: naznačiti metodu koja se koristi za postavljanje referentne vrijednosti, na primjer: Stručna procjena ili druge metode
	2.3.10 Razlog za promjenu	a) Stvarna promjena? DA/NE

		<p>b) Poboljšano znanje/točniji podaci? DA/NE</p> <p>c) Korištenje različitih metoda (npr. "Instrument za raspon")? DA/NE</p>
2.4 Populacija	2.4.1 Veličina populacije (pojedinci ili dogovoreni izuzetak)	<p>Min max</p> <p>a) Jedinica pojedinačna ili dogovoreni izuzetak (vidi referentni portal)</p> <p>b) Minimum</p> <p>c) Maksimum</p> <p>gdje je poznata precizna vrijednost, upotrijebite istu vrijednost i za minimum i za maksimum</p>
	2.4.2 Veličina populacije (osim pojedinaca)	<p>Jedinica</p> <p>Min max</p>
	2.4.3 Dodatne informacije (opciono)	<p>a) Definicija "lokaliteta" Ako se "lokalitet" koristi kao jedinica stanovništva, ovaj pojam mora biti definiran</p> <p>b) Metoda za pretvaranje podataka, objasniti kako su podaci pretvoreni u broj pojedinaca</p> <p>c) Problemi na koje se nailazi da bi se osigurala procjena veličine populacije</p> <p>Ove informacije će pomoći u budućnosti</p> <p>Razvoj upotrebe populacijskih jedinica</p>
	2.4.4 Godina ili period	<p>Godina ili period kada su zabilježeni podaci o veličini populacije.</p> <p>0000-0000</p>
	2.4.5 Metoda – veličina populacije	<p>3 = Kompletna anketa ili statistički gruba procjena</p> <p>2 = Procjena zasnovana na parcijalnim podacima sa nekom ekstrapolacijom i/ili modeliranje</p> <p>1 = Procjena zasnovana na stručnom mišljenju bez uzorkovanja ili minimalnog uzorkovanja</p> <p>0 = Nedostajući podaci</p>
	2.4.6 Period kratkoročnog trenda	<p>0000-0000 (Interval posmatranja)</p> <p>Navedite tačku koja se ovdje koristi. Kratkoročni trend će se koristiti za procjenu.</p>
	2.4.7 Kratkoročni smjer trenda	<p>0 = stabilan</p> <p>+ = uvećan</p> <p>□ = umanjen</p> <p>x = nepoznato</p>
	2.4.8 Kratkoročna veličina trenda	<p>a) Minimum</p> <p>Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 2.4.6.</p> <p>b) Maksimum kao pod a)</p> <p>- ako je tačan podatak, dati istu vrijednost pod 'minimum' i 'maksimum'</p> <p>c) Interval pouzdanosti</p> <p>Navedite interval pouzdanosti ako se koristi statistički pouzdana shema uzorkovanja (polje 2.4.5).</p>

	2.4.9 Metoda kratkoročnog trenda	3 = Kompletna anketa ili statistički gruba procjena 2 = Procjena zasnovana na parcijalnim podacima sa nekom ekstrapolacijom i/ili modeliranje 1 = Procjena zasnovana na stručnom mišljenju bez uzorkovanja ili minimalnog uzorkovanja 0 = Nedostajući podaci
	2.4.10 Period dugoročnog trenda (Opcionalno)	Navedite period koji se ovdje koristi.
	2.4.11 Dugoročni smjer trenda (opcionalno)	0 = stabilan + = uvećan - = umanjen x = nepoznato
	2.4.12 Dugoročna veličina trenda	a) Minimum Procentualna promjena u periodu naznačenom u polju 2.4.10. b) Maksimum kao pod a) - ako je precizna cifra, dati istu vrijednost pod 'minimum' i 'maksimum' c) Interval pouzdanosti Navedite interval pouzdanosti kada je metoda koja se koristi broj 3 (polje 2.4.9)
	2.4.13 Metoda dugoročnog trenda	
	2.4.14 Povoljna referenca populacija	a) Broj pojedinaca/dogovoreni izuzeci/druge jedinice b) Naznačite da li su korišteni operatori (koristeći simbole ≈, >, >>, <) c) Ako je povoljna referentna populacija nepoznata, naznačite pomoću "x" d) Navedite metodu korištenu za postavljanje referentne vrijednosti ako je drugačija od operatora
	2.4.15 Razlog promjene	Da li je razlika između vrijednosti prijavljene u 2.4.1 ili 2.4.2 i prethodnog izvještajnog razdoblja uglavnom posljedica: a) Stvarne promjene? DA/NE b) Poboľšanog znanje/tačniji podaci? DA/NE c) korištenje različitih metoda (npr. "Range tool /Instrument za raspon")? DA/NE
2.5 Stanište za vrste	2.5.1 Površina - Stanište	Procjena površine u km ²
	2.5.2 Godina ili period	Godina ili period kada su zabilježeni podaci o površini staništa 0000-0000 (Godina ili period kada su zabilježeni podaci o površini staništa)
	2.5.3 Korištena metoda - stanište	3 = Kompletna anketa ili statistički gruba procjena 2 = Procjena temeljena na djelomičnim podacima uz određenu ekstrapolaciju i/ili modeliranje

		1 = Procjena zasnovana na stručnom mišljenju bez uzorkovanja ili minimalnog uzorkovanja 0 = Nedostajući podaci
	2.5.4 Kvalitet staništa	a) Kvalitet staništa b) Objasnite kako je kvaliteta procijenjena (slobodan tekst)
	2.5.5 Period kratkoročnog trenda	Pokretni vremenski okvir od 12 godina) ili razdoblje što bliže tome. Ovdje navedite razdoblje koje ste koristili. Kratkoročni trend se koristi za procjenu.
	2.5.6 Kratkoročni smjer trenda	0 = stabilan + = uvećano/povećanje - = umanjeno/smanjenje x = nepoznato
	2.5.7 Period dugoročnog trenda (opcionalno)	Trend izračunat tokom 24 godine.
	2.5.8 Dugoročni smjer trenda	0 = stabilan + = uvećano/povećanje - = umanjeno/smanjenje x = nepoznato
	2.5.9 Područje odgovarajućeg staništa	a) "Navedite površinu odgovarajućeg staništa u km ² ako je primjenjivo. Površina za koju se smatra da je pogodna, ali iz koje vrsta može biti odsutna." b) "Nedostatak podataka može se označiti kao '0'."
	2.5.10 Razlog za promjenu	a) stvarna promjena? DA/NE b) poboljšano znanje/točniji podaci? DA/NE c) korištenje različitih metoda (npr "Range tool /Instrument za raspon")? DA/NE
2.6 Glavni pritisci	Pritisak	Kod i opis Koristite kodove s popisa prijetnji i pritisaka ³¹
	Rangiranje	- H = visoka važnost (maksimalno 5 unosa) - M = srednja važnost - L = niska važnost
	Kvalifikator(i) zagađenja	Opcionalno za sve vrste vegetacije pod uticajem vode ili podzemne vode
	2.6.1 Korištena metoda – pritisci	3 = zasnovan isključivo ili u većoj mjeri na stvarnim podacima sa lokacija/pojava ili drugih izvora podataka 2 = uglavnom zasnovan na stručnoj procjeni i drugim podacima 1 = zasnovano samo na stručnim procjenama
2.7 Glavne prijetnje	Pritisak	Kod i opis Koristite kodove sa liste prijetnji i pritisaka ³²

³¹ https://cdr.eionet.europa.eu/help/natura2000/Documents/Ref_threats_pressures_FINAL_20110330.xls

³² Idem

	Rangiranje	- H = visoka važnost (maksimalno 5 unosa) - M = srednja važnost - L = niska važnost
	Kvalifikator(i) zagađenja	Opcionalno za sve vrste vegetacije pod uticajem vode ili podzemnih voda
	Korištena metoda – prijetnje	2 = modeliranje 1 = stručno mišljenje
2.8 Komplementarne informacije	2.8.1 Obrazloženje % pragova za trendove	U slučaju da zemlja ne koristi vrijednost od 1% godišnje kao što je naznačeno u matrici procjene prilikom procjene trendova, ovo bi trebalo biti propisno opravdano u ovom polju slobodnog teksta.
	2.8.2 Ostale relevantne informacije	Slobodni tekst, na primjer IUCN status, Status na EU Crvenoj listi
	2.8.3 Prekogranična procjena	Gdje su 2 ili više zemalja napravile zajedničku procjenu statusa očuvanja za prekograničnu populaciju (obično širokog) raspona, ovo bi trebalo objasniti ovdje. Jasno zabilježite zemlju koja je uključena, kako je izvršena procjena i sve zajedničke inicijative poduzete kako bi se osiguralo zajedničko upravljanje vrstom (npr. plan upravljanja populacijom).
2.9 Zaključci Procjena stanja očuvanosti na kraju izvještajnog razdoblja	2.9.1 Raspon	a) Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX) b) Ako je status očuvanja U1 ili U2, preporučuje se upotreba kvalifikatora
	2.9.2. Populacija	a) Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX) b) Ako je status očuvanja U1 ili U2, preporučuje se upotreba kvalifikatora
	2.9.3. Stanište za vrste	a) Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX) b) Ako je status očuvanja U1 ili U2, preporučuje se upotreba kvalifikatora
	2.9.4. Budući izgledi	a) Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX) b) Ako je status očuvanja U1 ili U2, preporučuje se upotreba kvalifikatora
	2.9.5. Ukupna procjena stanja očuvanja	Povoljno (FV) / Neadekvatno (U1) / Loše (U2) / Nepoznato (XX)
	2.9.6. Opšti trend u stanju očuvanosti	'+' (poboljšanje), '-' (pogoršanje), '=' (stabilno) 'x' (nepoznato)

3. Natura 2000 pokrivenost i mjere očuvanja - Aneks II vrsta

3.1 Populacija	3.1.1 Veličina populacije	a) Jedinica pojedinačna ili dogovoreni izuzetak b) Minimalno c) Maksimum Gdje je poznata precizna vrijednost, navedite istu vrijednost i za minimum i za maksimum
	3.1.2 Korištena metoda	3 = Kompletna anketa ili statistička gruba procjena 2 = Procjena zasnovana na djdlimičnim podacima sa nekom ekstrapolacijom i/ili modeliranjem 1 = Procjena zasnovana na stručnom mišljenju bez ili minimalnog uzorkovanja 0 = Nedostajući podaci
	3.1.3 Trend veličine populacije unutar	0 = stabilno + = uvećano/povećanje - = umanjeno/smanjenje x = nepoznato
3.2 Mjere očuvanja i ponuđena informacije o njihovoj važnosti, lokaciji i procjeni.	3.2.1 Mjere	Navedite mjere očuvanja poduzete u izvještajnom periodu. Koristite kodove s popisa mjera očuvanja
	3.2.2 Označite relevantni slučaj (slučajeve)	a) Pravni/statutarni b) Administrativni c) Ugovorni d) Ponavljajuće e) Jednokratno
	3.2.3 Rangiranje	Istaknite – koristeći veliko 'H' – do 5 najvažnijih mjera
	3.2.4 Lokacija	Označite relevantni slučaj koji se odnosi na to gdje je mjera koja se primjenjuje: a) Unutra b) Izvana c) I unutra i izvana
	3.2.5 Široka procjena mjere	Označite relevantni slučaj: a) Održavati b) Poboljšati c) Dugoročno d) Nema efekta e) Nepoznato f) Nije procijenjeno

OPŠTA MATRICA PROCJENE ZA VRSTE

Parametar	Status očuvanja			
	Povoljno ('zeleno')	Nepovoljan – Neadekvatan ('narandžasto')	Nepovoljan -Loš ('crveno')	
Raspon	Stabilno (gubitak i ekspanzija u ravnoteži) ili povećanje I ne manje od 'povoljnog' referentnog raspona	Bilo koja druga kombinacija	Veliki pad: Ekvivalentno gubitku od više od 1% godišnje u periodu određenom od strane zemlje ILI više od 10% ispod povoljnog referentnog raspona	Nepoznato (ne dovoljno informacija da bi se dobila procjena)
Populacija	Populacija (e) nije niža od 'povoljne' referentne populacije I reprodukcija, smrtnost i starosna struktura koja ne odstupa od normale (ako su podaci dostupni)	Bilo koja druga kombinacija	Veliki pad: Ekvivalentno gubitku od više od 1% godišnje (indikativna vrijednost od koje zemlja može odstupiti ako je propisno opravdano) u periodu određenom od strane zemlje I ispod "povoljne" referentne populacije ILI više od 25% ispod povoljne referentne populacije ILI reprodukcija, smrtnost i starosna struktura snažno odstupa od normale (ako su podaci dostupni)	
Stanište za vrste	Površina staništa je dovoljno velika (i stabilna ili rastuća) I kvalitet staništa je pogodan za dugoročni opstanak vrste	Bilo koja druga kombinacija	Površina staništa očito nije dovoljno velika da osigura dugoročni opstanak vrste ILI Kvalitet staništa je loš, što očito ne dozvoljava dugoročni opstanak vrste	
Budući izgledi (u pogledu populacije, raspona i dostupnosti staništa)	Glavni pritisci i prijetnje vrsti nisu značajni; vrste će ostati održive na duži rok	Bilo koja druga kombinacija	Ozbiljan uticaj pritisaka i prijetnji vrsti; vrlo loši izgledi za njegovu budućnost, dugoročna održivost u opasnosti.	
Ukupna procjena CS-a	Sve 'zeleno' ILI tri 'zeleno' i jedno 'nepoznato'	Jedan ili više "narandžastih", ali ne i crvenih	Jedan ili više 'crvenih'	

ANEKS 9 - Lista staništa Natura 2000

<https://drive.google.com/drive/folders/1SGldLTn5LpjHoH62jvySDDwSvGe2Lk31?usp=sharing>

ANEKS 10 - primjer formata za uzorak staništa

FORMAT ZA UZORAK STANIŠTA³³

Format za prikupljanje terenskih podataka za praćenje: Razvijen je format za prikupljanje terenskih podataka u vezi s aktivnostima praćenja, koji odgovara specifičnim potrebama izvještavanja prema Direktivi. Ovaj prototip uključuje verifikaciju učinkovitosti mjera očuvanja koje se provode u Specijalnim zaštićenim područjima (SAC-ovi).

Za praćenje, preporučuje se otkrivanje stacionarnih podataka i moguće prisutnosti izvora ili suspendiranih vodonosnika u svakom uzorku područja. Također, može biti korisno imati fotografsku dokumentaciju lokacije kako bi se prikazali aspekti okolišne heterogenosti biotopa. Područje detekcije treba biti identificirano pomoću stratificiranih slučajnih kriterija.

Protokol praćenja koji je pripremio CESBIN uključuje podatke potrebne za primjenu Direktive 94/43/EC.

Šifra i naziv staništa			
KARAKTERISTIKE STANIŠTA			
Datum ili period praćenja	god/mjesec/dan		
Autor(i)			
Administrativna regija			
Lokalitet (pokrajina) - opština			
Geografske koordinate	Za istraživanja duž transekata navedite: početak transekta (latitude/longitude), kraj transekta (latitude/longitude) (u decimalnim stepenima, WGS84)		
Karakteristike posmatranog područja	visina (mt)		
	Izloženost		
	Nagib (°)		
	geološki supstrat		
Analiza vegetacije	Podaci se trebaju dostaviti kao prilog u obliku elektronske tabele.	Nadzirana površina	
		ukupna pokrivenost fitocenzom	%
		Istraživanje vegetacije	Taxa (Braun Blanquet ili %) pokrov
		Vertikalna struktura	Br., prosječna visina i pokrivenost pojedinačnih slojeva
	Prisustvo mozaične strukture s drugim tipovima vegetacije		Da/ne navedite koje se odnose na jedinice

³³ Source: Angelini P., Casella L., Grignetti A., Genovesi P., (ed.). Manuali per il monitoraggio di specie e habitat di interesse comunitario (Direttiva 92/43/CEE) in Italia: habitat. ISPRA, Serie Manuali e Linee Guida, 142/2016.

		EUNIS i Aneks I Direktive 92/43/CE
	Tipične vrste (ako je naznačeno)	Lista, N° i ukupna pokrivenost (%)
	Dominantne vrste	Lista, N° i ukupna pokrivenost
	Vrste od interesa za očuvanje	Navedite, normativnu referencu (Direktiva o staništima, IUCN) ili navedite razloge za biogeografsku relevantnost
	Indikatorske vrste dinamičkih pojava u toku	Lista, N° j i ukupna pokrivenost
	Indikatorska vrsta poremećaja	Lista, N° j i ukupna pokrivenost
	Invazivne vrste	Lista, N° j i ukupna pokrivenost
Ostale karakteristike i varijable, specifična staništa prijavljena u priručniku za praćenje (vidi Dodatak*)	Varijabla 1 (npr. hidrogeomorfološki parametri, metrika pejzaža, pedološke karakteristike, itd.)*Varijabla 2...itd.	Pozovite se na tehnike i jedinice navedene u specifičnom listu za praćenje staništa.
Prisustvo relevantnih životinjskih vrsta za konotaciju staništa	Lista vrsta	Navedite važnost za lokaciju i/ili stanište za svaku vrstu
Napomena		

PRITISCI i PRIJETNJE (identificirati prema kriterijima evropskih smjernica)			
Šifra/Naziv PRITISAK	L = mala važnost H = velika važnost M = srednja važnost		
Šifra/ime PRIJETNJA	L = mala važnost H = velika važnost M = srednja važnost		
MJERE KONZERVACIJE koje se odnose na lokalitet (identificirati prema kriterijima evropskih smjernica)			
	NE	DA	Ime
Uključivanje stanice u SIC ili SPA			
Uključivanje stanice u druga zaštićena područja			

ANEKS 11 - Format izvještavanja o staništu

Opisni dio

Kod naveden a u Evropskom priručniku 28 EUR	Natura 2000 i Palearktisk
Šifra koja odgovara klasifikaciji EUNIS 2012	http://eunis.eea.europa.eu/habitats.jsp
Šifra koja odgovara klasifikaciji EUNIS 2021	https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/eunis-habitat-classification-1/ (Isključena antropiska i vodena staništa)
Fotografija staništa	Za svaku značajnu stanicu poželjno je prikazati strukturu.
Stanje očuvanosti i trend 	Povoljno, FV (zeleni uzorak)-; Neadekvatno, U1 (žuti uzorak) ; Loše, U2 (crveni uzorak) nepoznato XX (sivi uzorak). Status očuvanosti smatra se "povoljnim" kada podaci koji se odnose na trend populacija ključnih vrsta ukazuju da stanište nastavlja i može dugoročno biti "vitalni" element prirodnih staništa kojima pripada, prirodni raspon se ne smanjuje niti će vjerovatno opadati u doglednoj budućnosti, a dovoljno staništa postoji i vjerovatno će nastaviti postojati da bi se njegove populacije održale na duži rok.
Opis	Opšti opis staništa
Kritike i uticaji	Opisana su kritična pitanja i problemi konzervatorskih bilješki vezanih za stanište na regionalnoj nacionalnoj teritoriji.

Operativna sekcija

Područje koje zauzima stanište.	Da bi prirodno stanište bilo u povoljnom statusu očuvanja, njegova ukupna površina mora biti stabilna ili se povećavati. Stoga je neophodno imati kartografiju u adekvatnom obimu koja omogućava karakterizaciju staništa i proučavanje njegovih varijacija tokom vremena. Iako Direktiva o staništima ne specificira idealnu skalu kartografskog prikaza za staništa na biogeografskom nivou, odlučeno je da se referentna skala za kartografski detalj utvrdi kao 1:10.000.	
Struktura i funkcije staništa	Analiza vegetacije	Projekti i akcije praćenja moraju biti usmjereni na prikupljanje informacija o svim transformacijama u sastavu i strukturi biljnih zajednica. Za vodena staništa potrebno je provoditi aktivan monitoring u skladu s Okvirnom direktivom o vodama.
	Kvalitativna kvantitativna analiza vode.	Varijabla mora biti unijeta za staništa za koja se smatra da su potrebne informacije o utjecaju ljudskih aktivnosti, uključujući one povezane s drugim uznemirujućim aktivnostima.
	Antropске aktivnosti	Prisustvo životinjskih vrsta može služiti kao pokazatelj kvaliteta staništa, dopunjujući informacije o vegetaciji. Vrste ili grupe vrsta mogu se koristiti za praćenje stanja staništa samo ako postoji adekvatna

		literatura koja potvrđuje njihovu upotrebu kao indikatore kvaliteta staništa.
	Druge varijable	Ostale varijable koje detaljnije odgovaraju na potrebu za opisom i analizom različitih staništa (analiza sedimenata, hidrogeomorfološki parametri, dinamika supstrata, itd.)
Tipične vrste	Strukturu i funkcije tipova staništa treba pratiti preko tipičnih vrsta. Prisustvo i održavanje populacije tipičnih vrsta identificiralo je efikasnost upravljanja.	
Tehnike praćenja.	Pokriveno područje	Generalno, područje se istražuje putem foto interpretacije. Ako kartografija bude dostupna kao vektorska datoteka, ona će sadržavati elemente površine, a zauzeta površina će se direktno dobiti iz GIS sistema. Kada stanište pokriva ograničene površine koje ne mogu biti prikazane kao površinski elementi u kartografiji razmjera 1:10.000 (trenutno je ovo ograničenje postavljeno na 400 m ²), stanište treba biti zabilježeno kao tačka, uz povezivanje sa tabelom atributa koja prikazuje opseg površine.

1. Opšte informacije

1.1. Država članica ili regija	
1.2. Šifra i definicija staništa	Natura 2000, Palearktisk, Eunis 2012, Eunis 2021
1.3. Fitosociologija	Nakon Mucine et al. 2016 ³⁴ za superiorni raspon (klasa, red, savez) i lokalne ili nacionalne reference za udruženja

2. Karte

2.1. Godina ili period	Godina ili period kada su prikupljeni podaci o distribuciji
2.2. Mapa distribucije	Pošaljite kartu kao GIS datoteku – zajedno sa relevantnim metapodacima.
2.3. Korištena metoda mape distribucije -	3 = Kompletna anketa 2 = Procjena zasnovana na parcijalnim podacima sa nekom ekstrapolacijom i/ili modeliranjem 1 = Procjena na osnovu stručnog mišljenja bez ili sa minimalnim uzorkovanjem 0 = Nema podataka
2.4. Dodatna mapa (opcionalno)	Ovo je za slučajeve ako zemlja želi da dostavi dodatnu kartu koja odstupa od standarda
2.5. Mapa dometa (opcionalno)	Dostavite kartu koja je korištena za procjenu dometa prema istom standardu kao pod 1.1.1. ili 1.1.4.

³⁴ Mucina, L., Bültmann, H., DierBen, K., Theurillat, J.-P., Raus, T., Čarni, A., ... Tichý, L. (2016). Vegetation of Europe: hierarchical floristic classification system of vascular plant, bryophyte, lichen, and algal communities. Applied Vegetation Science, 19, 3–264. https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0CAMQw7AJahcKEwiYyY6814X9AhUAAAAAHQAAAAAQBg&url=https%3A%2F%2Finpn.mnhn.fr%2Fdocs%2Fref_habitats%2F_Mucina_et_al-2016-Applied_Vegetation_Science.pdf&psig=AOvWaw1Q3gO5cvGEpVV8-5l4XRTy&ust=1675937240803295

3. Biogeografska regija

3.1. Biogeografska ili morska regija u kojoj se nalazi stanište	Skup podataka o biogeografskim regijama EEA (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/biogeographical-regions-europe-3) sadrži službene oznake korištene u Direktivi o staništima (92/43/EEC) i za postavljanje EMERALD mreže prema Konvenciji o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa (Bernska konvencija).
3.2. Izvori informacija	Ako su podaci navedeni u nastavku iz objavljenih izvora, navedite bibliografske reference ili linkove na internet stranice. Navedite autora, godinu, naslov publikacije, izvor, obim, broj stranica, web adresu.

4. Raspon

4.1 Površina	Područje koje zauzima stanište mora biti definirano video razgraničenjem sa ortofoto i/ili satelitskih slika u dobroj skali detalja i naknadnom provjerom na terenu. Površina koja odgovara tačkastim ili linijskim elementima mora biti naznačena kao atribut tački (ili linearnom elementu) u tabeli pridruženoj vektorskoj datoteci.
4.2. Kratkoročni trend Period	Ovdje navedite period koji se koristi. godina-godina Kratkoročni trend treba koristiti za procjena.
4.3. Kratkoročni trend Smjer	0 = stabilan + = povećanje - = smanjenje x = nepoznato
4.4. Kratkoročni trend Magnituda	a) Minimalno b) Maksimalno Procentualna promjena tokom perioda Ako je precizna brojka, dati istu vrijednost pod "minimum" i "maksimum".
4.5. Korištena kratkoročna metoda	3 = Kompletna anketa 2 = Procjena zasnovana na parcijalnim podacima sa nekom ekstrapolacijom i/ili modeliranjem 1 = Procjena na osnovu stručnog mišljenja bez ili sa minimalnim uzorkovanjem 0 = Nema podataka
4.6. Period dugoročnih trendova	Ovdje navedite period koji se koristi. Godina-godina
4.7 Dugoročni trend Smjer	0 = stabilan + = povećanje - = smanjenje x = nepoznato
4.8 Dugoročni trend Magnituda	a) Minimalna procentualna promjena tokom perioda naznačenog u polju 2.3.6. b) Maksimalno Kao za b – Ako je precizna cifra, dati istu vrijednost pod 'minimum' i 'maksimum'
4.9. Dugoročni trend Korištena metoda	3 = Kompletna anketa 2 = Procjena zasnovana na parcijalnim podacima sa nekom ekstrapolacijom i/ili modeliranjem 1 = Procjena na osnovu stručnog mišljenja bez ili sa minimalnim uzorkovanjem 0 = Nema podataka

4.10. Povoljan referentni raspon	a) U km ² . Pošaljite kartu kao GIS datoteku ako je dostupna. b) Navedite da li su korišteni operatori (koristeći simbole ≈, >, >>) c) Ako je povoljan referentni raspon nepoznat, označite sa "x" d) Navedite metod koji se koristi za postavljanje referentne vrijednosti (ako nisu operatori) (slobodan tekst)
4.11. Razlog za promjenu	Je li razlika između prikazane vrijednosti i prethodne runde izvještaja uglavnom zbog: a) istinska promjena? DA/NE b) poboljšano znanje/precizniji podaci? DA/NE c) korištenje različite metode (npr. „alatka za raspon“) DA/NE
4.12 Dodatne informacije	

5. Područje pokriveno staništem

5.1 Godina ili period	Godina-godina
5.2 Površina (u km ²)	a) Minimalno b) Maksimalno c) Najbolja vrijednost
5.3 Vrsta procjene	Najbolja procjena
5.4 Površina Korištena metoda	Zasnovano na "ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka" ili "iz detaljne kartografije"
5.5 Kratkoročni trend Period	Godina-godina
5.6 Kratkoročni trend Smjer	Smanjenje (-) ili povećanje (+)
5.7 Kratkoročni trend Magnituda	a) Minimalno b) Maksimalno c) Interval pouzdanosti
5.8 Kratkoročni trend Korištena metoda	Zasnovan uglavnom na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka
5.9 Dugoročni trend Period	Godina-godina
5.10 Dugoročni trend Smjer	Smanjenje (-) ili povećanje (+)
5.11 Dugoročni trend Magnituda	a) Minimum b) Maximum c) Interval pouzdanosti
5.12 Dugoročni trend Korištena metoda	
5.13 Povoljno referentno područje	a) Površina (km ²) b) Operator približno jednak (≈) c) Nepoznato Da d) Metoda
5.14 Promjena i razlog za promjenu površine raspona	Promjena je uglavnom zbog:
5.15 Dodatne informacije	

6. Struktura i funkcije

6.1 Stanje staništa	a) Površina u dobrom stanju (km ²) (Min Max) b) Površina u lošem stanju (km ²) (Min Max) c) Područje u kojem stanje nije poznato (km ²) (Min Max)
6.2 Stanje staništa Korištena metoda	Na primjer: baziran uglavnom na ekstrapolaciji iz ograničene količine podataka
6.3 Kratkoročni trend staništa u dobrom stanju	Period: godina-godina
6.4 Kratkoročni trend područja staništa u dobrom stanju Smjer	Stabilan (=), Smanjenje (-), Povećanje (+)
6.5 Kratkoročni trend stanja staništa u dobrom stanju Korištena metoda	Na primjer: Uglavnom se zasniva na mišljenju stručnjaka sa vrlo ograničenim podacima

6.6 Tipične vrste	Da li se lista tipičnih vrsta promijenila u odnosu na prethodni izvještajni period? Da ili Ne
6.7 Tipične vrste Korištena metoda	Bibliografija

7. Glavni pritisci i prijetnje

7.1 Karakterizacija pritisaka/prijetnji	Pritisak ili prijetnje	Kod i opis Koristite kodove sa liste prijetnji i pritisaka ³⁵
	Rangiranje	- H = velika važnost (maks. 5 unosa) - M = srednji značaj - L = mala važnost
	Kvalifikator(i) zagađenja	Opciono za sve vrste vegetacije pod utjecajem vode ili podzemnih voda
	Korišteni metod – prijetnje	2 = modeliranje 1 = stručno mišljenje
7.2 Izvori informacija		
7.3 Dodatne informacije		

8. Mjere očuvanja

8.1. Status mjera	a) Da li su potrebne mjere? b) Navesti status mjera. Identificirane i preduzete mjere
8.2. Osnovna svrha preduzetih mjera	Na primjer: Obnovite stanište vrste
8.3. Lokacija	Označite relevantni slučaj koji se odnosi na to gdje je primjenjuje se mjera: a) Unutar zaštićenih područja b) Izvan zaštićenih područja c) I iznutra i izvana
8.4 Odgovor na mjere	Na primjer: Srednjoročni rezultati
8.5. Tip	Označite relevantne slučajeve a) Zakonski/zakonski b) Administrativni c) Ugovorni d) Ponavljajući e) Jednokratni
8.6.Široka evaluacija mjere	Označite relevantni slučaj: a) Održavati b) Poboľšati c) Dugoročno d) Nema efekta e) Nepoznato f) Nije ocijenjeno

³⁵ https://cdr.eionet.europa.eu/help/natura2000/Documents/Ref_threats_pressures_FINAL_20110330.xls

9. Budući izgledi

9.1 Buduće perspektive parametara	a) Raspon b) Područje c) Struktura i funkcije
9.2 Dodatne informacije	

10. Zaključci

10.1. Raspon	a) Povoljan (FV) / Neadekvatan (U1) / Loš (U2) / Nepoznat (XX) b) Ako je CS U1 ili U2 preporučuje se korištenje kvalifikatora ⁸
10.2. Područje	a) Povoljan (FV) / Neadekvatan (U1) / Loš (U2) / Nepoznat (XX) b) Ako je CS U1 ili U2 preporučuje se korištenje kvalifikatora
10.3. Specifična struktura i funkcije	a) Povoljan (FV) / Neadekvatan (U1) / Loš (U2) / Nepoznat (XX) b) Ako je CS U1 ili U2 preporučuje se korištenje kvalifikatora
(uključujući tipične vrste)	a) Povoljan (FV) / Neadekvatan (U1) / Loš (U2) / Nepoznat (XX) b) Ako je CS U1 ili U2 preporučuje se korištenje kvalifikatora
10.4. Budući izgledi	a) Povoljan (FV) / Neadekvatan (U1) / Loš (U2) / Nepoznat (XX)
10.5 Ukupna ocjena	Ako je CS neadekvatan ili loš, upotreba kvalifikatora '+' (poboljšanje) ili '-' (opadanje), '=' (stabilan) ili 'x' (nepoznat) je obavezan

OPĆA MATRICA OCJENE ZA STANIŠTE

Parametar	Status konzervacije			
	Povoljno ('zeleno')	Nepovoljan – neadekvatan ('žuto')	Nepovoljno -Loše ('crveno')	
Raspon	Stabilan (gubitak i proširenje ravnoteže) ili rastući I ne manji od 'povoljnog referentnog raspona'	Bilo koja druga kombinacija	Veliki pad: Ekvivalentno gubitku od više od 1% godišnje u periodu koji odredi država ILI Više od 10% ispod 'povoljnog referentnog raspona'	Nepoznato (nedovoljno informacija za procjenu)
Područje pokriveno tipom staništa unutar dometa	Stabilan (gubitak i ekspanzija u ravnoteži) ili rastući I ne manji od 'povoljnog referentnog područja' I bez značajnih promjena u obrascu distribucije unutar raspona (ako su podaci dostupni)	Bilo koja druga kombinacija	Veliki pad: Ekvivalentno gubitku od više od 1% godišnje (indikativne vrijednosti zemlje mogu odstupiti ako je propisno opravdano) u periodu koji odredi zemlja ILI Sa velikim gubicima u obrascu distribucije unutar raspona ILI Više od 10% ispod 'povoljno referentno područje'	
Specifične strukture i funkcije (uključujući tipične vrste)	Strukture i funkcije (uključujući tipične vrste) u dobrom stanju i bez značajnih pogoršanja/pritisaka.	Bilo koja druga kombinacija	Više od 25% područja je nepovoljno u pogledu svojih specifičnih struktura i funkcija (uključujući tipične vrste)	
Budući izgledi (u pogledu raspona, pokrivenog područja i specifičnih struktura i funkcija)	Glavni pritisci i prijetnje vrsti nisu značajni; vrste će ostati održive na duži rok	Bilo koja druga kombinacija	Jak uticaj pritiska i pretnji po vrstu; veoma loši izgledi za njegovu budućnost, dugoročna održivost u opasnosti.	
Ukupna ocjena CS	Sve 'zelene' ILI tri 'zelene' i jedna 'nepoznata'	Jedno ili više 'žuto', ali ne i 'crvenih'	Jedno ili više 'crvenih'	

ANEKS 12 - Kontrolna lista vrsta ptica

<https://drive.google.com/drive/folders/1SGldLTn5LpjHoH62jvySDDwSvGe2Lk31?usp=sharing>